VANDAAG

* Römer: voorzichtigheid betrachten met extreem insularisme p.2
* San Pedro-overval brengt meer delicten aan het licht p.3
* Werleman (PPN): Coastal-contract erger dan uitverkoop van Aruba p.5
* AC Milan voltooit beker-trilogie p.10
* Janga: fouten met mantel der liefde bedekt p.15

ROMER
...insularisme...

106E JAARGANG — NO.: 293 MAANDAG 18 DECEMBER 1989

AMIGOE

HOOGTEPUNT IN FRANS-AMERIKAANSE RELATIES

Beide landen zetten zich in voor oplossing in Libanon

Sint Maarten-top in teken van gebeurtenissen in Oost-Europa

MARIGOT - De Amerikaanse president George Bush en het Franse staatshoofd Francois Mitterrand hebben zaterdag in Marigot, de hoofdstad van het Franse deel van het Caribische eiland St Maarten, gesproken over een reeks van internationale vraagstukken. Woordvoerders van zowel de Franse als Amerikaanse regering noemden het overleg, en vooral de sfeer waarin het plaats vond, "een hoogtepunt in de betrekkingen tussen de twee landen". Maar Bush noch Mitterrand ging op een na afloop van de ontmoeting gehouden persconferentie uitgebreid in op eventueel gemaakte afspraken. De snelle, elkaar opvolgende gebeurtenissen van de laatste weken in Oost-Europa vormden de hoofdmoot van het gesprek, waar Bush en Mitterrand speciaal voor naar Sint Maarten waren gereisd.

Het top-overleg van zaterdag was de jongste in een reeks van diplomatieke onderhandelingen. die gevolgd zijn op de ineenstorting van de communistische heerschappij in diverse Oosteuropese landen. "Wij moeten ervoor zorgen de vaart der ontwikkelingen in Oost-Europa voor te blijven" zei Mitterrand na het overleg van drie uur met George Bush. De Franse president zei, dat "indien de enige tijd geleden ingezette evolutie ook in de komende maanden wordt voortgezet, er aan een nieuw Europa moet worden gewerkt".

WEDLOOP

Mitterrand noemde het plan van de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken, James Baker, om de integratie van West-Europa te versnellen en de NAVO een grotere politieke rol toe te bedelen "een bewijs dat de huidige problemen worden onderkend en begrepen". Mitterrand weigerde enige dagen geleden nog commentaar te geven op het door Baker ontvouwde plan, dat volgens de Verenigde Staten is bedoeld om te voorkomen, dat "de wedloop op de democratie" op een chaos uitloopt in Oost-Europa. De Verenigde Staten bepleiten het vestigen van "institutionele banden" met de Europese Gemeenschap om de stabiliteit te garanderen in heel Europa.

Mitterrand, die na een vlucht van vier uur per Concorde in St Martin was aangekomen, zei dat zijn recente ontmoetingen met Sovjetleider Michail Gorbatsjov de mogelijkheid hebben geboden om gezichtspunten uit te wisselen. Het gesprek met George Bush was volgens Mitterrand bedoeld om "als vrienden te bekijken hoe wij over bepaalde problemen denken en hoe die gezamenlijk kunnen worden aangepakt". Volgens Mitterrand bestaan de tegenstellingen tussen Oost- en West-Europa vandaag niet meer "volgens het concept van gisteren". Toch dienen de ontwikkelingen in het Oosten zich eerst verder te voltrekken voordat West-Europa en de VS zich verplichten tot verstrekkende concessies.

GEEN HAAST

Mitterrand benadrukte dat de Westduitse bondskanselier Helmut Kohl hem heeft verzekerd "geen haast te zullen maken" met de hereniging van de twee Duitslanden. De Franse president wees er op dat hij begin januari weer met Kohl zal praten over dit onderwerp. Mitterrand sprak vrees uit over "mogelijk hernieuwd ontwaken" van plannen voor terreuraanslagen in West-Europa' "in het bijzonder vanuit de regio van het Midden-Oosten". Het Amerikaanse staatshoofd George Bush zei dat er weliswaar 'nuanceverschillen' bestaan tussen de opvattingen van de VS en die van Frankrijk' er over het algemeen genomen" overeenstemming heerst. Bush noemde het "uiterst belangrijk dat de VS en Frankrijk gezamenlijk optrekken". De Amerikaanse president zei het "een onjuiste veronderstelling" te vinden, dat de VS drastisch zullen snoeien in het defensiebudget vanwege de ontwikkelingen in Oost-Europa. Ik weet zeker, dat onze vrienden in West-Europa ons hierin gelijk geven" zei Bush. De Amerikaanse president onthulde het Pentagon wel opdracht te hebben gegeven na te gaan welke bedreigingen er in de toekomst nog voor het vrije Westen zullen bestaan.

LIBANON

Bush verklaarde dat Frankrijk en de VS hard werken aan het voorkomen van verder bloedvergieten in Libanon. "Indien de christelijke legerleider Michel Aoun zou besluiten af te treden, zouden wij al stukken verder zijn", zei Bush.

Mitterrand bracht na afloop van de gezamenlijke persconferentie nog een -niet op het programma staand - bezoek aan Marigot. De hoofdstad van het veertig vierkante kilometer grote, 25.000 inwoners tellende St. Martin is de afgelopen dagen het centrum geweest van zeer ongebruikelijke activiteit. Het gevolg van Bush en Mitterrand telde samen tweeduizend man, voor het merendeel veiligheidsagenten. Ook een klein aantal veiligheidsexperts uit Nederland is enkele dagen achtereen op St Maarten geweest, gezien het feit dat de twee hoge gasten met hun vliegtuigen arriveerden op het Nederlandse deel van het eiland.

■ *SINT MAARTEN —De Franse president Francois Mitterrand (links) en zijn Amerikaanse ambtgenoot George Bush hadden tijdens hun bliksembezoek aan Sint Maarten toch nog tijd over voor een korte, snelle wandeling over het strand van het Franse deel van het eiland.*

De twee leiders hebben besprekingen gevoerd over de laatste ontwikkelingen in Oost-Europa en over de gevolgen daarvan voor de Atlantische Alliantie.

Mitterrand maakt wandeling in Marigot

WILLEMSTAD/MARIGOT —De Franse president François Mitterrand koos eieren voor zijn geld en besloot zaterdag niet direct na de bespreking met president George Bush in de Concorde te stappen, terug naar het koude Parijs.

Hij vergezelde zijn Amerikaanse college, na afloop van de gezamenlijke persconferentie, weliswaar naar de Juliana luchthaven, maar stapte toen weer in de helicopter, terug naar Marigot, de hoofdstad van het Franse deel van het eiland, dat afgelopen zaterdag met het bezoek van de twee hoge gasten in de 'spotlight' stond. Mitterrand landde daar op een voetbalveld en stapte vervolgens in de auto naar het gemeentehuis.

Op het balkon sprak hij de vele mensen toe over de betrokkenheid van continentaal Frankrijk bij dit deel van de Franse republiek en zei dat Frans Sint Maarten helemaal en echt bij Frankrijk hoort.

Wat hierna gebeurde heeft de vele veiligheidsfunctionarissen nogal nerveus gemaakt: Mitterrand besloot onderweg naar de auto, niet in te stappen, maar de menigte persoonlijk te gaan begroeten. Handje schudden. Dat was niet genoeg. De president wilde nog iets langer genieten van het tropische klimaat: hij ging een wandeling maken in de straten van Marigot. Die duurde zo'n drie kwartier, waarna het echt tijd was om te vertrekken.

De president werd vervolgens wederom per helicopter naar de luchthaven op het Nederlandse deel vervoerd. Van daaruit vertrok hij richting Parijs.

Statig Staten-afscheid van Römer

■ *WILLEMSTAD — Vanmorgen heeft gouverneur prof. dr René Römer afscheid genomen van de Staten van de Nederlandse Antillen. Op 15 januari wordt mr Jaime Saleh de nieuwe gouverneur.*

Voor de doorwrochte afscheidstoespraak van gouverneur Römer: zie pagina 2.

Telem (St. Maarten) koopt eigen grondstation

WILLEMSTAD/PHILIPSBURG — Het Sint Maartense telefoonbedrijf Telem heeft als eerste Antilliaanse telefoonmaatschappij met eigen middelen een satelliet grondstation gekocht. De ondertekening van het contract met de leverancier, Alacatel, gebeurde op vrijdag door minister Louis Gumbs van verkeer en vervoer. De telecommunicatie-mogelijkheden met het buitenland en lokaal worden, wanneer dit grondstation over drie maanden operationeel is, enorm uitgebreid, meldde minister Gumbs.

Het grondstation kost tussen 3.5 en 3.8 miljoen dollar en wordt helemaal met eigen middelen van Telem gefinancierd. Sint Maarten zal, nadat dit project rond is, via drie kanalen telefoonverbinding met het buitenland onderhouden, twee via kabel en één via satelliet: een enorme stap bij de efficiëntie op telecommunicatiegebied, zei de minister.

De komst van het grondstation betekent dat ook met allerlei andere projecten kan worden aangevangen: zo zal het aantal binnenlandse telefoonverbindingen met 4000 worden uitgebreid. Momenteel beschikken op Sint Maarten slechts negen op de honderd personen over een telefoonaansluiting, hetgeen een klein aantal is vergeleken met Curacao (23:100), New York (70:100). Na het project zal de verhouding op Sint Maarten verbeteren tot 30:100.

UFO's in België

BRUSSEL - Onderzoek van de politie naar de Unidentified flying objects (UFO's) in Hasselt in Belgie, heeft uitgewezen dat de verschijnselen zijn veroorzaakt door een lasershow in een plaatselijke discotheek.

Een politiefunctionaris zei dat twee F-16 straaljagers patrouilleerden in de omgeving terwijl de politie verslagen natrok. Een woordvoerder van de luchtmacht kon niet zeggen of de straaljagers speciaal opstegen om de meldingen te controleren. De eigenaar van de discotheek kwam op het buitengewone idee om met behulp van een laser veelkleurige lichtstralen in de lucht te projecteren. Maar de officier van justitie verbood het lichtspel, omdat het de openbare orde in gevaar zou brengen.

In omgeving van Caribische badplaats

Colombiaanse politie jaagt op Jorge Escobar

BOGOTA - Honderden leden van een keurkorps van de Colombiaanse politie kamden in het weekeinde de omgeving van de Caribische badplaats Tolu uit op zoek naar de leider van de drugsmaffia, Pablo Escobar. Volgens de politie houden Escobar en de derde man van de drugsbende van Medellin, Jorge Luis Ochoa, zich in die omgeving schuil, rond 550 kilometer ten noorden van Bogota.

Escobars tweede man, Jose Gonzalo Rodriguez Gacha, bijgenaamd de Mexicaan, werd daar vrijdag bij een actie van de politie doodgeschoten samen met zijn zeventien-jarige zoon Freddy en vijf lijfwachten. De hacienda van Gacha werd volgens een woordvoerder van de politie bestormd door een elite-eenheid van rond duizend man met steun van gevechtshelikopters. De dood van Gacha is de grootste overwinning die de Colombiaanse regering tot nu toe heeft behaald in de al vier maanden durende oorlog met de drugskartels.

Rodriguez Gacha gold als militaire organisator van het Kartel van Medellin, die de golf van terreuraanslagen in Colombia ontketende nadat de regering in augustus de oorlog verklaarde aan de maffia. Ook de explosie van een met dynamiet geladen vrachtwagen in de hoofdstad vorige week waarbij 63 mensen omkwamen en meer dan 650 personen gewond werden, zou door hem op touw zijn gezet. Hij zou ook banden hebben met de Panamese leider generaal Manuel Antonio Noriega. Genadeloze slag tegen drugsbende van Medellin.

Het door Escobar, Rodriguez Gacha en Ochoa geleide Kartel van Medellin heeft in tien jaar tijd de cocainebusiness in Colombia weten om te vormen tot een ware industrie die het grootste deel van de markt bevoorraadt, met name die in de Verenigde Staten. Het Kartel van Medellin beheerst ongeveer tachtig procent van de cocainesmokkel in de wereld en zet per jaar voor 25 miljard dollar om. Er is een beloning van ongeveer een half miljoen gulden uitgeloofd voor informatie die tot de aanhouding zou leiden van de kopstukken van de drugsmaffia.

Noodweer Europa:

Veertien doden

LONDEN/PARIJS - Stormen hebben het afgelopen weekeinde het westen en zuiden van Europa geteisterd en kostten, naar wordt gevreesd, veertien mensen het leven. De wind die snelheden bereikte tot 160 kilometer per uur, bracht boten tot zinken en joeg auto's in het water. In Groot-Brittannie vond de politie zondag in de monding van de Clyde het wrak van een vissersboot, die eerder op de dag als vermist was opgegeven. Van de zes opvarenden werd geen spoor gevonden en gevreesd wordt dat zij zijn omgekomen.

Socialisten in Portugal winnen

LISSABON - De oppositionele Socialistische partij van Portugal heeft het zondag erg goed gedaan bij gemeenteraadsverkiezingen. De winst ging ten koste van de (centrum-rechtse) Sociaaldemocraten van premier Cavaco Silva. Op basis van de voorlopige uitslag lijkt het zeker, dat de secretaris-generaal van de Socialistische partij Jorge Sampaio burgemeester van Lissabon wordt. Hij voerde een lijst aan waarop de socialisten samenwerkten met de communisten.

GOUVERNEUR RÖMER IN AFSCHEIDSREDE IN STATEN:

Voorzichtigheid betrachten met extreem insularisme

MIJNHEER DE VOORZITTER, leden van de Staten van de Nederlandse Antillen.

Hoewel geen enkele wettelijke regeling voorschrijft, dat een gouverneur wanneer hij uit het ambt treedt een formeel afscheidsbezoek aan de Staten van de Nederlandse Antillen dient af te leggen en daarbij een toespraak dient te houden, is er wat dit betreft een traditie gegroeid. Maar afgezien van de traditie past het in een democratie, dat het hoofd van de regering, als medewetgever, officieel afscheid neemt van de volksvertegenwoordiging als het belangrijkste orgaan dat de in de westerse wereld gegroeide vorm van democratie kent. Het is vooral met dit voor ogen en als eerbetoon aan dit college dat ik mij tot u wil richten.

Terugkerend op de positie van een volksvertegenwoordiging in een democratisch staatsbestel wil ik wijzen op hetgeen ik heb geschreven in mijn weerwoord van het gedenkboek '50 Jaar Staten van de Nederlandse Antillen'.

Ware democratie, merkte ik op, is niet alleen een staatsvorm waarin allerlei democratische instituties worden aangetroffen, zoals bijvoorbeeld een vertegenwoordigend orgaan, maar één, waar binnen een dergelijk orgaan de stem van het volk luid moet doorklinken, zowel door tussenkomst van de toevallige meerderheid (die na coalitievorming ontstaat) als door tussenkomst van de evenzeer toevallige minderheid, die wij plegen aan te duiden met de oppositie.

Een goed functioneren van een volksvertegenwoordiging is slechts gegarandeerd bij een open dialoog tussen de regeringspartijen en de oppositie. Beide zijn complementair aan elkaar.

POLITIEKE CULTUUR

Wij moeten ons voortdurend de idealen welke de democratische regeringsvorm voorstaat voor ogen houden en dienen ons te richten op de realisatie daarvan. Een democratisch structuur dient gedragen te worden door een politieke cultuur, die zich inspireert aan deze idealen. Het gaat hier om idealen die zo vervlochten zijn met de essentie van het menselijk bestaan dat thans door volkeren die al ruim veertig jaren onderworpen zijn geweest aan een totalitair systeem daarop een krachtig beroep wordt gedaan. Ik heb hier de recente ontwikkelingen in Oosteuropa op het oog.

Het streven naar de realisatie van deze idealen begint met andere woorden mondiale dimensies aan te nemen. Een reden te meer voor ons om die hoog te houden. Inmiddels zijn ruim zes jaren verstreken sinds mijn ambtsaanvaarding. Zes jaren zijn niet meer dan een zucht in de geschiedenis van een volk en ook in een mensenleven is dat een betrekkelijk korte periode. Toch heeft het zin over zo'n periode terug te blikken. Wat betreft de Nederlandse Antillen zijn het zelfs cruciale jaren geweest waarbij ik dan vooral de staatkundige structuur op het oog heb. De Ronde Tafel Conferentie van februari 1983 had de deur geopend voor het uittreden van Aruba uit de Nederlandse constellatie. Aruba verkreeg hiermee het recht op een 'status aparte' wat in januari 1986 een feit werd.

ANTILLEN VAN VIJF

De herstructurering van de Antillen van Vijf, die hierop had moeten volgen, is vandaag, bijna drie jaar na de realisatie van de 'status aparte', nog steeds onderwerp van discussie. In deze discussie tekenen zich de laatste tijd duidelijk middelpuntvliedende krachten af. Middelpuntvliedende krachten vanuit twee polen: Curaçao in het zuiden en St Maarten in het noorden. Verwonderlijk is dit niet, vooral nadat tijdens de Ronde Tafel Conferentie in februari 1983 de basis hiervoor gelegd is, door het uittreden van Aruba uit het Antilliaans verband mogelijk te maken!

Maar er zijn ook andere factoren aan te wijzen die hier werkzaam zijn. Wie immers geen vreemdeling is in de geschiedenis van onze eilanden weet dat economische ontwikkeling en welstand de van nature op eilanden aanwezig splijtzwam, die men met insularisme pleegt aan te duiden, weelderig doet groeien. Ik vind in deze ontwikkeling - helaas moet ik zeggen - de bevestiging terug van wat ik nu bijna 25 jaar geleden heb gesteld namelijk dat de Nederlandse Antillen wel een rechtsgemeenschap, maar geen levensgemeenschap vormen. Deze laatste wordt immers gekenmerkt door gevoelens van solidariteit en collectiviteitsbesef.

EXTREEM INSULARISME

De realiteit, zoals die ook waarneembaar is in de rest van het Caribisch gebied, gebiedt ons ten aanzien van een extreem insularisme de nodige voorzichtigheid te betrachten. De ervaring, in feite evenzeer een stuk realiteit, leert ons dat het bijzonder moeilijk is vanuit een insulair perspectief tot één vorm van samenwerking te komen die iets meer inhoudt dan het met de lippen belijden van een credo waar men toch eigenlijk niet in gelooft. De Caricom is daar, ondanks alle vlagvertoon naar buiten, een duidelijk voorbeeld van.

De toekomst van onze eilanden is in ieder geval gediend met functionele vormen van samenwerking tussen de verschillende eilanden. Deze dienen dan ook serieus overwogen te worden, maar bieden slechts kans van slagen, als bij de partners de politieke wil daartoe aanwezig is. Maar er zijn ook andere ontwikkelingen te constateren. Bij mijn ambtsaanvaarding maakte ik er melding van, dat het erop lijkt, dat een gouverneur van de Nederlandse Antillen bij voorkeur in moeilijke tijden zijn ambt moet aanvaarden. Mijn ambtsvoorganger merkte immers bij zijn ambtsaanvaarding in 1970 op, dat hem dit ambt was opgedragen 'in een tijd van grote zorgen en moeilijkheden'. Ik constateerde in mijn toespraak in 1983 dat deze woorden niet aan actualiteit hadden ingeboet.

NIEUWE TENDENS

Het verheugt mij te kunnen constateren, dat het pessimisme van het begin van de jaren tachtig is omgeslagen. In de eerste plaats in economisch opzicht. Zowel buiten als binnen de Nederlandse Antillen tekenen zich nieuwe tendensen af. Zo is er duidelijk sprake van een opleving van de belangstelling van het Nederlands bedrijfsleven. Een tendens die zich hier en daar reeds heeft gemanifesteerd in hetzij zelfstandige investeringen, hetzij jointventures met Antilliaanse bedrijven.

Er is echter ook een duidelijk waarneembare toeneming van eigen, binnenlandse initiatieven op het economische vlak. Zoals dat in ons type economie past, is het voornamelijk de particuliere sector die de nodige initiatieven onderneemt, daarbij gesteund door de overheid. Er begint zich een structuur af te tekenen van een complementaire opstelling van de verschillende partners. Dat daarbij de private sector het voortouw neemt, is een bewijs van het herstelde vertrouwen in de eigen mogelijkheden. Het is vooral verheugend de toeneming van lokale investeringen te zien. In feite is er hier sprake van een bewustwordingsproces of, zo men wil, van een proces van ontwaken, een pijnlijk ontwaken uit de droom van welstand, die zijn wortel had in de onverwachte 'boom' die zich in het midden van de jaren zeventig had voorgedaan.

NATUURLIJK MILIEU

Bewustwordingsprocessen doen zich ook op andere gebieden voor onder andere op sociaal en in minder mate op cultureel gebied. In dit verband wil ik u aandacht vragen voor de kwetsbaarheid van ons natuurlijk milieu: De wereldtrend van bezorgdheid om het behoud van een gezond en leefbaar milieu begint zich ook op onze eilanden te manifesteren.

Ook hier is van een positieve ontwikkeling sprake hoewel er, om realistisch te zijn, hooguit van een eerste aanzet kan worden gesproken. Een eiland als Saba kan wat dit betreft als een voorbeeld gelden voor de andere eilanden. Te veel wordt op onze eilanden op ondoordachte wijze onnodig schade toegebracht aan het milieu zowel door particulieren als door de overheden. Eén van de conclusies van het onlangs door de Antilliaanse Juristen Vereniging georganiseerde congres over milieurecht luidde dat 'decisionmakers' op alle niveaux en in alle sectoren een groot potentieel hebben om een bijdrage te leveren aan het behoud van een optimaal milieu. Ik zou hieraan de wens willen toevoegen dat ik hoop, dat zij ook van dit potentieel zullen gebruik maken. Dat alles dient plaats te vinden binnen het kader van een door de overheid te ontwikkelen visie en gecoördineerd milieubeleid. Daar worden nu wat Curaçao betreft voorbereidingen toe getroffen.

Maar wil een dergelijk beleid effect sorteren, dan dient naast de noodzakelijke regelgeving ook gewerkt te worden aan een milieubewuster maken van de bevolking. Een blik op onze stranden of in de straten van Willemstad in het weekeinde leert ons, dat wij nog een lange weg te bewandelen hebben. Mijn bezorgdheid betreft behalve een mogelijke negatieve invloed op het toerisme vooral onze eigen gezondheid en, wat misschien niet voor iedereen even belangrijk is, de aantasting van het esthetische aspect van het milieu. Een strand of straat bezaaid met plastic bekers is geen gezicht en kan door niemand mooi gevonden worden. Helaas blijkt dat velen er niet door gehinderd worden. Men zal dus de mensen meer milieubewust moeten maken.

MONUMENTEN

In het verlengde hiervan en er ook aan grenzend moet de aandacht voor onze monumenten genoemd worden. Ook hier is er duidelijk een toeneming van het bewustzijn van de schoonheid en waarde van dit partrominium. Verheugend was het te zien dat de Monumentenverordening door uw college is behandeld.

Hiermee is een raam geschapen voor eilandelijke regelgeving, die naar ik hoop spoedig zijn beslag zal krijgen. Het unieke van onze bouwstijl, en dan niet alleen van de majestueuze landhuizen en stadshuizen maar ook van het kleine woonhuis in de omstreken van Willemstad, op Saba en Bonaire, om maar enige voorbeelden te noemen, is door velen van ons jarenlang over het hoofd gezien. Wij hadden er gewoon geen oog voor!

Dit zich bewust worden van het eigene en van het eigen kunnen, zal de basis moeten gaan vormen voor de opbouw van dit land en voor het zo noodzakelijke contact naar buiten, naar anderen toe. Aan de xenophobie ligt meestal de eigen zwakte ten grondslag. Wie zeker is van zijn eigen waarde zal de confrontatie met anderen niet schuwen. Integendeel, juist in dit contact heeft hij een grotere kans zijn eigenheid verder te ontwikkelen: economisch en cultureel.

Wat betreft het culturele contact, in het bijzonder met Zuid-Amerika en het Caribisch gebied, wordt het hoog tijd om de bestaande culturele verdragen meer inhoud te gaan geven en nieuwe verdragen te sluiten! Ik denk hierbij heel expliciet aan Jamaica, Trinidad en Santo Domingo. Deze landen hebben ons veel meer te bieden dan de reggae, de calypso of de merengue. Wij zullen dus niet alleen onze handelsbetrekkingen met het buitenland moeten uitbreiden, maar ook onze culturele betrekkingen. De evenwichtigheid van een ontwikkeling gericht niet alleen op de welstand, maar ook op het welzijn stelt mijns inziens dit als een dwingende eis. Te licht zijn wij geneigd dit basisgegeven over het hoofd te zien.

MISVERSTANDEN

Gedurende ruim zes jaar heb ik het ambt mogen bekleden van gouverneur van de Nederlandse Antillen. Een ambt waar veelal misverstanden over bestaan, gedeeltelijk vanwege zijn benaming, die uit het verleden stamt. Meestal wordt dan het adjectief 'koloniaal' daar voor gevoegd. Maar gedeeltelijk wordt de verwarring ook veroorzaakt omdat het ambt verschillende aspecten heeft, waarvan er twee expliciet in het reglement van de gouverneur worden genoemd. De gouverneur is vertegenwoordiger van de koning in diens hoedanigheid van hoofd van de landsregering. De gouverneur is tevens vertegenwoordiger van de regering van het koninkrijk.

Wat betreft het adjectief 'koloniaal' waar sommigen zo graag het ambt mee willen kwalificeren, wil ik kort zijn; de huidige ambtsdrager heeft slechts de naam gemeen met zijn machtige voorganger wiens positie en bevoegdheden waren geregeld in de Staatsregeling van 1936. Dat was de gouverneur waar W. Lampe in zijn memoires 'In de schaduw van de gouverneurs' het over had. Deze machtige figuur behoort reeds jaren tot het verleden. Met als tussenstation de interimregeling, is met de Staatsregeling van 1955 hieraan definitief een einde gekomen! Wie vanwege dit verleden meent bezwaren te moeten hebben tegen het ambt geeft er blijk van weinig inhoudelijk te willen denken.

STRUCTUUR KONINKRIJK

Wat betreft de twee andere aspecten is het goed te bedenken dat deze voortvloeien uit het Statuut, waar wij, dacht ik, nog erg veel belang aan hechten. Trouwens ook van Nederlandse zijde is de drang om fundamentele wijzigingen te brengen in de structuur van het Koninkrijk duidelijk bekoeld zo niet omgeslagen! In de huidige structuur van het Koninkrijk der Nederlanden is de koningin het hoofd van de landsregering; de gouverneur vertegenwoordigt haar in die hoedanigheid.

Het behoeft weinig betoog, dat deze structuur aan de persoon, die dit ambt heeft aanvaard, bepaalde verplichtingen oplegt, die tevens bepaalde beperkingen met zich mee brengen. Eén van de verplichtingen die het ambt met zich meebrengt, is dat de gouverneur op generlei wijze van enig partijpolitieke voorkeur mag doen blijken. Dit impliceert anderzijds dat het ambt ook geen onderwerp van (partij)politieke discussies mag uitmaken. Politisering van het ambt door van deze principe af te wijken, zal ons staatssysteem schaden, hetgeen te betreuren zal zijn!

POTTEKIJKER

Ook de positie van de gouverneur als vertegenwoordiger van de regering van het Koninkrijk vindt uiteraard zijn basis in het Statuut. In de praktijk hoeft dit geen aanleiding tot misvattingen te geven. Toch zou het mij niet verwonderen als men hier een koloniaal tintje aan zou willen geven: de gouverneur als pottekijker van Den Haag. Ik kan mij herinneren dat bij mijn vertrek uit Nederland in oktober 1983, na mijn beëdiging, mij in een interview met een verslaggever van Radio Nederland Wereldomroep werd gevraagd of ik geen instructies had meegekregen van de Nederlandse regering. Ook daar heerste kennelijk deze misvatting. Mijn antwoord op deze vraag was dat daar geen sprake van was. En daar is ook de afgelopen zes jaar geen sprake van geweest.

Wel is de Gouverneur gebonden aan de artikelen van het Reglement van de Gouverneur, die bepalen dat hij zorgdraagt voor de uitvoering van de Rijkswetten en Algemene Maatregelen van Rijksbestuur en van de Nederlandse Antillen geldende internationale verdragen en dat hij dient te waken over het algemeen belang van het Koninkrijk. Maar dat is een geheel andere zaak! Deze verantwoordelijkheden spruiten voort uit het feit, dat de Nederlandse Antillen deel uitmaken van het Koninkrijk der Nederlanden.

PARTICULIER PERSOON

De gouverneur is tenslotte in zijn ambt ook een particuliere persoon. Hoewel men geneigd zou willen zijn te denken dat het ambt als zodanig niet behoeft te interfereren met zijn handelen als particulier persoon, gaat een dergelijke redering toch niet helemaal op. Het komt mij voor dat het in dit gezelschap zin heeft in deze context de woorden aan te halen die de toenmalige voorzitter van uw college tot mr E.L. Joubert sprak bij diens ambtsaanvaarding als waarnemend gouverneur: 'Er zal zijdens de gemeenschap controle zijn op de wijze waarop u als waarnemend gouverneur functioneert. Er wordt gelet op uw handelen, of beter gezegd, op de wijze waarop u handelt of juist niet handelt'. Hij voegde hieraan toe, dat de taak van waarnemend gouverneur geen continu karakter heeft maar de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheid is echter wel degelijk continu van aard.

Bij iedere positie, in welke samenleving dan ook, hoort een geheel van regels die gelden ten aanzien van het gedrag. Dit geldt ook voor het ambt van gouverneur. Eenieder die in dit ambt treedt, zal op eigen wijze, naar zijn eigen persoonlijkheid, echter binnen de beperkingen die inherent zijn aan het ambt, er inhoud aan moeten geven.

Mijnheer de voorzitter, leden van de Staten, ik heb gemeend deze punten naar voren te moeten brengen om enig licht te laten schijnen op het ambt dat ik ruim zes jaar heb bekleed en waar ik nu op 15 januari aanstaande uittreed.

DIENSTBAARHEID

Als u mij nog een korte persoonlijke terugblik wil toestaan, dan zou ik het volgende willen opmerken! Mijnheer de voorzitter, leden van de Staten van de Nederlandse Antillen, toen mij ruim zes jaar geleden werd gevraagd of ik bereid was de functie van gouverneur van de Nederlandse Antillen te aanvaarden, heb ik daar zonder aarzelen positief op gereageerd. Bedenktijd had ik niet nodig, omdat mijn naam al ruim drie jaar genoemd werd in het geruchten-circuit als kandidaat voor dit ambt; dat had mij tijd te over gegeven om mijn mening te vormen. Mijn positief antwoord op het bovengenoemde verzoek was vooral geïnspireerd door de mogelijkheden die ik erin zag dienstbaar te zijn aan mijn land. Ik vond het een voorrecht hiertoe geroepen te worden en dit te mogen doen. Mijn beslissing destijds heeft mij nimmer gespeten.

Naar eer en geweten heb ik altijd het ambt waar ik nu uit ga treden vervuld. Officieel neem ik thans afscheid als gouverneur, geen afscheid echter van de Nederlandse Antillen, waar ik nog vele jaren hoop te kunnen wonen en deel hebben aan allerlei sociale, culturele en wetenschappelijke activiteiten samen met mijn vrouw Jacqueline. Het is, lijkt mij, ook op zijn plaats bij deze gelegenheid haar te bedanken voor de waardige wijze waarop zij mij met liefde, begrijp en gevoel voor het subtiele karakter van onze positie gedurende mijn ambtsperiode, heeft bijgestaan. Ook hier geldt het gezegde: 'It takes two to dance a tango'.

Mijnheer de voorzitter, ik sta thans op de drempel, niet zozeer van het verleden, maar van de toekomst. Dat is ook uit de inhoud van mijn rede gebleken! Mijn bede is dat op deze toekomst, op onze toekomst, op de toekomst van het volk van deze eilanden, en allen die zich daarmee identificeren, Gods zegen moge rusten.

Ik dank u, mijnheer de voorzitter.

HET WEER

WEERSVERWACHTING GELDIG tot morgenmiddag 12.00 uur l.t.:

Overwegend half bewolkt, tijdelijk zwaar bewolkt met enkele plaatselijke buien.

Matige af en toe vrije krachtige oostelijke wind (tussen tien en achttien knopen)

De Benedenwindse eilanden bevinden zich onder invloed van een gebied met buien, dat langzaam naar het westen trekt. Hierdoor zal zich ook in de komende 24 uur enige buienactiviteit boven de Benedenwindse eilanden ontwikkelen.

Statenvoorzitter:

"Partir...

WILLEMSTAD — 'Partir c'est mourir un peu'. Met dit Franse gezegde opende vanmorgen kort na negen uur Statenvoorzitter, Betto Thomas, zijn afscheidsrede voor gouverneur René Römer, tijdens een plechtige openbare zitting van het Antilliaanse parlement. Dr Römer legt het ambt op 15 januari na zes jaar neer.

Vóór de scheidende gouverneur zijn speech in drie talen uitsprak, kwam de Statenvoorzitter aan het woord. Hij maakte melding van de 'innige band' tussen de gouverneur Römer en de Staten: in staatsrechtelijk opzicht, middels de aanbieding van wetsontwerpen en de bekrachtiging van die wetten én de opening - in persoon - van het parlementaire jaar: een traditie die door Römer opnieuw ingevoerd werd. Er was, vervolgde Thomas, tussen Römer en het parlement méér dan dat: er was een intermenselijke band tussen het hoofd van de regering en de Staten.

Thomas merkte op, dat de gouverneur en de socioloog Römer onmiskenbaar een en dezelfde persoon waren. De voorzitter zei dan ook te hopen, dat dr Römer zijn expertise en kennis, ook als 'burger Römer', ter beschikking zal blijven stellen van bestuurders en volksvertegenwoordigers van dit land. Dat wordt eigenlijk wel verwacht: hij zou het immers nooit toestaan dat er 'vacuüm' onstaat.

Thomas stelde tijdens de korte rede, dat het ambt van gouverneur in meer dan één opzicht een moeilijke is: hij moet de eenheid in een natie met grote verschillen voorop stellen, hij houdt zich bezig met koninkrijksaangelegeheden en na aanvaarding van het ambt komt de gouverneur in een soort maatschappelijk isolement terecht: het vinden van een balans tussen dat isolement en de toch noodzakelijke maatschappelijke interactie, veronderstelde de voorzitter, heeft de scheidende gouverneur parten gespeeld.

Römer was, vervolgde hij, in een historische periode gouverneur; tijdens zijn ambtsperiode werd het Reglement van gouverneur gewijzigd waardoor er een zittingsperiode voor de gouverneur werd ingebouwd, ook was hij als enige, eerst gouverneur van de Antillen van zes en later, na Aruba's vertrek, gouverneur van de vijf eilanden.

Thomas maakte melding van het feit dat Römer enige tijd in 'ballingschap' heeft moeten wonen in het Landhuis Santa Barbara. Dat had te maken met de restauratie van het gouverneurspaleis in Fort Amsterdam. De gouverneur was bij al deze activiteiten betrokken: hij was immers lid der Koninkrijkswerkgroep (staatkundige struktuur) en adviseur van de commissie van Zeven. Wat betreft de restauratie van het paleis, vroegen velen zich af wie eigenlijk de architect was, grapte de voorzitter.

WILLEMSTAD — Het laatste koffieconcert van dit jaar zal gehouden worden op tweede kerstdag 's morgens van elf tot twaalf uur in de hal van het Avila Beach Hotel.

Mariëtte Landheer, die onlangs aan het koninklijk conservatorium te Den Haag afstudeerde voor hoofdvak cello en zich nu voorbereidt op het solodiploma, zal haar medewerking verlenen aan dit concert. Begeleid door Iman Landheer -piano- zal zij zeven variaties van Beethoven (op een thema van Mozart), Elegie van Fauré en variaties op een thema van Rossini van Paganini vertolken. Als solo-stuk staat op het programma Serenade van Henze. Trio Landheer zal het programma openen met een trio sonate van Boismortier en sluiten met vier delen uit Otto Abbozzi van Leon Orthel. Kaarten voor dit concert zijn voor tien gulden te verkrijgen bij Mensing's Caminada en bij de administratie van Avila Beach Hotel.

Offshore woedend over 'vertekend' Time-stuk

WILLEMSTAD —De lokale financiële offshore sector is woedend over het hoofdartikel dat deze week in Time magazine verscheen en waarin de Antillen in één adem worden genoemd met diverse internationale 'money laundring' centra. Goede bronnen in deze sector spraken vandaag van een 'technisch bijzonder slecht artikel, boordevol fouten'. Het allerergste is, stelt men, dat de goede reputatie van de Nederlandse Antillen door dit artikel een aardige deuk krijgt, terwijl het de laatste drie jaar juist goed gelukt was de goede naam van de offshore sector hier te lande te herstellen.

De Amigoe berichtte vorige week reeds over het hoofdartikel dat onder de kop 'A torrent of dirty dollars' (Een stortvloed van smerige dollars) verscheen en dat geopend wordt met een 'scene' in een hotel in Willemstad. Daarin wordt een gesprek weergegeven tussen een bankier en een Amerikaanse klant. In het stuk verschijnt een map met daarop centra die gebruikt worden om 'vuil' (drugs)geld wit te wassen.

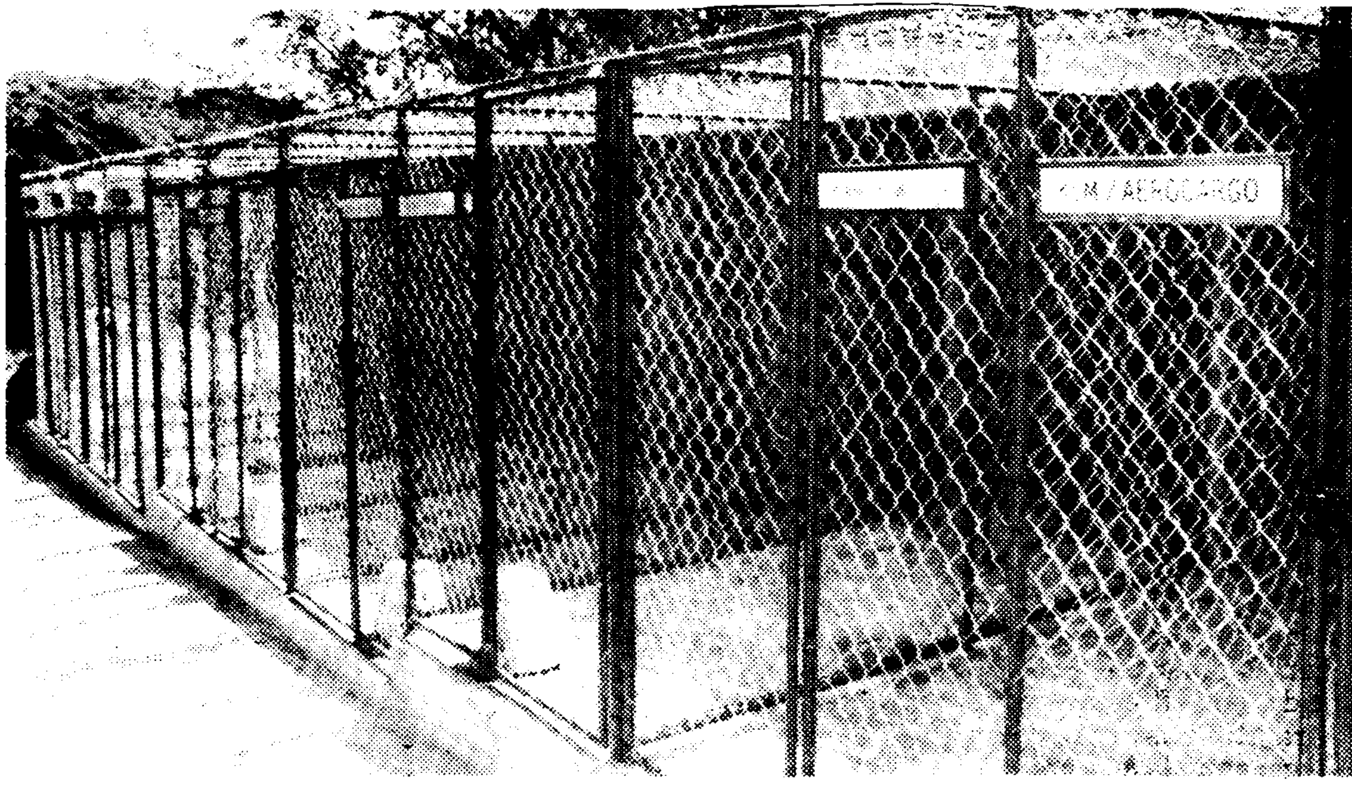
ONZORGVULDIG

Offshore-kringen in Willemstad menen dat het Time-artikel zeer onzorgvuldig in elkaar zit, dat verkeerde fiscale en juridische strukturen worden genoemd en dat over de Antillen verschillende keren foutieve informatie wordt gegeven.

De schade die dit artikel door deze foutieve informatie zal aanrichten zal aanzienlijk zijn, stelde een welingelichte bron vandaag. Niet dat de 'groten' in de wereld (op de Fortune 500-lijst) zich iets van het artikel zullen aantrekken. Die weten wel beter, redeneert men. Het gaat om de miljoenen anderen die het stuk lezen. 'Die zullen natuurlijk denken, dat de Antillen de boel voor de gek houden wanneer men stelt dat hier wel 'schone zaken' bedreven worden,' aldus de woordvoerder. 'De offshore en bankaire wereld werkt hier al jaren met een 'code of conduct' om de handel hier te vrijwaren van vuil geld. Dat is ons heel goed gelukt. Daardoor werden wij de afgelopen jaren ook niet meer genoemd in drugsschandalen of zo. Door dit artikel zal Jan-publiek natuurlijk weer denken dat er hier grote boeven rondlopen.'

In offshore en andere financiële kringen wordt overwogen hoe het beste op dit artikel gereageerd kan worden om de schade, al is die klein, te beperken.

Nieuwe hokken voor Dierenasiel

■ *WILLEMSTAD — Met de in gebruikneming van een rij nieuwe hokken bij het Dierenasiel vorige week is er een begin gemaakt aan een grootscheeps renovatieplan van de vereniging Dierenbescherming. De hokken zijn gesponsord door diverse firma's en particulieren op het eiland. De verschillende sponsors lieten bij de officiële opening een hond in hun eigen hok binnen.*

Dit jaar heeft het Dierenasiel fundraisings gehouden om aan geld te komen voor zijn grote vernieuwingsplannen. 'Het is de bedoeling om de nieuwe rij hokken te gebruiken als pensionhokken waardoor de tweede rij vrij komt. Dan kunnen deze oude hokken worden gerenoveerd voor de opvang van puppies. De laatsten worden nu her en der een beetje ongelukkig ondergebracht', aldus Els Groeneveld, asielcommissaris.

Kort geding tegen 'non-activiteit'

Herman George wil uitspraak afdwingen van FKP-bestuur

WILLEMSTAD — De advocaten Braam jr en Blaauw hebben namens Herman George een kort geding aangespannen tegen het bestuur van de woningbouworganisatie FKP. Het is nu acht maanden geleden dat directeur George op non-actief werd gesteld om een accountantsonderzoek naar duistere praktijken binnen de muren van de Fundashon Kas Popular te laten plaatsvinden. Acht maanden is te lang; de nonactiviteit moet opgeheven worden en George moet te horen krijgen of er maatregelen tegen hem genomen gaan worden, aldus de kern van de ingediende eis.

De voorlopige onderzoeksresultaten zijn reeds lange tijd geleden gerapporteerd aan George Hueck die in zijn functie van gedeputeerde deel uitmaakt van het stichtingsbestuur.

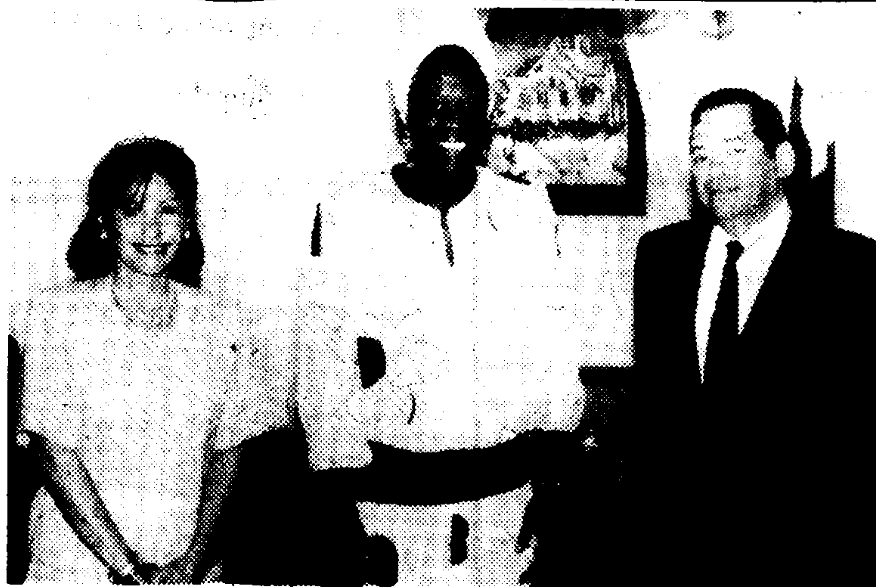
Hij verontschuldigde zich onlangs tegenover de pers met de verklaring geen verslag uit te kunnen brengen over het onderzoek naar fraude, omdat hij niet over het accountantsonderzoeksrapport beschikte. Pas op 22 december zou hij het eindrapport krijgen.

Op 8 december eisten de samenwerkende advocaten middels een -zoveelste - brief dat het bestuur een beslissing zou nemen over de positie van George. Maar ook op deze brief werd niet gereageerd. De aangekondigde juridische maatregel werd derhalve genomen door de advocaten van George: aan de rechter is via een kort geding gevraagd het bestuur van de FKP-stichting op te dragen Herman George weer aan het werk te zetten. De verwachting is dat deze week het kort geding dient.

Volgens juridische waarnemers heeft het accountantsonderzoek reeds 140.000 gulden gekost. Het betreffende accountantskantoor, Moret en Limperg weigerde categorisch enig commentaar te geven bij twee eerdere pogingen van de redactie van de Amigoe telefonisch navraag te doen.

Volgens bronnen van de Amigoe is de datum van 22 december die George Hueck bekend maakte niet zomaar gekozen. Die datum valt op de vrijdag voor de kerst. Niet uitgesloten mag worden dat de uitslag van het onderzoek verdaagd wordt tot na de kerst en na nieuwjaar tot ver in januari. Om politieke redenen zou de zaak gerekt worden.

Onbevestigde berichten uit betrouwbaar te achten bronnen maakten in het verleden reeds melding van persoonlijke conflicten die aan de basis liggen van het FKP-onderzoek.

■ *WILLEMSTAD—De voormalige Colombiaanse consul in Willemstad, dr Aldemar Mosquera Lara, heeft afgelopen dinsdag een afscheidsbezoek afgelegd bij premier Maria Liberia-Peters. Dr Mosquera-Lara was deken van het corps consulairs en een van de motoren achter de literaire prijs ingesteld door dit corps. De premier bedankte de voormalige consul en wenste hem veel succes. Op de foto (vlnr) mevrouw de Mosquera-Lara, de premier en de ex- consul.*

Nog meer arrestaties verwacht

Serie overvallen en diefstallen opgelost

WILLEMSTAD — In verband met roofovervallen en joy-riding zijn vier mannen aangehouden. Zij hebben bekend bij meer dan één overval betrokken te zijn geweest waaronder ook de overval op toeristen te San Pedro vorige week. Het gaat kennelijk om een bende van zich crimineel gedragende Curaçaoënaars. Meer arrestaties zullen volgen, voorspelt de politie. Behalve deze vier zijn nog andere personen aangehouden die betrokken zijn bij overvallen, auto-inbraken en joy-riding. Het relaas van de politie maakt niet aannemelijk dat alle verdachten die deze week aangehouden werden in relatie stonden tot elkaar.

De arrestanten zijn L.A., R.M., E.B. en A.R.. De eerste werd vrijdag gepakt, de laatste zondag en de andere twee op zaterdag. Eerder werden al twee andere mannen aangehouden in verband met joy-riding waaronder ene L.H.

Diverse opsporingsteams van de politie werden op de geruchtmakende overval te San Pedro gezet. Er bestonden diverse aanknopingspunten van waaruit het onderzoek gestart werd: er was een Subaru gestolen bij Playa Jeremi voor joy-riding en een Lada bij Kaya Bogota. Vastgesteld werd dat de Lada betrokken was bij de diefstal van de Subaru te Playa Jeremi en dat beide wagens bij de San Pedro-overval waren betrokken. Al spoedig volgde de arrestatie van de man L.H. die te maken had met de diefstal van de Lada voor joy-riding. De resultaten van het onderzoek zijn summier weergegeven door de politie; het onderzoek duurt voort en men verwacht dat dankzij een doorbraak in het verloop van de verhoren meer verdachten aangehouden zullen worden.

In december vonden meer gevallen van beroving en joy-riding plaats. De politie heeft vorige week maandag na een wilde achtervolging in de omgeving van Saliña één van de twee mannen kunnen aanhouden die in de nabijheid van Botica Brievengat aan de Jongbloedweg een vrouw overvielen. Eerst werd R.J. aangehouden toen de vluchtende Honda tot stoppen werd gebracht door de achtervolgende politie. De tweede inzittende E.M. die kans zag te ontkomen, werd kort daarna aangehouden.

MESSTEEK

Toen de rovers aan de tand gevoeld werden, kreeg de politie van hen ook een bekentenis over een overval op een Dominicaanse vrouw die werkt bij Teresa Bar in de Breedestraat te Otrobanda. Zij werd in de Frederikstraat door E.M. overvallen. Toen haar vriend haar wilde verdedigen kreeg deze een klap op het hoofd met een hard voorwerp en kreeg hij een messteek te incasseren van M.. E.M. en R.J vluchtten daarop. De twee criminelen werden door de slachtoffers herkend. De man die gestoken werd moest in het ziekenhuis een operatie ondergaan. De twee arrestanten worden nog steeds voor verhoor vastgehouden omdat het sterke vermoeden bestaat dat zij of hun auto betrokken zijn geweest bij andere misdrijven. De nummerplaten van de bewuste wagen waren gestolen.

Een andere zaak is deze: vorige week dinsdag vond er in de ochtenduren een diefstal plaats bij een snack op de Dr Maalweg. Iemand kwam de zaak binnen, nam geld weg en stapte in een gele Toyota Starlet waarin een man en een vrouw op hem wachtten. De auto was eerder gestolen op de St Luciaweg. Er startte een zoekactie naar de Toyota. Een patrouille kwam bij Grote Knip inspectie verrichten en zag de bij de politie bekende recidivist J.B. wegrijden met een auto die voldeed aan de beschrijving van de gezochte wagen. Na een spectaculaire achtervolging werden de twee inzittenden te Savaneta, in de buurt van het Christoffelpark aangehouden. De tweede man bleek G.M. te zijn. In de auto vond de politie een kleine hoeveelheid verdovende middelen. De nummerplaten van de auto waren vals. De twee mannen bekenden ze gestolen te hebben. Een mes en een portemonnaie trof men eveneens aan in de auto. De portefeuille was gestolen te Grote Knip.

MACHETE

Het politie-onderzoek wees uit dat G.M. degene was die de snack op de Dr Maalweg binnengedrongen was terwijl J.B. en een meisje op hem wachtten. J.B. bleek 'stand by' te zijn geweest met een machete voor het geval er iets 'mis' zou zijn gegaan bij de overvalpoging. Verder bleken drie auto's door de mannen opengebroken te zijn bij Grote Knip. In verband met heling van de gestolen waar zijn een man en een vrouw proces-verbaal aangezegd.

Man valt van dak

WILLEMSTAD — Een 53-jarige man is gistermiddag te Jongbloed van het dak gevallen. Dat leverde hem een hoofdwond en een armfractuur op. De man is opgenomen in het ziekenhuis.

PANAMASTAD

Panama's sterke man generaal Manuel Antonio Noriega wordt tot hoofd van de regering benoemd. Hij krijgt daarmee de totale macht over het land. Dit totdat er een einde komt aan de 'agressie van de Verenigde Staten'. Zo verklaarde vice-president Carlos Ozores.

Verleden maand werd Noriega al aangewezen als de nationale coordinator. Dit gebeurde door de toen nieuw ingestelde Nationale vergadering.

TELECURAÇAO

MAANDAG: 17.00 Ora pa mucha; 18.00 Special: 'Children of the world'; 18.30 Informe deportivo met Hector Rosario; 18.45 Nieuws in het Nederlands; 19.00 Special: 'Kanker: radiotheraptie'; 19.30 Carib Scope; 20.00 Notisiero Tele-8; 21.00 Ku porta habrí met Robin Visser; 22.00 Wega di Number Kòrsou; 22.10 Countries & people: 'Mexico'; 22.30 Departement Cultuur en Opvoeding: 'River of gold'.
(wijzigingen voorbehouden)

******

Pater Frehe gaat naar Puerto Rico

WILLEMSTAD — Pater A (Toine) Frehe heeft zijn functie als vicaris van de paters Dominicanen op de Antillen en Aruba neergelegd. Hij werd gekozen tot overste van de paters Dominicanen op Puerto rico, waarheen hij vertrekt op 26 december. Tot aan de verkiezing van een nieuwe vicaris zal pater N. Erkamp fungeren als pro-vicaris.

Pater Frehe is behalve overste van de Dominicanen van de zes eilanden, ook nog pastoor van Barber. Hij was voorheen onder andere werkzaam in Brievengat, in het ziekenhuis en in de gevangenis.

***

THOMAS COOK Travel Incorporated (TCTI) is de op twee na grootste reisorganisatie in de Verenigde Staten geworden door een fusie met Crimson Travel service en Heritage Travel. TCTI werd eerder dit jaar overgenomen door de Britse mediamagnaat Robert Maxwell. Het bureau is lid van de in londen gevestigde internationale reisorganisatie Thomas Cook group, die eigendom is van Midland bank.

***

N.V. CURAÇAOSE DOK MAATSCHAPPIJ
CURAÇAO DRYDOCK COMPANY INC.
Shiprepairers - Underwater Cleaning - Engineering

December 1989

Karido lektor,

Na kuminsamentu dje añ'aki nos ... 1989 ta ... na kuminsamentu ... pa bai bira aña di Dòk.

Ku vishon i trabou duru nos ... 89, nos di trinta aña, ... historia di Curaçaose Dok Maatschappij.

Sosten di komunidat den dékada di ... Curaçaose Dok Maatschappij ... Na nòmber di tur nos trahadónan mi ta gradisi pueblo di Kòrsou pa su komprenshon, su sosten i su koperashon.

Ku perspektiva positivo nos ta drenta dékada di nobenta. Pasobra nos ta konvensí ku pa medio di konsolidashon i diversifikashon di nos empresa nos lo logra nos meta prinsipal ... ta genera divisa i krea trabou pa Kòrsou.

Mashá, mashá danki, bon pasku i bon aña.

Ku gran aprecio,

Mario R. Evertsz
Direktor

Tel. ... P.O. Box 3012 - Willemstad, Curaçao, N.A. - Cable Address: Shipyard, Curaçao ... Fax ...

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21039, 22316 en 24508. Pageboy 127-743.

TELEFAX: 22368.

BANKREK nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
DRIVE-IN: 20.30 uur **The Big Score** (action, 18 jr).

*****

DOKTER HART KINDER-POLIKLINIEK (Shakepearestraat 13, tel.: 27263/24300): spreekuren maandag t/m zaterdag van 08.30-11.30 uur; maandag, woensdag en vrijdag ook van 15.00-18.00 uur.

*****

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7-A t/o Eagleclub): geopend van maandag t/m vrijdag van 08.00-18.00 uur. Voor spoedgevallen is één der artsen 24 uur per dag bereikbaar via tel.: 24300, page 238.

*****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

*****

WIT GELE KRUIS: Oranjestad: tel.: 23168; Noord: tel.: 23425; Santa Cruz en Paradera: tel. 28288/25543; Savaneta en Brazil: tel.: 47020/48301; San Nicolas: tel.: 45906; Dakota: tel.: 29008 (wijkgebouw), 24444 (kantoor).
(voor brandgevallen, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale op te bellen, tel.: 115)

*****

TELEARUBA
MAANDAG: 18.00 X'mas special: 'Life and adventure of Santa'; 18.50 Wired; 19.45 Religious program: 'Awa Bibo'; 20.00 Telenoticias; 20.30 My two dads: 'Artful Dodger'; 21.00 CNN international news; 21.45 X'mas special: 'Jesse Normans and the Christmas symphony'; 22.30 CNN World Report; 23.30 Sports late night: 24.00 Sluiting.

*****

DIVERSEN
FLIGHT INFORMATION CENTER: dagelijks geopend van 07.00-20.00 uur; na 20.00 uur informaties via verkeerstoren.

ESSO SERVICE CENTER (Oranjestad): **24.00 uur per dag geopend** (alleen gesloten van zondag 20.00 uur tot maandagmorgen 07.00 uur).

STICHTING ZIEKENVERPLEGING ARUBA
DOKTER HORACIO ODUBER HOSPITAAL (tel.: 24300).
Bezoekuren:
Kinderafdeling: doorlopend bezoek van 08.00-20.00 uur.
Andere afdelingen: van 11.00-12.00/15.00-15.45/18.30-19.30 uur.
Rookverbod:
Er is een algemeen rookverbod in het hospitaal. Slechts op enkele recreatieplaatsen in het hospitaal mag er gerookt worden.

KONINGIN WILHELMINA FONDS (tel.: 24652/22817): informatiecentrum woensdag geopend van 08.30-12.00 uur - Paardenbaaistraat 8 (boven).

FADA (Paardenbaaistraat 8, tel.: 32999): voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

PROTESTANTSE KERK: 20.00 uur kerkkoor in de kleine kerk.

ARUBA SECRETARIES ASSOCIATION:

19.00 uur alg. ledenvergadering - Talk of the Town.

ALLIANCE FRANÇAISE D'ARUBA: iedere maandagavond I-A beginners en III conversatie, iedere dinsdagavond I-A beginners en iedere woensdagavond I-B semi-gevorderden en II gevorderden. Aanvang is om 19.30 uur in het Colegio Arubano, lokaal 60, 61 en 62.
Voor informatie inzake lidmaatschap e.d. Lilian Eilers, presidente (tel.: 24953).

KIWANIS CLUB **(Palmbeach):** 19.30 uur diner meeting - Aruba Beachclub.

*****

DINSDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

INDIAN ROCK GARDEN WATERSLIDE: maandag, dinsdag, woensdag en vrijdag geopend van 10.00-18.00 uur; donderdag de gehele dag gesloten.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

CENTRO KIBRAHACHA **(dagverblijf voor bejaarden):** openingsuren dagverblijf: 08.00-12.00 uur; kantooruren: 07.30-12.30/14.00-17.00 uur - Piedra Plat 23 (tel.: 28159).

PPN-voorzitter Eddie Werleman:

Coastal-contract erger dan uitverkoop van Aruba

ORANJESTAD — Voorzitter Eddy Werleman van de politieke partij PPN is van mening, dat de eerste tien maanden van de regering-Oduber weinig getoond hebben van een beleid dat gericht is op de voorspoed en vooruitgang van Aruba, mogelijk met uitzondering van het twijfelachtige contract met Coastal.

Met nadruk stelt de PPN-leider, dat een raffinaderij van groot belang kan zijn voor Aruba of het nu Coastal, Black Diamond, Maraven of welke maatschappij ook is. Maar dan moeten er ook voordelen voor iedere burger in zitten. Ten aanzien van het Coastal-contract, dat de regering-Oduber sloot, is de PPN van mening dat de regering 'naakt' uit de onderhandelingen is gekomen.

'Het is een ergernis om te zien hoe de gemeenschap met lege handen blijft', aldus Eddy Werleman. 'Alles wat de regering aan Coastal cadeau kon doen, hebben ze cadeau gedaan'. Hij haalt daarna de vele voordelen aan die Coastal van de regering-Oduber heeft weten te bedingen.

LIQUIDATIE

'Wij praten in deze niet van een uitverkoop', aldus Werleman, 'maar van een totale liquidatie van de interesse van de Arubaanse gemeenschap. Erger nog, de gemeenschap moet zelfs opdraaien voor de extra kosten die de vestiging van Coastal op Aruba met zich mee brengt'. In dit verband haalt hij aan: meer infrastructuur, meer politie, meer voorzieningen voor de volksgezondheid enz., die wij allen tezamen moeten betalen.

De PPN is van mening dat de regering Oduber moet eisen dat Coastal al deze extra kosten betaalt. PPN-leider Werleman is van mening, dat wanneer de regering aan Coastal een 'throughput fee' had gesteld, zoals de vorige regering onderhandelde met Whiteford, dan had de regering gemakkelijk de tien miljoen florin bijeen kunnen krijgen om gelijk salarissen uit te betalen.

ANGST

De PPN is van mening dat de regering van MEP/PPA/ADN de rechten van de bevolking vertrapt heeft. 'In zijn angst om politiek iets te bereiken', aldus Werleman, 'onderhandelde de regering-Oduber als Shon Cotji Cayente' zonder dat er sprake van spoed was'.

Helemaal niet te spreken is de PPN dat de regering niet met een duidelijk beleid voor het snel groeiende toerisme komt om de ruim drieduizend extra hotelkamers te bezetten. Voor zestig procent heeft Aruba tenminste vijftien extra vluchten per week nodig. Volgens de PPA doet de regering weinig aan het aantrekken van meer toeristen en het aanboren van nieuwe marktgebieden voor Aruba. In tegendeel steeds meer wordt ervaren dat de regering toeristische projecten tegenwerkt, waardoor gezorgd wordt, dat de bevolking straks voor de garanties zal moeten opdraaien. 'Hierbij dient niet vergeten te worden', aldus Werleman, 'dat deze garantie gegeven werd mede met de steun van alle partijen die nu de regering vormen.

■ *ORANJESTAD — Premier Nelson Oduber liet vrijdagavond bij Aruba Seastar Park een schildpad te water in het basin, waardoor deze nieuwe attractie voor Aruba een feit werd. De andere foto toont de ministers Oduber en Kelly met de eigenaren van Seastar Park, dat gisteren tijdens een 'open house' honderden bezoekers trok tot laat in de avond.*

Quincena nieuw maandblad

ORANJESTAD — Met 'Quincena' heeft Aruba er een nieuw blad bij gekregen, dat onder leiding staat van Adriaan Maduro met als medewerkers Aureen Croes, Julio Maduro, Randall Cros, Nilton Laclé en Yubi Naar (het merendeel werkzaam bij Diario/Meridiano). Het wordt gedrukt bij Imprenta Nacional, terwijl Grafic Relations Publications and Ads de layout verzorgde. Het blad richt zich voornamelijk op commentaren en gegevens van allerlei aard en bracht in het eerste nummer - verlucht met foto's - reeds de nodige commentaren en verhalen van allerlei onderwerpen.

WITWASSEN DRUGSGELDEN

FTA-voorzitter in radioprogramma vakbond:

Onderzoek Staten vereist

ORANJESTAD — In het eind van het jaar radioprogramma van Aruba's grootste vakbond, FTA, sprak voorzitter Anselmo Pontilius zijn teleurstelling uit, dat ondanks het feit dat de bevolking bij de verkiezingen duidelijke taal sprak de overheid er nog steeds niet in geslaagd is open politiek te voeren.

Bij het ingaan van de status aparte sprak de FTA reeds de verwachting uit van: een regering die respect heeft voor de mening van anderen; dat gebroken wordt met politieke bescherming, doch tot op heden - sedert 1986 - is hierin geen verbetering gekomen. Partijpolitiek wordt op onaanvaardbare wijze voortgezet, welke riekt naar corruptie.

De mening van de FTA is, dat door het benoemen van personen in functies die daarvoor niet geschikt zijn, dit alleen maar stagnatie van het overheidsapparaat tot gevolg heeft. Ook de partijpolitiek en het functioneren van de Staten geven ernstige reden tot bezorgdheid. Tijdens verschillende vergaderingen heeft het publiek zelf kunnen ervaren op welk laag peil bepaalde vergaderingen stonden.

Wat de FTA niet kan begrijpen, dat de Staten in hun geheel de ernstige beschuldiging tegen één van zijn leden hebben geaccepteerd, dat deze zich zou bezig houden met witwassen en drugsgelden. De FTA noemt dit een zeer ernstige beschuldiging en eist van de Staten, dat hiernaar een onderzoek wordt ingesteld. Het is de taak van de voorzitter naar deze beschuldiging een onderzoek in te laten stellen.

Ook vindt de FTA het vreemd, dat het Openbaar Ministerie in deze geen onderzoek heeft laten instellen. 'Indien deze beschuldiging op waarheid berust', aldus de FTA, 'dan gaat Aruba de richting in van Latijnsamerikaanse landen waarin volksvertegenwoordigers niet te vertrouwen zijn en zich schuldig maken aan corruptie die bedreven wordt'.

KAMER VRAAGT OPTREDEN

Londen niet van plan deportatie te stoppen

Spanning Vietnamezen in Hongkong toegenomen

HONGKONG - De woede onder Vietnamese vluchtelingen in Hongkong is groot. "Liever de dood dan repatrieren" en "Gedwongen repatriering is onmenselijk" klonk het donderdag uit de monden van duizenden demonstrerende Vietnamezen in vier grote opvangkampen in de Britse kroonkolonie.

Zij zijn niet alleen kwaad op de regering in Londen maar ook bang voor hun deportatie na het vertrek van een eerste groep van 51 landgenoten richting Vietnam. Woensdag kwamen al zo'n zesduizend vluchtelingen in het geweer tegen Londens beslissing om, na lang heen en weer praten met de Vietnamese autoriteiten, een begin te maken met de repatrieringen.

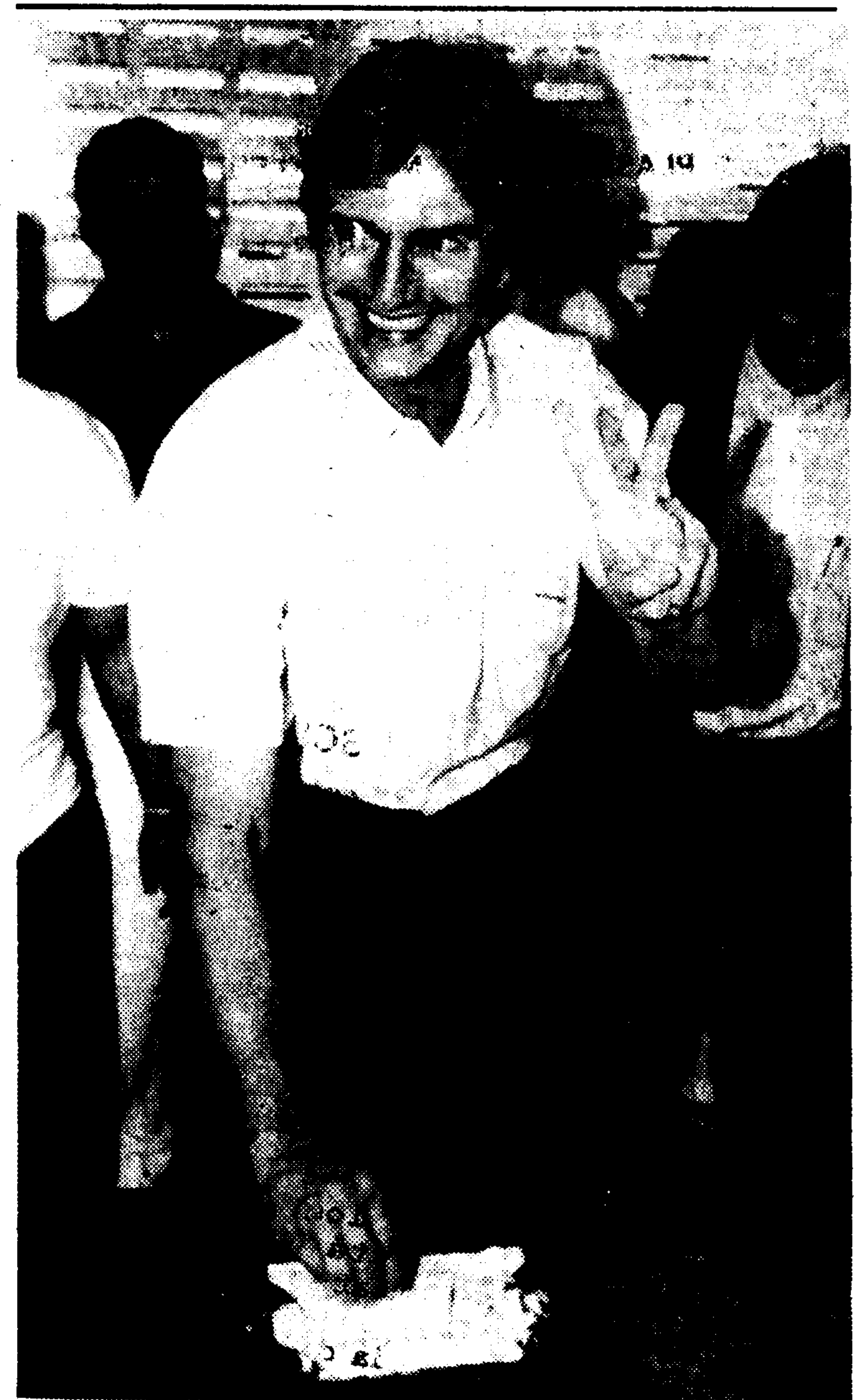
ROUWBANDEN

De betogers, met witte rouwbanden in het haar, hielden zich afgezien van het schreeuwen van leuzen verder rustig maar volgens hulpverleners is de sfeer in de opvangkampen zeer gespannen. "Men is bezorgd. Zwangere vrouwen riskeren het niet om naar een ziekenhuis in Hongkong te gaan. Ze zeggen dat ze liever hier bevallen". Sommige vluchtelingen zeiden tegen journalisten dat ze zich met geweld zullen verzetten als ze worden gedwongen terug te keren naar hun geboorteland.

Alle kritiek ter spijt, met name die uit de Verenigde Staten, is de Britse regering vastbesloten door te gaan met de deportaties. Een hoge Britse regeringsfunctionaris zei woensdag dat er voor volgende week een tweede vlucht is gepland wanneer het debat in het Lagerhuis over de deportaties achter de rug is. Op 29 december zou een derde vliegtuig met opnieuw 120 mensen naar Hanoi vliegen.

NEDERLAND

Zeven fracties in de Nederlandse Tweede Kamer vinden dat Nederland extra Vietnamese vluchtelingen moet toelaten. Dit gezien de terugzending vanuit Hongkong door Groot-Brittannie van afgewezen Vietnamese asielzoekers. In een brief aan de minister van Buitenlandse zaken en de staatssecretaris van Justitie hebben de fracties verder gevraagd of Nederland, in navolging van de president van de Verenigde Staten, de Britse regering wil verzoeken het terugsturen van de vluchtelingen te staken.

■ *Fernando Collor de Mello maakte het V-teken op het moment dat hij zijn stembiljet deponeerde in de kist die stond opgesteld bij Pajucara Beach. De Mello was zeer overtuigd van zijn overwinning.*

RIO DE JANEIRO - In Brazilie lijkt de rechtse populist Fernando Collor de Mello zeker van de overwinning in de presidentsverkiezingen van zondag. Na telling van driekwart van de stemmen staat hij vier procent voor op zijn linkse tegenstander Luis Inacio "Lula" da Silva, aldus de Hoge kiesraad maandag.

Tot dusver heeft Collor de Mello vijftig procent van de stemmen behaald en Lula 46 procent. Deze uitslag komt overeen met de eerste voorspellingen van zondag na het sluiten van de stemlokalen. De Braziliaanse pers heeft maandagochtend unaniem de overwinning van Collor erkend. Hij kreeg vooral steun uit het platteland en de kleine steden in het binnenland. De grote steden hebben overwegend op Lula gestemd met uitzondering van Sao Paulo, waar nochthans Lula's Arbeiderspartij (PT) het burgemeesterschap in handen heeft.

BOYCOT

De opkomst van rond twaalf procent was hoger dan in de eerste ronde, mede doordat de zware regens in veel delen van het land het de kiezers moeilijk maakte om de stemlokalen te bereiken. Bovendien reden er in veel steden, met name daar waar Lula een grote aanhang heeft, minder bussen dan gebruikelijk. Lula's campagneleider Wladimir Pomar heeft bij de kiesraad protest aangetekend tegen wat hij als een boycot door de eigenaren van de transportondernemingen omschreef.

Elf miljoen passagiers

BRAZIL — Met veel animo werd in Buurtcentrum Brazil het tien-jarig bestaan van Arubus gevierd. Waarnemend directeur ing. T. Bremer mocht van de minister van Verkeer en Communicatie een waarderingsplakkaat voor het bedrijf in ontvangst nemen.

Ing. T. Bremer gaf een uiteenzetting van de onmisbare plaats die de gele Arubussen in de gemeenschap hebben ingenomen, waar nu ruim tachtig mensen werkzaam zijn. Hij stond uitvoerig stil bij het feit hoe Arubus - in de tijd dat premier Oduber gedeputeerde van Verkeer was - tot stand kwam en plaats maakte voor de verschillende kleine individuele busdiensten die Aruba voordien kende.

In die begintijd zorgde gedeputeerde Oduber ervoor, dat de huidige minister van Economische Zaken ing. Eddy Briezen zijn opleiding kreeg om het nieuwe busbedrijf te leiden.

Dagelijks kan men de gele bussen op Aruba zien rijden voor het gewone personenvervoer, voor het vervoer van ruim elfhonderd schoolkinderen, voor charterdiensten - ongeveer achthonderd verzoeken per jaar - en voor verschillende instellingen en organisaties.

Verder de bus 'Let's go to town' die dan wel niet geel maar groen is en die dagelijks enige malen toeristen van hun hotels naar het winkelcentrum van Oranjestad brengt. Voorts zorgt Arubus, zo bleek uit de toespraak van directeur Bremer, voor onderhoud van de Bibliobus, de bus van de geestelijk gehandicapten en FCCA, terwijl ook de wagens van de Gele Koorts Bestrijding bij Arubus onderdak vinden.

In tien jaar heeft Arubus meer dan elf miljoen passagiers vervoerd, terwijl voor dit jaar dit reeds anderhalf miljoen bedraagt. Tot slot bracht directeur Bremer dank aan ieder die bijgedragen heeft tot de opzet en het succes van Arubus.

Dressuurwedstrijden SHC

WILLEMSTAD — Zaterdag 2 december werden op de terreinen van de Societe Hippique Curaçao (SCH) aan de Jongbloedweg, dressuurproeven op paarden en ponies verreden. De leeftijd van de deelnemers varieerde van zeven tot veertien jaar. In totaal deden 35 junioren mee. Er werd in drie categorieën gereden te weten: A-proef voor de jongste beginners, B- en L-proeven voor de oudere en meer gevorderde ruiters.

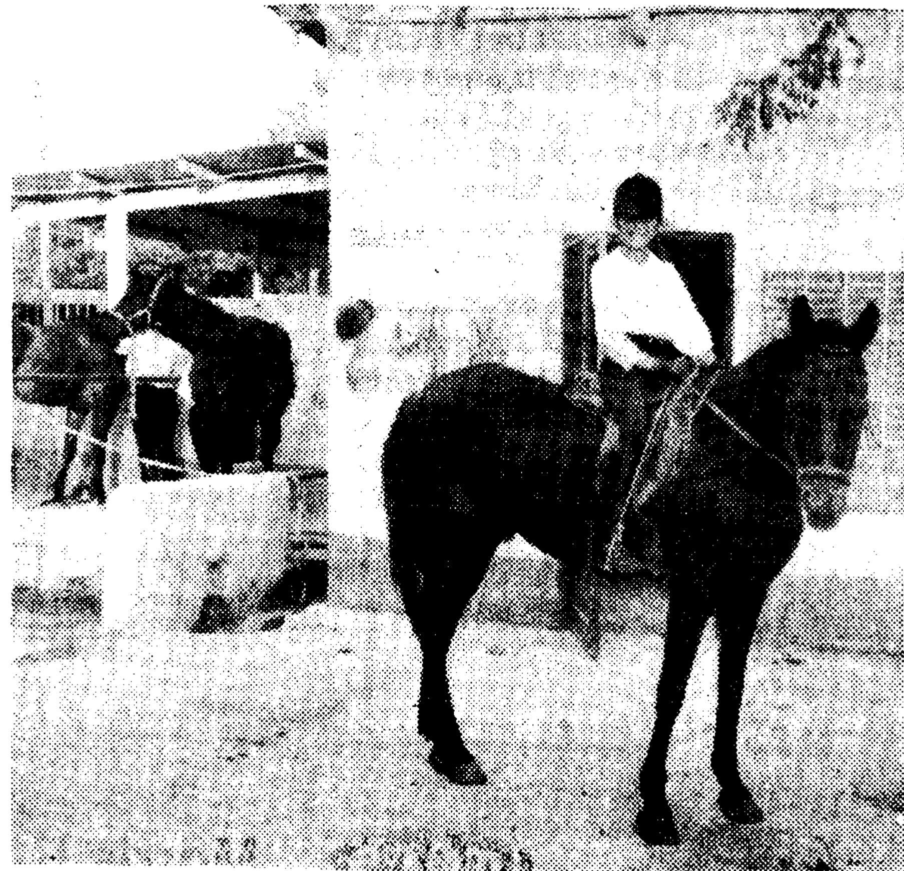
's Morgens om 09.00u startten de L-proeven. De A- en B-proeven werden na de lunchpauze verreden. De uitslagen in de verschillende categorieën waren:

L-proef:
1. Marielle Snel op Lady; 2. Gwen Verhoef op Amadeus; 3. Mariska Mos op Chicopé; 4. Sabine Halabi op Pepper.

B-proef:
1. Anoushka Betist op Pepper; 2. Jennifer Chumaceiro op Lady; 3. Wendy Borninkhof op Speedy; 4. Mariska Huisman op Speedy.

A-proef:
1. Madeleine Middelkamp op Pele; 2. Barbara Piso op Dusty; 3. Stephanie Nouel op Dusty; 4. Jasper de Windt op Speedy en Caroline Bakker op Pele.

Voor de SCH was dit het laatste evenement voor 1989. Instructrice Henriëtte Stienstra en Marlene Brandao werden bij de prijsuitreiking extra in het zonnetje gezet voor hun inzet. SCH start op donderdag 4 januari weer met de activiteiten. Op 6 januari zal er om 18.00 uur een nieuwjaarsborrel gegeven worden voor de leden.

...Madeleine Middelkamp, eerste plaats in de A-dressuur...

Sportprijzen 1989

WILLEMSTAD — Maandag 18 december zullen de jaarlijkse sportprijzen worden uitgereikt. Net als vorige jaren heeft de Curaçaose Sport Federatie (CSF) de organisatie van dit evenement op zich genomen. Ook dit maal zijn er in verschillende dames en heren genomineerd door een speciale commissie. Deze commissie bestaat dit jaar uit de dames en heren: Helen Ferdinandus, Muriël Meyer, Rudsel van Lamoen, Hubert Fleming, Rignald Hato en Giraldo Da Costa Gomez.

Door de lokale media en sportfederaties zijn in de afgelopen tijd een aantal sportlieden, sportbegeleiders, scheidsrechters en bestuursleden van sportbonden voorgedragen. Uit deze groep heeft de commissie een selectie gemaakt en in elke categorie zijn er drie personen genomineerd. De verschillende categorieën kennen dit jaar de volgende nominaties:

Dames junioren: Patricia Dijkhuizen (tennis), Solange Dijksteel (schermen) en Nathaly Lourens (softbal).
Heren junioren: Vernon Pieternella (tafeltennis), Elstin Hansen (honkbal), Ramses Snijders (atletiek).
Dames senioren: Alejandra Rumai (body building), Swinda Jobs (tafeltennis), Norinda de La Cruz (softbal).
Heren senioren: Amadeo Kemper (atletiek), Wilbert Beker (wielrennen), Arthur Bonevacia (honkbal).
Bestuursleden: Maggy Sprock (tafeltennisbond), Anthony Minguel (atletiekbond), Anton Jesurun (schermbond).
Coaches/technische begeleiders: K. Gijsbertha (honkbal), G. De Jongh (softbal), R. Trouwloon (voetbal).

Scheidsrechters: Oswin Kirindongo (tafeltennis), Jan Boutmy (schermen), Julio Hellburg (softbal).

De uitreiking van de prijzen zal maandagavond om 20.00 uur geschieden in de sportzaal Irene Moreno te Suffisant. Uiteraard zal dat gepaard gaan met de nodige toespraken en dankbetuigingen aan allen die in 1989 hun sportieve bijdragen hebben geleverd.

Goed voetbal in Zuiderpark

Oud-pupil Adriaanse haalt Den Haag onderuit

DEN HAAG - Met een zuur glimlachje memoreerde Co Adriaanse hoe hij jaren geleden Peter van der Waart uit het slop haalde. De kleine vleugelspits liep in het tweede van FC Utrecht te verpieteren.

Adriaanse kreeg bij PEC Zwolle zijn zelfvertrouwen terug, waarna Van der Waart een gewaardeerd goaltjesdief werd bij het Europees voetbal nastrevende Roda JC. Van der Waart bracht zondagmiddag in het kille Zuiderpark Adriaanses FC Den Haag met twee puntgave treffers een nederlaag toe: 1-3.

Op slag van rust maakte Van der Waart zijn eerste. Hij pikte een klutsbal uit de lucht en priemde de bal behendig in de uiterste hoek. Een kwartier voor het einde besliste hij de wedstrijd met een fraaie lob in de kruising. Het stond intussen 1-2. Van der Laan had direct na rust gelijk gemaakt en Hofman had in 58e minuut een vrije trap benut.

Adriaanse feliciteerde zijn collega Jan Reker met deze aankoop. De winnende coach had een andere verklaring. Omdat niemand wist hoe FC Den Haag thuis bespeeld moest worden had Reker zijn spelers voorgehouden, dat dit de gemakkelijkste wedstrijd van de competitie was. "We beginnen gewoon een eind voor het vaderland weg te voetballen en we zien wel waar we uitkomen."

LEUKE WEDSTRIJD

Roda JC had de laatste keer in het Zuiderpark verdedigend gespeeld en toch armetierig met 0-1 verloren. Ditmaal was de factor angst in Kaalheide achter gelaten. De libero werd uit de opstelling gelaten en omdat ook FC Den Haag een-tegen-een speelde, ontwikkelde zich ondanks de grillige windvlagen en de hobbelige grasmat een leuke wedstrijd.

Danen kreeg de eerste kansen, de dribbelaar schoot twee keer over. Tussendoor had de veel fluitende scheidsrechter Egbertzen Roda een strafschop onthouden toen Gentile de doorgebroken Haan haakte. Daarna mochten de Limburgers blij zijn dat Den Haag niet scoorde. De verdediging ging een paar keer wijd open, de Haagse schutters waren slecht op dreef.

Roda ging, fortuinlijk met een voorsprong rusten, maar mocht in de tweede helft de overwinning verdiend noemen. Den Haag putte te weinig inspiratie uit de rappe gelijkmaker van Van der laan, na het uitvallen van de aan zijn knie geblesseerde Lems werd een spelmaker gemist.

Nadat Hofman voor 1-2 tekende, kreeg Roda JC vele kansen op een hogere score. Diliberto verdiende zeker een doelpunt voor zijn gave solo over de totale lengte-as van het veld. De Boer toonde zich een waardig vervanger van de aan zijn rug geblesseerde Stam. Bij de beslissing door Van der Waart was hij kansloos.

Topscorers in eerste divisie

DEN HAAG - SVV-spits Van Velzen heeft in De Kuip weer een treffer aan zijn totaal van 18 toegevoegd en staat nu een straatlengte voor op zijn naaste achtervolger, Molenaar van RBC.

De topscorerslijst ziet er na het afgelopen weekeinde nu als volgt uit:

1. Van Velzen (SVV) 19.
2. Johan Molenaar (RBC) 11.
3. Leeuwerik (De Graafschap), Velten (Heracles), Van der Gijp (NAC), Stewart (VVV) 8.
7. Roos (AZ), Maas (Eindhoven), Kraus (Helmond Sport), Jelle Visser (Telstar) 7.
11. Hoopma (Cambuur), Cruden (Cambuur), Van der Laan (SVV), Huizingh (Veendam), Boere (VVV), Van de Pol (Wageningen) 6.

VOETBAL / LONDEN - Peter Reid, middenvelder van Queens Park Rangers, is zijn vroegere manager Howard Kendall gevolgd naar Manchester City. Kendall, die een contract tekende bij de hekkesluiter van de Engelse eerste divisie, wilde Reid, met wie hij bij Everton successen boekte, als speler/coach. De 33-jarige Reid dubuteert tegen Everton. QPR vroeg uit waardering voor de oud-international geen transfersom.

5-1 winst voor Arnhemmers

FC Utrecht in Arnhem door Vitesse overklast

ARNHEM - Voor de aftrap van de wedstrijd tegen FC Utrecht stond Vitesse zondagmiddag feitelijk al met een paar doelpunten voor. De van zelfvertrouwen overlopende Arnhemmers betraden met het hoofd fier omhoog het veld, terwijl de Utrecht-spelers probeerden zich onzichtbaar te maken. De 5-1 eindstand verraste dan ook niemand.

Trainer Cees Loffeld van FC Utrecht had met pijn en moeite elf fitte spelers tot zijn beschikking en koos voor een behoudend concept met slechts twee spitsen, Boogers en de van een blessure herstelde Willaarts.

Vitesse trad aan op volle sterkte met dien verstande dat Koolhof de voorkeur kreeg van trainer Bert Jacobs boven de met vormverlies kampende Van Arum.

Hoewel met name Vitesses rechterflank, die louter bestaat uit kandidaten voor het Nederlands elftal, zondag niet imponeerde, werd Utrecht soepel van het veld getikt.

Bijna een half uur hielden de gasten stand, maar toen was het publiekslieveling Hilgers die zijn faam opnieuw waar maakte. Als een duveltje uit een doosje dook hij op voor doelman Van Ede om een voorzet van Koolhof in te tikken.

In de tweede helft maakte Vitesse met de uitblinkende Rene Eijer de zaken snel af. Koolhof en Vermeulen zorgden voor 3-0, voordat Willaarts mocht profiteren van een moment van onachtzaamheid van de Arnhem-defensie. Het deerde Vitesse niet. In de laatste tien minuten gaf Van den Brom met twee doelpunten, waarvan een uit een strafschop, de zege extra glans.

Laamers door Libregts alsnog in Oranje gehaald

ARNHEM - Bondscoach Thijs Libregts heeft Martin Laamers van Vitesse toegevoegd aan de selectie van het Nederlands elftal voor de jubileuminterland tegen Brazilië woensdag in De Kuip.

Laamers zorgt samen met Edward Sturing en Bart Latuheru voor een flinke inbreng van Vitesse, dat dit seizoen verrassend sterk debuteert in de eredivisie.

Libregts deelde zondag na afloop van de wedstrijd tegen FC Utrecht via Vitesse-trainer Bert Jacobs het nieuws aan Laamers mee. Libregts: "We weten wat Laamers kan. Hij heeft in Oranje gespeeld en in het bondselftal. Deze selectie ligt in het verlengde daarvan."

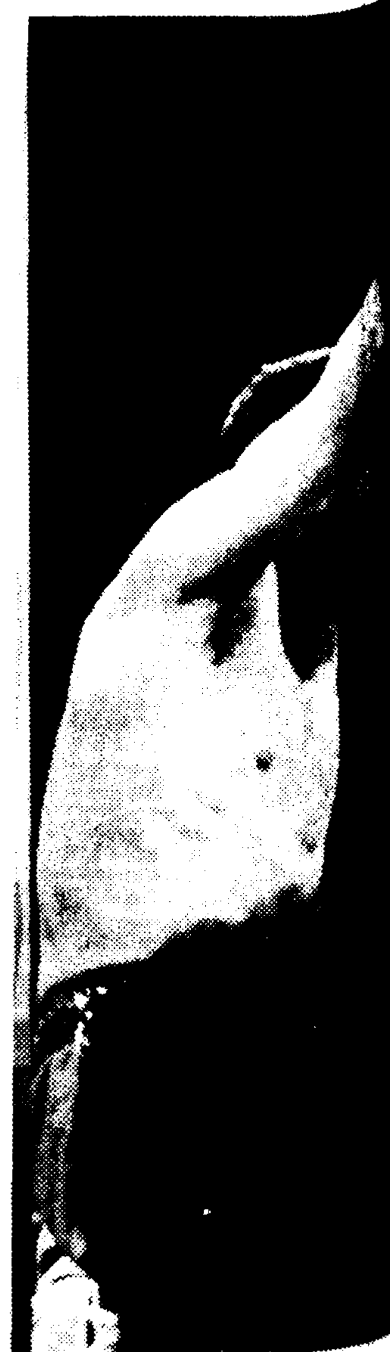
Martin Laamers, een 22-jarige geboren en getogen Arnhemmer, reageerde verrast. "Vlak voor de wedstrijd hoorde ik dat Libregts op de tribune zat, maar ik dacht dat hij Sturing en Latuheru nog een keer wilde zien spelen. Achteraf maar gelukkig ook, anders had ik misschien van de zenuwen geen bal geraakt."

Middenvelder Laamers vormt bij Vitesse, samen met de twee andere uitverkorenen de rechterflank. Zijn voorkeur gaat echter uit naar de linkermiddenveldpositie, waar bij Vitesse Rene Eijer speelt. Volgens Bert Jacobs, zijn trainer bij Vitesse, is veelzijdigheid Laamers belangrijkste eigenschap.

Jacobs: "Normaal speelt Martin op het middenveld, maar hij kan ook als laatste man spelen en in de mandekking. Tegen PSV kwam Romario er tegen hem niet aan te pas. Daarnaast is Martin een speler die het nooit af laat weten en die voor evenwicht in een elftal kan zorgen."

De trainer was eveneens verrast. "Het gaat wel erg snel, we draaien bovenin mee en hebben drie spelers bij de selectie van het Nederlands elftal. Misschien gaat het wel een beetje te snel."

Laamers en Latuheru melden zich dinsdag topfit bij Libregts.

Complete afgang in Waalwijk

RKC veegt de vloer met Feyenoord aan: 3-0

WAALWIJK - Voor Feyenoord begint maandag de winterstop. Misschien dat trainer Pim Verbeek en technisch directeur Gunder Bengtsson dan orde op zaken kunnen stellen.

Zondag bleek in Waalwijk in ieder geval dat Feyenoord behoefte heeft aan een periode om zijn wonden te likken. RKC strooide daar nog eens een behoorlijke portie zout in met een simpele 3-0 zege.

Feyenoord kwam met die tik nog goed weg uit de Waalwijkse knollentuin, waar RKC op de omstandigheden beter berekend bleek dan de slappe Rotterdammers. "We zijn op mentaliteit afgetroefd", vond Pim Verbeek. "Deze ploeg kan zich absoluut niet meer oprichten na een nederlaag."

Feyenoord beleefde een afgang tegen RKC. De Rotterdammers waren kansloos, al was er een geldig excuus met de ziekte van Heus, de schorsingen van Van der Plas en Van Geel en de blessures van Nortan, Roth, Blinker en Blackson.

BEGINNELINGEN

Verbeek moest daarom onder meer een beroep doen op de 16-jarige Remco Schol, die de rechterflank van de verdediging bewaakte. Voorts maakte Tom Krommendijk zijn competitiedebuut.

Krommendijk was net als het grootste deel van zijn ploegmaats onzichtbaar tegen het bij vlagen bikkelharde RKC. Smolarek en Kiprich leken als vleugelaanvallers beginnelingen. Metgod functioneerde niet als centrale middenvelder en vrije verdediger Marcel Brands kon op het veld waarop hij vroeger furore maakte, de ploeg niet op sleeptouw nemen.

Dat schutterende Feyenoord was een makkie voor RKC, dat zich voor de pauze met de harde wind op kop nog inhield, maar in de tweede helft voluit op de aanval speelde. Nico Jalink had kort voor rust de score al opengebroken.

In de tweede helft moest Feyenoord spitsroeden lopen. De Wijs en Van Hintum hadden de stand al naar 3-0 getild, toen Feyenoord tegen het counterende RKC ontsnapte aan een afgang. Vooral invaller Ad van de Wiel onderscheidde zich aan Waalwijkse zijde in het missen van fraaie kansen.

Daar treurde men in het Waalwijkse kamp echter nauwelijks over na de eerste zege sinds 24 september, toen Den Haag met 3-2 werd verslagen. "Dit kan de pret niet drukken", lachte ook Leo van Veen. "Het loopt weer. Iedereen kent zijn plaats ook weer. Deze ploeg moet zijn tekortkomingen goed onder ogen zien, dan pas gaat het lopen."

Julio Cesar Chavez wint weer

MEXICO-STAD - De Mexicaanse bokser Julio Cesar Chavez heeft in Mexico-Stad zijn wereldtitel (WBC-versie) in het licht-weltergewicht behouden. De Mexicaan versloeg voor 15.000 toeschouwers de Argentijnse uitdager Alberto Cortes door k.o. in de derde ronde. Voor de 27-jarige Chavez was het zijn 68ste overwinning. Daarvan besliste hij er 59 voortijdig.

Hier gaat hij op de schouders van zijn verzorgers.

Topscorers eredivisie

DEN HAAG - Tegen Haarlem zorgde Romario er weer hoogst persoonlijk voor dat de PSV-overwinning nogal ruim uitviel. Na de eerste treffer van een clubgenoot, nam hij laat in de tweede helft de overige drie treffers voor zijn rekening.

De topscorerslijst in de eredivisie ziet er nu als volgt uit:

1. Romario (PSV) 17.
2. Kieft (PSV), Van den Brom (Vitesse), Van der Laan (Den Haag) 10.
5. Houtman (Sparta), Hilgers (Vitesse), Berghuis (Volendam) 9.
8. Van Geel (Feyenoord), Hoekstra (RKC), Nielsen (FC Twente), Loggie (Willem II) 8.
12. Fischer (Ajax), Ronald de Boer (Ajax), Otto (Den Haag), Van Loen (Roda JC), Willaarts (Utrecht), Steur (Volendam) 7.
18. Winter (Ajax), Hoekman (Den Haag), Delahaye (MVV), Povlsen (PSV) 6.

Sport Agenda

VOETBAL
(Federashon Futbòl Kòrsou)
18.30 uur (eerst divisie) De Koning vs Vesta;
20.30 uur Undeba vs Sithoc - Sentro Deportivo Kòrsou.
*****

Overzicht eerste divisie

SVV onbetwist koploper na winst op NAC: 2-0

DEN HAAG - SVV blijft superieur in de eerste divisie. In de Rotterdamse Kuip won de ploeg van trainer Advocaat zaterdagavond van de belangrijkste achtervolger, NAC. Het werd 2-0. In het stadion van Feyenoord keken bijna 11.000 toeschouwers.

SVV besliste het topduel tegen de nummer twee van de ranglijst na de rust. Topscorer Van Velzen maakte het openingsdoelpunt, linkerspits Cooke tekende voor de tweede treffer. SVV vergrootte zijn voorsprong daarmee tot vier punten en heeft bovendien een duel minder gespeeld dan de ploeg uit Breda. De eredivisie lonkt in Schiedam.

VVV, derde op de lijst, gaf eveneens een punt toe. Bij Telstar, waarbij Masefield en Jelle Visser na langdurige blessures hun rentree maakten, werd het 1-1. Door een doelpunt van Smak kwam de ploeg uit Venlo, vorig jaar nog in de eredivisie, op achterstand. Derix maakte gelijk.

RBC klom enkele plaatsen door het geplaagde Heerenveen te verslaan, 1-0. Kepers besliste het duel. Bij de thuisclub vierde aanvoerder Voets zijn come-back. Hij kwam wegens een achillespeesblessure dit seizoen nog niet in actie.

Bij Excelsior - Emmen, waar scheidsrechter Overstegen zijn debuut maakte in het betaalde voetbal, werd niet gescoord. Wel speelde Leenheer zijn 300-ste duel voor de Rotterdammers.

De recette van de wedstrijd, bijgewoond door 1100 belangstellenden, kwam ten goede aan de Daniel den Hoed-kliniek, waar kankerpatiënten worden verpleegd. Ook de sponsor, alsmede de spelers van beide teams leverden een bijdrage voor het goede doel.

De opbrengst van de actie bedroeg ongeveer 25.000 gulden. Het geld zal worden gebruikt voor het opzetten van een familie-huis.

BECKER ONOVERWINNELIJK

■ *BORIS BECKER. Hij versloeg zijn Zweedse tegenstander Stefan Edberg in de finale-wedstrijd voor de Davis Cup in drie sets: 6-2, 6-2 en 6-4.*

Ajax biedt toeschouwers tegen NEC te weinig: 3-0

AMSTERDAM - Ajax heeft zich, na een florissant begin (3-0 in een half uur) aangepast aan NEC. Dat kan nooit de bedoeling zijn geweest. Door het laatste uur van een ronduit verdrietige wedstrijd waren het voetbal en de toeschouwers zondagmiddag in De Meer veel meer verliezer dan NEC. Coach Beenhakker was dan ook ronduit boos, al probeerde hij zijn stemming te verbergen door te wijzen op een laatste nederlaag op 10 september, een topositie door het onverwacht grote aantal van negen verliespunten van PSV en de naderende kerstvakantie.

Ajax is toe aan zijn winterpauze om evenwicht te vinden aan de jonge linkerkant en Vink te laten leren dat verdedigen in het topvoetbal in de eerste plaats een zaak van concentratie is. Het geldt trouwens voor het hele elftal dat in zijn slordigheid NEC vier doelkansen offreerde. Aan Arts, Geurts en Vroomans waren die niet besteed.

Coach Leen Looyen van de ploeg, die zich pas in de tachtigste minuut op eigen kracht een weg baande door de verdediging van Ajax, zag nog een sprankje hoop. "Wij kunnen in dit soort wedstrijden alleen maar overleven, wanneer je er in slaagt de 0-0 lang in stand te houden. Dat is niet gelukt, maar zelfs bij 0-3 hebben wij het hoofd niet laten hangen."

Ajax had die voorsprong al in een half uur op zak. NEC ontdekte snel dat scheidsrechter Houben geen prijs stelde op intimidatie. Paymans had, na een overtreding op Roy, al na 109 seconden de gele kaart gezien.

De volgende klap was dat linker verdediger De Wit te veel moeite had met de danspasjes van Van 't Schip. In de achtste minuut kopte Willems vallend een voorzet van de rechterspits ongehinderd in.

Er zat nog meer bitters in de beker voor NEC. Een buitenspelsituatie van Roy dwong doelman Spijkerbosch tot hands, ten koste van een gele kaart en een vrije trap. Wouters greep die kans en Pettersson tien minuten later de derde. Letterlijk en figuurlijk een honderd-procentscore.

Ajax had daarna, voor het doelgemiddelde en voor de toeschouwers, zijn druk moeten handhaven en de snelheid in zijn acties moeten houden. Dat lukte niet, door eigen onnauwkeurigheid, waarin Vink en Witschge voorgingen en omdat Roy de nadelen ondervond van Ajax' voorkeur voor rechts.

De linksbuiten verlengde zondag zijn contract tot 1993, waarmee Ajax alle gewenste langdurige verbintenissen heeft afgesloten. Het enige dat nu nog te wensen overblijft is dat de tijdelijke lijstaanvoerder wat vaker het voetbal brengt dat bij een topploeg past.

Sparta punt

ROTTERDAM - Een goede actie van het duo Van der Gijp/Houtman bespaarde Sparta zondagmiddag een verdiende nederlaag tegen Willem II. Tot de 76e minuut was het Rotterdamse aanvalskoppel onzichtbaar op het stormachtige Spangen. Een bevlieging van Van der Gijp aan de rechterkant van het veld leidde de gelijkmaker in. Met gevoel voor maat legde de wispelturige spits de bal op het hoofd van Houtman, die de bal simpel achter Jansen knikte, 1-1.

Een briljant moment vonden Van der Gijp en Houtman kennelijk voldoende, want na de 1-1 draafden de vedetten weer doelloos over het veld. "Ik ben blij dat ik Houtman niet heb vervangen. Het publiek eiste het. Maar zowel van Houtman als Van der Gijp verwacht je die ene beslissende actie", zei Sparta-trainer Baan achteraf.

Het stormde op Het Kasteel niet voor de doelen, wel vanuit het zuidwesten. En daar hadden beide ploegen evenveel last van. Willem II had kennelijk de minste problemen met windkracht 8.

Luyten moest in de 12e minuut een kopbal van Loggie van de doellijn halen. De Goey had in de 25ste minuut de grootste moeite de bal na een schot van Feskens te stoppen.

Vier minuten later was de boomlange Sparta-doelverdediger kansloos. De Roode worstelde zich een weg naar het strafschopgebied. Zijn pass werd door Godee opgepakt. Met een lobje passeerde hij De Goey, 0-1. "De arbiter had voor een overtreding tegen De Roode moeten fluiten", merkte Baan terecht op.

EERLIJK VERDEELD

Op scheidsrechter Wim Kok was zondagmiddag veel aan te merken. Hij verdeelde zijn verkeerde beoordelingen eerlijk over beide ploegen.

De komst van Prince Polley bij Sparta na rust zorgde voor een kort stormpje voor het Willem II-doel. Het stormachtige begin van de tweede helft leverde geen treffers op, hoewel Vurens twee goede mogelijkheden kreeg. Een keer schoot hij de bal via een Willem II'er naast. De andere keer stuitte hij op Jansen in het doel van Willem II.

De Sparta-storm was snel geluwd. Ook al omdat Valke, evenals Van der Gijp en Houtman, niet in beste doen verkeerde. Sparta raakte telkens verstrikt in de Willem II-defensie, nam risico's door met slechts drie verdedigers te spelen.

Daardoor kreeg Willem II ruimte voor snelle uitvallen. Loggie, die voor de pauze 0-2 op zijn voet had liggen, verzuimde twee keer de wedstrijd definitief te beslissen.

Een kwartier voor tijd verschenen Van der Gijp en Houtman even in beeld. Dat was voldoende voor een punt.

■ *De beslissende treffer in de verlenging. Alberigo Evani schiet de bal langs de muur en in het doel van Rene Higuita*

MILANEZEN VOLTOOIEN BEKER-TRILOGIE

Spelers dragen beker aan Gullit op

AC Milan pas in verlenging langs Atletico Nacional Medellin:1-0

TOKYO - In naam van Ruud Gullit en in opdracht van Berlusconi heeft AC Milan zondag in Tokyo zijn trilogie voltooid. De alleseters uit Italië versloegen in de strijd om de wereldbeker National Medellin, zij het moeizaam en pas na verlenging, (1-0). In een vlaag van collegialiteit besloten de spelers de derde achtereenvolgende grote beker op te dragen aan de aanvoerder van het Nederlands elftal, van wie niemand weet hoe het precies met hem gaat.

Bij het eerste internationale succes van AC Milan sinds jaren was Gullit van de partij.

Hij speelde op 24 mei in Barcelona mee in de finale van het toernooi om de Europese beker voor landskampioenen, waarin Steaua Bukarest als een pupillenteam terzijde werd gezet, 4-0.

De wereldster, toen al sukkelend met zijn knie, maakte twee doelpunten. Een enkel duel uitgezonderd, Finland -Nederland, deed hij sindsdien nog slechts van zich spreken op de operatietafel.

■ *AC Milan-aanvoerder Franco Baresi houdt de Super Cup omhoog na de winst (1-0) in de verlenging van AC Milan op Atletico Nacional Medellin.*

Evani heeft de rol van de Nederlander overgenomen. Niet als grote vedette, wel als de maker van de beslissende doelpunten. Op 7 december in de strijd om de Super Cup tegen Barcelona maakte hij, na de 1-1 van Nou Camp, in Milaan het enige doelpunt, door een vrije trap hard en laag in te schieten.

Zondag in Tokyo deed hij precies hetzelfde, al was het dit keer pas na 118 minuten. Beide duels vertoonden overigens meer overeenkomsten. Ze waren geen van tweeën het aanzien waard.

CONCURRENTIE GROOT

Was Gullit fit geweest, dan had Evani niet eens gespeeld. De kleine middenvelder kwam nu pas na 65 minuten in het veld, als vervanger van Fuser. Door het herstel van de meeste vedetten is de concurrentie in de ploeg van trainer Sacchi groot.

Baresi, in Tokyo uitblinker, is terug. Ancelotti, de schakel tussen aanval en verdediging, eveneens. Volgens Sacchi moet de ploeg weer in staat zijn voluit te gaan. In de Japanse hoofdstad, waar 62.000 toeschouwers in het nationale stadion beide teams uitfloten, was daarvan geen sprake.

Nacional Medellin deed evenmin van zich spreken. De ploeg, die zijn sterkste spelers eveneens achterin had staan, kon zich echter excuseren. De competitie in eigen land ligt al een maand stil, als gevolg van de moord op een scheidsrechter in november.

Bovendien is Medellin in opspraak, wegens vermeende sponsoring door plaatselijke cocaine-bazen. Hoe het land straks op de eindronde van het toernooi om het wereldkampioenschap in Italië zal verschijnen, is vooralsnog onduidelijk.

Volgens Sacchi, de trainer van de ploeg die hooguit verslaafd is aan het winnen van internationale bekers, was Medellin er alles aan gelegen zich in Tokyo sportief te rehabiliteren. Dat lukte niet.

DOELMAN HIGUITA

Slechts de langharige doelman Higuita baarde opzien met gekunstelde dribbelingen buiten zijn strafschopgebied. Cassiani, de verdediger, toonde zich met sterk spel en overzicht de evenknie van Baresi. Aanvallend maakte geen van de teams een vuist.

In 120 minuten slaagden beide ploegen er in een dozijn schoten op het doel af te vuren, meer niet. De streng bewaakte Van Basten kon zich slechts drie keer van zijn bewaker ontdoen, maar zijn schoten misten de juiste richting.

Toch had de Nederlandse international een aandeel in de beslissende treffer. Kort voor tijd werd hij op de rand van het strafschopgebied onderuit gehaald. Evani schoot raak uit de door de Zweedse arbiter Fredriksson toegekende vrije trap.

BEKER KEER EERDER

AC Milan won de wereldbeker een keer eerder. In 1969 werd het Argentijnse Estudiantes in twee wedstrijden verslagen. De Italianen volgden nu Nacional uit Uruguay op, dat vorig jaar in dezelfde Japanse stad PSV bij het nemen van strafschoppen te slim af was.

Baresi, weer helemaal terug na een armbreuk, kon het succes relativeren. "Aan het winnen van de Europa Cup hechten we meer waarde. Al was het alleen maar omdat we daarvoor meer wedstrijden moeten spelen. Voor de wereldbeker was een overwinning voldoende."

In de strijd om de Europese beker voor landskampioenen is de topploeg uit Italië alweer gevorderd tot de kwartfinales, waarin het Belgische KV Mechelen de tegenstander is.

Haarlem houdt lang stand: 0-4

Hattrick Romario geeft winst PSV nog enige glans

EINDHOVEN - PSV voetbalt soms zoals een huisvrouw lapjesvlees bereidt. Rustig, langzaam, op een heel laag pitje, dat door het kleinste zuchtje wind uitgeblazen kan worden.

Haarlem kon zaterdagavond niet blazen en verloor tenslotte met 0-4 omdat Romario in de laatste veertien minuten met drie treffers eindelijk loskwam van Tevreden, een zeer vasthoudende verdediger.

Feyenoord heeft dat sudderlapjesvoetbal van PSV afgestraft, de reserves van Haarlem kwamen daar, uiteraard, niet aan toe. Coach Van der Lem raakte Purperhart na een half uur met een spierscheuring kwijt en had zonder Doesburg, Echteld, Van Roon, Baas, Numan en Stafleu moeten beginnen. Geen wereldvoetballers, maar voor de minimumleider uit de eredivisie toch onmisbaar.

Haarlem koos dus voor de verdediging om aan de afstraffing te ontkomen, die PSV, ondanks zichzelf, in de voeten heeft als de tegenstander even de deur open zet. Doelman Metgod stond zelfs geen kiertje toe, Tevreden hield Romario letterlijk en figuurlijk in zijn greep en PSV bleef over het veld sukkelen.

Alleen Ellerman had iets directs en dreigends over zich, maar de vleugelspits wilde de 22.500 toeschouwers alleen maar laten zien dat hij nog dreigender en directer kon voetballen. Hij liep zich dus vast in de vijfmansmuur, of gaf Haarlem de kans zich te hergroepen.

DOOR ELKAAR

Omdat het Eindhovense middenveld niets kon bedenken, deed coach Hiddink het in de rust. Hij schudde de linie. Koot naar de kant voor Chovanec, Boerebach in het midden begonnen naar rechts, Van Aerle naar achteren, naast Nielsen, Lerby tussen Boerebach en Chovanec in.

Omdat de Deen nog altijd een beetje stoom kan maken en Chovanec niet als Boerebach voor zichzelf, maar voor het elftal voetbalt, liep het wat beter, iets vlugger.

Haarlem redde het nog een kwartier, maar werd neergeslagen door een vrije trap van Chovanec. Via een been in de muur sprong de bal, onbereikbaar voor Metgod, in het doel. Het elftal wilde nog niet toegeven uitgeteld te zijn, maar kon door het gebrek aan middelen (ook lichamelijk) zelfs geen kleinklapje meer teruggeven.

In die situatie is Romario genadeloos. In minder dan een kwartier voegde de topscorer drie treffers, met zijn uñieke voettekening, aan zijn totaal toe: een strafschop, een klein kansje in een doelworsteling en een slalom in het hart van de defensie.

*****

SKI / LA PLAGNE - De Nederlandse freestyle skiër Michiel de Ruiter is bij wereldbekerwedstrijden in La Plagne elfde geworden op het onderdeel springen. Winnaar werd de Fransman Jan Marc Baquin.

*****

BOKSEN / AMSTERDAM -Pedro van Raamsdonk zal zich in de Verenigde Staten voorbereiden op het gevecht om de Europese titel tegen de Fransman Nicoletta, dat op 26 januari in de Zuidfranse plaats Perpignan wordt afgewerkt. De Amsterdammer vertrekt op 1 januari naar Los Angeles om te trainen en keert 20 januari terug. Als sparringpartner van Van Raamsdonk zal waarschijnlijk onder anderen Michael Nunn fungeren, de wereldkampioen van de IBF in het middengewicht.

Uitslagen en standen in het betaald voetbal

DEN HAAG - De uitslagen en de standen in het betaalde voetbal in Nederland zijn na het afgelopen weekeinde:

Eredivisie:

PSV - Haarlem	4-0
MVV - FC Groningen	1-3
Ajax - NEC	3-0
Volendam - Fortuna Sittard	2-2
RKC - Feyenoord	3-0
FC Twente - BVV Den Bosch	4-1
Sparta - Willem II	1-1
FC Den Haag - Roda JC	1-3
Vitesse - FC Utrecht	5-1

Eerste divisie

SVV - NAC	2-0
Cambuur - Heracles	afg
Veendam - Helmond Sport	afg
DS 79 - Eindhoven	1-1
Telstar - VVV	1-1
RBC - Heerenveen	1-0
Graafschap - Wageningen	1-1
Excelsior - Emmen	0-0

Programma

Eredivisie Zaterdag: MVV - Den Bosch, FC Twente -Willem II, PSV - FC Groningen.

Zondag: FC Den Haag - NEC, Sparta - Roda JC, RKC -Haarlem, FC Utrecht - Fortuna s.

Eerste divisie: Zaterdag: Wageningen - RBC, Heerenveen - Telstar, VVV - Excelsior, Emmen - DS 79, Eindhoven - Veendam, Helmond Sport - PEC Zwolle, GA Eagles -Cambuur, Heracles - SVV, NAC - AZ.

De standen:

Eredivisie

1. Ajax	18 09 6 03 24 (36-15)
2. PSV	16 10 3 03 23 (54-20)
3. Roda JC	17 08 7 02 23 (27-17)
4. Vitesse	18 09 5 04 23 (33-16)
5. Volendam	18 09 5 04 23 (30-21)
6. FC Twente	17 06 9 02 21 (22-20)
7. Fortuna Sittard	17 05 8 04 18 (16-17)
8. FC Groningen	16 05 7 04 17 (26-21)
9. RKC	17 06 5 06 17 (23-24)
10. FC Den Haag	17 07 2 08 16 (33-35)
11. MVV	17 05 6 06 16 (24-34)
12. FC Utrecht	17 07 2 08 16 (20-30)
13. Sparta	17 05 5 07 15 (24-31)
14. Willem II	17 04 5 08 13 (23-28)
15. NEC	17 04 5 08 13 (20-34)
16. Feyenoord	18 03 6 09 12 (23-33)
17. BVV Den Bosch	17 02 6 09 10 (13-26)
18. Haarlem	17 02 4 11 08 (16-41)

Eerste divisie

1. SVV	17 14 01 2 29 (39-13)
2. NAC	18 10 05 3 25 (32-17)
3. VVV	18 08 06 4 22 (29-19)
4. Heracles	16 08 03 5 19 (18-18)
5. Eindhoven	18 07 05 6 19 (34-30)
6. RBC	18 06 07 5 19 (25-24)
7. Cambuur	17 06 06 5 18 (25-27)
8. Veendam	16 08 01 7 17 (23-24)
9. AZ	17 06 05 6 17 (28-23)
10. Graafschap	17 05 07 5 17 (25-24)
11. Helmond Sport	17 06 04 7 16 (30-31)
12. Excelsior	18 04 08 6 16 (17-22)
13. Heerenveen	17 06 03 8 15 (22-25)
14. Telstar	17 07 01 9 15 (27-34)
15. Go Ahead Eagles	17 06 02 9 14 (20-29)
16. Emmen	17 03 07 7 13 (22-31)
17. DS '79	18 03 07 8 13 (23-34)
18. PEC Zwolle	17 00 12 5 12 (12-19)
19. Wageningen	18 02 08 8 12 (23-30)

SVV, Heerenveen en NAC periodekampioenen

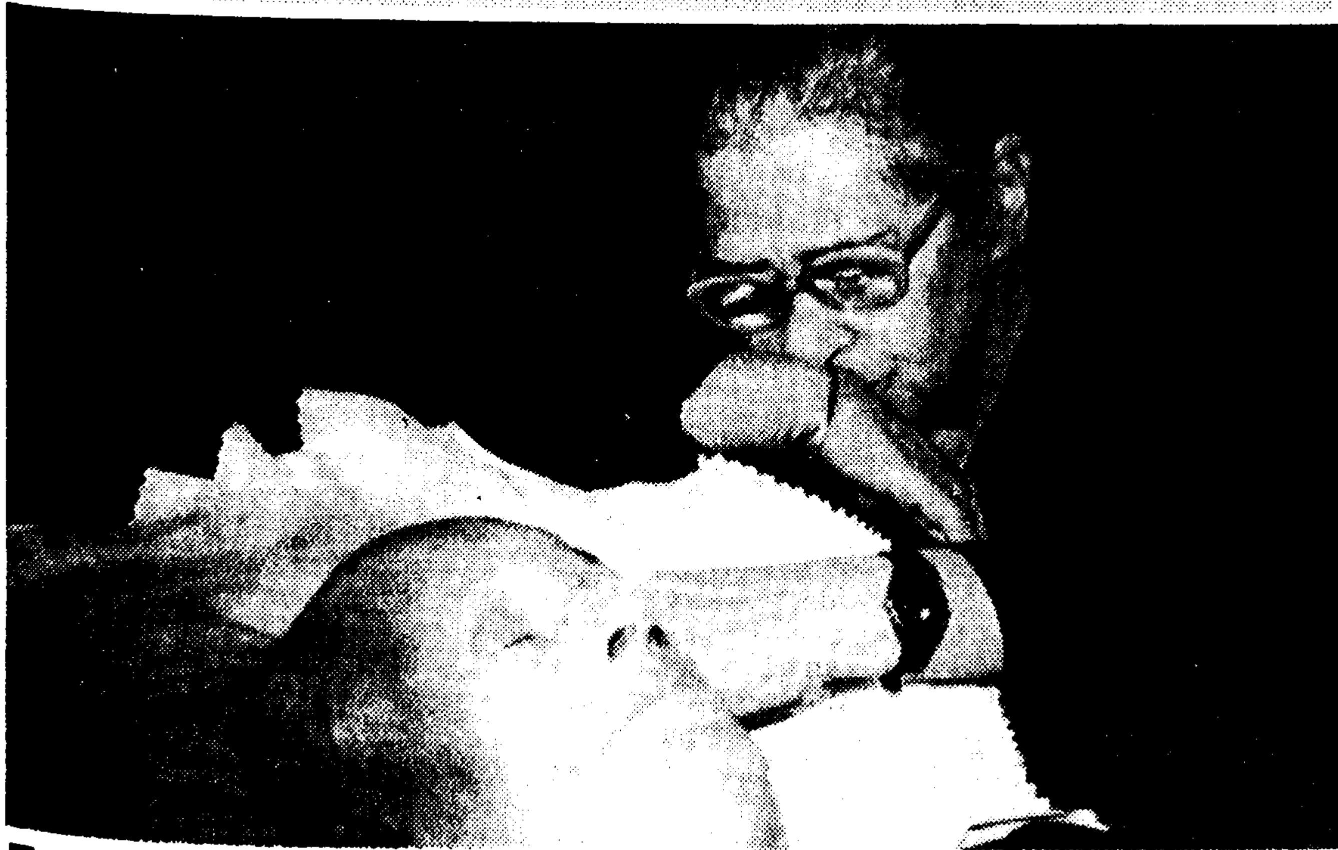
EILANDGEBIED CURACAO

Het Hoofd van de Geneeskundige en Gezondheidsdienst van het Eilandgebied Curaçao maakt bekend dat Hotelmij. Otrobanda N.V. een verzoekschrift bij het Bestuurscollege heeft ingediend ter verkrijging van een vergunning ingevolge de Hindereilandsverordening Curaçao (AB 1953 nr. 21) voor het hebben van een inrichting waarin gebruikt worden electromotoren met een groter gezamenlijk vermogen dan 2 P.K. aan de hoek Breedestraat/ De Rouvilleweg.

Dit verzoekschrift en de bijlagen liggen vanaf de dag na deze bekendmaking gedurende veertien dagen ter visie bij de Milieudienst, De Rouvilleweg 41, alhier, gedurende welk tijdvak een ieder het recht heeft schriftelijk zijn bezwaren tegen het verlenen van bovengenoemde vergunning kenbaar te maken.

Namens de Gezaghebber,
Het Hoofd voornoemd,
Dr. M. Kibbelaar.

Afscheid van Andrej Sacharov

■ MOSKOU - Voordat de poorten van het Paleis van de Jeugd in Moskou open gingen voor het publiek bracht Jelena Bonner enige ogenblikken alleen door met haar donderdagavond overleden echtgenoot Andrej Sacharov. (AFP-satellietfoto)

■ MOSKOU - Tienduizenden Russen hebben de bittere kou getrotseerd om een laatste groet te brengen aan de mensenrechten- voorvechter en geleerde Andrej Sacharov.

Ondanks vrieskou

Massaal afscheid van Andrej Sacharov

MOSKOU - Tienduizenden mensen uit alle delen van de Sovjetunie trotseerden zondag in Moskou de bittere koude om afscheid te nemen van de donderdag op 68-jarige leeftijd overleden Andrej Sacharov.

De Sovjet kerngeleerde, die de basis legde voor de eerste Sovjet waterstofbom, maar zich later ontwikkelde tot een van de voornaamste voorvechters van de mensenrechten in de SU, lag opgebaard in het Paleis van de jeugd bij het centrum van de stad.

Voor zijn ageren voor de mensenrechten kreeg hij de Nobelprijs voor de vrede, maar het kwam hem ook op jaren interne verbanning te staan, die duurde totdat Michail Gorbatsjov aan de macht kwam. Deze en andere leden van de huidige leiding bestempelden Sacharovs verbanning in 1979 naar Gorki in een artikel ter nagedachtenis van Sacharov in het Sovjet partijblad Pravda als "grove onrechtvaardigheid" en "grote fout".

STILTE

Gorbatsjov, premier Ryzjkov en andere leden van het Politburo noemden de overledene "een man van eer en oprechtheid". "De bitterheid van het verlies wordt door iedereen gedeeld die hem kende, maar ook door degenen die het op bepaalde punten niet met hem eens waren". Het blad drukte ook een gedicht af, dat Jevgeni Jevtoetsjenko aan Sacharov wijdde. "De vreedzaamste van alle strijders", zo beschrijft hij Sacharov. "In onze en de morele wereld heerst nu grote stilte".

Speciale politie-eenheden zetten de omgeving rond het paleis af om de stroom mensen te leiden. Het nabijgelegen station van de metro bleef gesloten. Ook bij het huis van Sacharov kwamen duizenden mensen. De ingang werd een bloemenzee en mensen staken kaarsen aan voor een portret.

Sacharov wordt vandaag (maandag) begraven.

Betoging ten gunste van Havel

Praag praat in Moskou over terugtrekken leger

PRAAG - Het vertrek van de Sovjettroepen uit Tsjechoslowakije staat hoog op de agenda van besprekingen die de premier en minister van Buitenlandse zaken van Tsjechoslowakije de komende dagen in Moskou voeren.

Dit verluidt zondag uit officiele bron in Praag. De precieze datum van de besprekingen is nog niet bekend.

Het is het eerste bezoek aan de hoofdstad van de Sovjetunie van Marian Calfa en Jiri Dienstbier sinds Tsjechoslowakije acht dagen geleden een regering van nationale verzoening kreeg. Dat men met name zal praten over de terugtrekking van de Sovjettroepen die sinds de invasie van 1968 nog altijd op Tsjechoslowaaks grondgebied staan, heeft Dienstbier verklaard tijdens een bezoek aan Bratislava, de hoofdstad van het landsdeel Slowakije. Naar het persbureau CTK meldt, wordt er hard gew- ...kt aan een akkoord "over ...erugtrekking van die troepen en over de specifieke voorwaarden voor hun vertrek".

HANDOPSTEKEN

De oppositiebeweging Burgerforum heeft zaterdag voorgesteld dat het parlement bij handopsteken een nieuwe president van Tsjechoslowakije kiest. Deze stemming moet direct door de televisie worden uitgezonden "zodat het publiek het gedrag van de afgevaardigden kan controleren", aldus Burgerforum in een verklaring die het persbureau CTK bekendmaakte.

Tienduizenden studenten hebben zondag in Praag steun betuigd aan Vaclav Havel tijdens een betoging ter herdenking van de gebeurtenissen precies een maand geleden toen een betoging gewelddadig werd neergeslagen. Met leuzen als "Leve Havel" en "Havel in het kasteel (zetel van de president)" trokken de betogers door het centrum van de stad. De politie hield zich afzijdig.

Roemenië sluit grens met Joegoslavië

Duizenden betogen tegen Ceausescu

BELGRADO - Roemenie heeft maandag de grens met Joegoslavie gesloten, nadat zondag duizenden Roemenen in Timisoara betoogden tegen het bewind van president Nicolae Ceausescu. Dat heeft de Roemeense grenspolitie meegedeeld.

Alle vier de grensovergangen zijn gesloten en mensen die vanuit Joegoslavie Roemenie binnen willen worden teruggestuurd. Zondag stuurden de Roemeense autoriteiten al reizigers terug bij de grensplaats Vatina, bij Vrsac, zo meldde de krant "Vecernje Novosti". De maatregelen van de douane hangen direct samen met de demonstraties zondag in Arad en Timisoara, waar duizenden mensen de straat opgingen om te protesteren tegen de Roemeense regering, een van de weinige in het Oostblok die hervormingen blijft afwijzen. Volgens het Joegoslavische persbureau Tanjug heeft de politie waterkanonnen ingezet om de demonstranten uiteen te jagen. Ooggetuigen zeiden dat zij schoten hadden gehoord.

JONGEREN

In Arad in Roemenie hebben duizenden mensen gedemonstreerd tegen president en partijleider Nicolae Ceausescu, zo berichtten zondag de Oostenrijkse en de Hongaarse televisie. Het zouden de eerste betogingen tegen Ceausescu zijn sinds november 1987 toen in Brasov zo'n twintigduizend mensen de straat opgingen vanwege de voedselschaarste. De overwegend jonge betogers riepen, bij een temperatuur van min twintig graden, leuzen tegen Ceausescu en verbrandden portretten en boeken van de "Conducator". Er braken gevechten uit met de veiligheidstroepen die urenlang duurden. Nogal wat demonstranten werden tot bloedens toe geslagen. Een onbekend aantal mensen zou zijn gearresteerd.

RAF-aanhangers aangehouden

HAMBURG - De Westduitse politie heeft tijdens een landelijke speuractie naar terroristen in de Duitse bondsrepubliek drie sympathisanten van de Rote Armee Fraktion aangehouden.

De actie is een gevolg van de recente moord op de directeur van de Deutsche Bank Alfred Herrhausen. Het trio wed aangehouden tijdens het doorzoeken van een woning in een wijk van Hamburg.

China devalueert

PEKING - China heeft zijn nationale munteenheid, de yuan, met ingang van zaterdag met 21,1 procent gedevalueerd. Voor een dollar moet nu 4,7103 yuan worden betaald tegen voorheen 3,7128 yuan, zo heeft het Chinese persbureau Xinhua vrijdag bekendgemaakt. Het is de eerste devaluatie in meer dan drie jaar. De devaluatie werd al enige tijd verwacht omdat het tekort op de Chinese handelsbalans steeds groter wordt.

GALERIE D'ORANJERIE
kunst in de openlucht

AAN de Mahaaiweg 2A is vrijdag een nieuwe galerie geopend, Galerie d'Oranjerie. Deze galerie bestaat in de eerste plaats uit een beeldentuin. Daarnaast is op de overdekte porch ruimte voor schilderijen, terwijl ook in een bijgebouwtje in de tuin schilderijen hangen. Deze ruimte is door de galeriehoudster vooral bestemd voor 19e en begin 20e eeuwse kunst uit Europa. De nieuwe galerie is een initiatief van mevrouw Bernadette Kibbelaar-Schretlen. Vorig jaar bouwde zij op Mahaai een nieuw huis, waarbij het idee van de galerie al door haar hoofd speelde. In een jaar tijd heeft zij een prachtige tuin aangelegd, waarin de beelden, deze keer beelden van Yubi Kirindongo en Hortence Brouwn, een mooie plaats gekregen hebben.

Bernadette Kibbelaar-Schretlen heeft al lange tijd belangstelling voor kunst. Als jonge studente begon zij aan de Vrije Akademie in Den Haag. Zij raakte echter verliefd, getrouwd en kwam naar Curacao. Nu, zoveel jaren later, kan zij haar oude liefde weer tonen. Zij is ook zelf druk bezig met gekleurd glas. Zij maakt glas-in-lood-ramen en glas-applique's van gekleurd glas in allerlei diktes. In de tuin zijn enkele voorbeelden van haar werk te vinden, zoals het logo van de galerie dat tegen de muur van het tuinhuis hangt. Juist glas fascineert haar zo, omdat het zonlicht op Curacao daar zulke mooie effecten aan kan geven.

Op deze eerste expositie in Galerie d'Oranjerie is werk te vinden van vier kunstenaars, drie welbekend op Curacao, en de vierde een Engelse kunstenares die in Den Haag woont. Toen Bernadette Kibbelaar onlangs in Nederland was voor haar glaswerk heeft zij het werk van Paddy Summerfield leren kennen in een galerie in Den Haag. Met die galerie heeft zij afspraken gemaakt om samen te werken, zodat Galerie d'Oranjerie werk uit Nederland kan tonen op Curacao en de galerie in 's-Gravenhage Antilliaans werk kan laten zien in Nederland.

Van Paddy Summerfield hangt er grafisch werk op deze expositie waarbij de overeenkomst opvalt in haar tekeningen met schetsen voor beeldhouwwerk: contouren en bewegingen met maar een enkele kleur. De kracht zit in de lijn. In twee van haar werken heeft zij door de druktechniek relief van het papier mee laten spelen, een weerkaatsing die ik in het ene werk veel beter vond doorspelen dan in het ander.

Op deze expositie is ook wat nieuw werk te zien van Jean Girigorie. Het zijn heel kleine schilderijen van dansende, zingende groepen kinderen, zeer kleurrijk en beweeglijk. Jean maakt gewoonlijk vrij forse doeken, met kracht opgezet. Nu blijkt dat zij dezelfde kracht kan handhaven, ook in klein werk. Door de redelijke prijs zullen zij zeker in deze tijd voor kerst goed verkocht worden.

Het werk dat Yubi Kirindongo exposeert is niet nieuw, sommige chroomplastieken dateren zelfs van bijna tien jaar terug, maar het geeft een goede indruk en een goed overzicht van zijn werk.

Er staan enkele mooie cementsculpturen en grotere en kleinere bumpersculpturen. Het regende aan het begin van de avond, doch dat deerde het chroom niet. De glans van het chroom werd juist vele malen weerspiegeld in de waterdruppels. Met de bumperstructuur 'Nanzi' heeft Kirindongo geexperimenteerd met warmte om het chroom te kleuren. Er ligt een blauwe, soms een gele gloed over het chroom en daar waar de warmte het chroom te veel werd, kleurde het bijna zwart. Het ligt aan de stand van de zon, of de hoek die het beeld met het zonlicht maakt, het beeld kan gedraaid worden, welke kleur naar voren komt. Ook de Nanzi uit de verhalen kent verschillende gezichten.

Van Hortence Brouwn staan bij de ingang van de galerie de 'Four Seasons', vier beelden die door hun houding hoop, vreugde, terugtrekking en verstilling van de natuur in de verschillende jaargetijden weergeven. Variaties op een stemming.

Er staan van Hortence Brouwn eveneens een torso en enkele naakten in de tuin, die zo tussen het gras en de planten goed op hun plaats staan, of liggen. Ook hier geven de regendruppels iets extra's aan het werk. Regen doet aan de beelden geen kwaad, integendeel zelfs.

MUSEE PRIJS

Deze eerste expositie van Galerie d'Oranjerie werd geopend door Lionel Capriles van Maduro en Curiel's Bank, die naast de felicitaties aan de galeriehoudster en de kunstenaars een cadeau meebracht.

Ter gelegenheid van deze opening stelde hij, zo vertelde Bernadette Kibbelaar, een prijs beschikbaar, de 'Lio C. Musee Prijs'. De prijs, een bezoek aan een museum, wordt jaarlijks uitgereikt aan een kunstenaar die in december exposeert en die het beste het begrip 'Vrede' in zijn werk tot uitdrukking brengt. Dit jaar, 1989, is de prijs voor Yubi Kirindongo en Hortence Brouwn, die een lang weekeinde naar Caracas kregen aangeboden om daar de musea te bezoeken.

Bernadette Kibbelaar heeft met haar galerie weer een nieuwe expositieruimte geopend op Curacao, een ruimte waarin vooral de beelden goed tot hun recht komen. Naast de beeldentuin van Nel en Norva Simon op Steenen Koraal, waarin zij hun eigen werk tentoonstellen, en de tuin van het Curacaosch Museum, kent Curacao geen andere plaats waar juist beeldhouwwerk zo goed tot zijn recht komt.

NEL CASIMIRI

In Sovjetunie: Wijziging van grondwet in mei aan orde

MOSKOU - Sovjet vice-president Anatoli Loekjanov heeft het Congres van volksafgevaardigden van de Sovjetunie zaterdagavond voorgesteld dat de voorstellen voor een hervorming van de grondwet inclusief die van artikel 6 inzake de leidende rol van de Communistische partij aan de volgende zitting van het congres, in mei, worden voorgelegd.

Het Volkscongres is het grote parlement, dat sinds mei dit jaar bestaat en in tegenstelling tot het kleinere 'dagelijkse' parlement of Opperste Sovjet slechts twee keer per jaar bijeenkomt. Alleen het congres kan als hoogste wetgevende orgaan grondwetswijzigingen goedkeuren. Het heeft het recht een veto uit te spreken over de wetsvoorstellen die de Opperste Sovjet heeft goedgekeurd. Dinsdag aan het begin van zijn lopende zitting, die waarschijnlijk tien dagen gaat duren, besloot het congres op aandringen van Sovjetleider Michail Gorbatsjov een voorstel van de oppositie te verwerpen om nu reeds schrappen van artikel 6 aan de orde te stellen.

Miljarden voor EG-onderzoekwerk

BRUSSEL - De twaalf lidstaten van de Europese Gemeenschap zijn het erover eens geworden de komende vijf jaar 5,7 miljard ECU (ruim Nf derrien miljard) te steken in een kaderprogramma voor gezamenlijk onderzoek op diverse terreinen. Het programma is er vooral op gericht op technologisch terrein te kunnen concurreren met de Verenigde Staten en Japan.

HAMBURG - Een Westduits bedrijf heeft de afgelopen twee jaar Iraq de technologie geleverd waarmee het uranium kan verrijken. Baghdad zou door die kennis in staat zijn een atoombom te fabriceren. Dit schrijft het Westduitse weekblad Der Spiegel. Het blad zegt dat het bedrijf H-und-H Metalform GMBH uit Drensteinfurt in de buurt van Munster machines heeft geleverd waarmee ultracentrifuges voor de verrijking van uranium kunnen worden gefabriceerd.

Phaf: 'Antilliaanse en Surinaamse literatuur: in Caribische bodem?'

Geschiedkundig overzicht van Caribische literatuur

WILLEMSTAD —In het kader van de Cola Debrotvoordrachten vond zondagochtend in de aula van de UNA een lezing plaats van dr. Ineke Phaf, getiteld: 'Antilliaanse en Surinaamse literatuur: in Caribische bodem?' In deze voordracht vertelde Ineke Phaf het een en ander over een Amerikaans projekt, waaraan zij verbonden is. Dat projekt beoogt het samenstellen en schrijven van een geschiedkundig overzicht van Caribische literatuur.

'Historiography of the Caribbean Literatures', is gestart in 1985 en staat onder leiding van James A.Arnold uit Charlottesville in de U.S.A. Arnold heeft verschillende sub-editors aangezocht, zoals Julio Rodriguez Luiz uit Binghamton, U.S.A. voor de Spaanstalige literatuur, Michael Dash uit Mona, Jamaica voor de Franstalige literatuur, John Thieme uit Londen, Engeland voor de Engelstalige literatuur en Ineke Phaf, een Nederlandse die verbonden is aan de Freie Universitat van West-Berlijn voor de Nederlandstalige literatuur. Bij die verschillende taalgebieden behoren dan ook het creole, het patois, sranang, papiaments e.d. Het is de bedoeling dat het projekt in 1992 afgerond wordt.

Ineke Phaf gaf een aantal verschillen weer in aanpak van de beschrijvingen en stipte wat verschillen aan in inhoud en grote lijnen in de literatuur van de verschillende taalgebieden, waarbij zij vooral aandacht besteedde aan de literatuur van de Nederlandse Antillen en aan de unieke plaats die deze inneemt in het geheel van de Caribische literatuur.

WORKSHOP

Belangstellenden in de Caribische literatuur konden vrijdagavond in de krant lezen, dat, ik denk gemiddeld zo'n half uur tevoren, er een workshop gestart was in de UNA over die Caribische literatuur, verzorgd door Ineke Phaf, onder de titel: 'Een nieuwe ontwikkeling in de Caribische literatuur: de zgn. testimonio literatuur.'

Aan die workshop namen vrijdagavond dus alleen twee van de organisatoren deel en twee anderen die de avond tevoren persoonlijk door Ineke Phaf waren opgebeld. Deze workshop werd, slecht, georganiseerd door de UNA in samenwerking met het ILA en de OKSNA.

De tweede dag van de workshop valt op maandag 18 december en begint om 18.00 uur. Voor degenen die toch nog willen meedoen zal Ineke Phaf maandag eerst de stof van vrijdag, toen de nadruk lag op de Cubaanse literatuur, samenvatten, waarna de workshop, die maandag over de Portorikeinse literatuur zal gaan, ook wat langer dan de geplande tijd, tot 20.00 uur, zal kunnen doorgaan.

Resultaten van onderzoek verkiezingen Nicaragua

■*MANAGUA - In de verkiezingsrace in Nicaragua ligt Daniel Ortega met zijn Sandinistische partij ver voor. Dit volgens de berekening door het bureau Greenberg-Lane voor politieke analises. Directeur B. Greenberg van dit bureau maakte het resultaat van het eerste onderzoek bekend. Volgens de verzamelde gegevens kan de leider van de Sandinistische partij, de huidige president Ortega, rekenen op 44 procent van de stemmen. Op de tweede plaats komt de kandidaat voor de verzamelde oppositie UNO, Violeta Chamorro, met 27 procent. De rest van de stemmen is verdeeld over de kleinere partijen en groepen. De verkiezingen zijn in februari. (AFP-satellietfoto)*

Waakzaamheid verhoogd in hoofdstad Filipijnen

MANILA - Filipijnse soldaten brengen hun machinegeweren in gereeedheid bij een wachtpost bij een tv-station dat in handen is van de regering in een voorstad van Manila. De veiligheidsmaatregelen zijn door de regering van president Corazon Aquino opgevoerd in verband met berichten over nieuw te verwachten coup-pogingen. Het betrokken tv-station was het middelpunt van gevechten tijdens de recente staatsgreep-poging. (AFP-satellietfoto)

HOOPT OP CONTACT MET BOUTERSE

Autoriteiten onttrekken zich aan vredesproces

Brunswijk:regering komt belofte niet na

PARAMARIBO - Ronnie Brunswijk meent dat de Surinaamse regering en het parlement zich niet meer met het vredesproces willen bemoeien. Ze zorgen er volgens hem juist voor dat er nog meer problemen in het binnenland ontstaan. Brunswijk leverde de kritiek op de houding van de burgerautoriteiten in telefoongesprekken met journalisten in Paramaribo.

Nadat Brunswijk ruim drie weken terug een dialoog begon met legerleider Desi Bouterse heeft hij geen contact meer gehad met ministers en parlementsleden. Hij zegt hen niet te spreken te krijgen als hij opbelt. Brunswijk heeft de indruk dat ze zich willen onttrekken aan het vredesproces. "Misschien denkt men dat ik met Bouterse onder een hoedje een vies spelletje speel, maar dat is beslist niet zo". Volgens hem is het contact met Bouterse tot stand gekomen in overleg met de regering en de Nationale assemblee. De dialoog met Bouterse vindt Brunswijk onvermijdelijk met het oog op de positie die aan het Nationaal leger is toebedeeld in de grondwet.

De leider van het Junglecommando hoopt voor de Kerstdagen weer met de bevelhebber van gedachten te kunnen wisselen over definitieve beeindiging van de vijandelijkheden in het binnenland. Hij hoopt ook dat de regering en het parlement van houding veranderen. Beloften die zij hebben gedaan worden volgens Brunswijk op de lange baan geschoven wat nieuwe problemen in de hand werkt. Hij haalde aan dat de regering twee weken geleden voedselpakketten toezegde aan de bosnegerstam der Aucaners, maar dat ze deze belofte niet inloste.

Het grootopperhoofd van de Aucaners, Matodja Gazon, verspeelt hierdoor zijn geloofwaardigheid onder zijn onderdanen. De regering heeft hem tijdens het bezoek aan Paramaribo beloofd voedsel te sturen naar Drietabbetje in oost-Suriname. Volgens Brunswijk komt Gazon nu over als een leugenaar en kan dit leiden tot aantasting van de gezagsstructuren bij de Aucaners.

Een andere belofte die de regering niet is nagekomen betreft maandelijkse voedseltransporten naar manschappen van het Junglecommando in het Brokopondogebied. Brunswijk zei dat dit een van de geheime afspraken is die in juli in Kourou gemaakt zijn tijdens vredesonderhandelingen tussen een regerings- en parlementsdelegatie en de leiding van het Junglecommando. De voedseltransporten zouden moeten voorkomen dat Junglecommandoleden overvallen pleegden. "De jongens in Brokopondo wachten nog steeds", zei Brunswijk. Toen hem gevraagd werd wat hij zou doen om een einde te maken aan de overvallen antwoordde hij dat het niet aan hem, maar aan de regering ligt.

Het bedrijf Victoria werd dinsdag door manschappen van het Junglecommando beroofd. De overvallers namen een twintigtal vaten brandstof en spijsolie, levensmiddelen, gebruiksvoorwerpen en twee auto's mee. Eerst ontkende Brunswijks woordvoerder Frits Hirschland dat het Junglecommando betrokken was bij de overval, maar zaterdag bevestigde Brunswijk wel de betrokkenheid. Hirschland die Suriname illegaal binnenkwam, treedt op als woordvoerder en adviseur van het Junglecommando. In militaire kringen in Paramaribo is vernomen dat de legerleiding niet gelukkig is met zijn aanwezigheid bij het Junglecommando. Hirschland zou in het verleden betrokken zijn geweest bij het werven van huurlingen in de strijd van Brunswijk tegen het nationale leger.

Na doodschieten Amerikaanse officier

Troepen VS in Panama

PANAMASTAD/WASHINGTON - De Amerikaanse troepen in Panama zijn het afgelopen weekeinde in staat van paraatheid gebracht, nadat zaterdagavond een Amerikaanse officier was doodgeschoten door Panamese troepen. Het Witte Huis betreurde zondag de fatale schietpartij en noemde het incident het resultaat van een repressief bewind.

Over wat er precies is gebeurd, lopen de Amerikaanse en de Panamese versie ver uiteen. Volgens de Amerikanen werd de officier, wiens identiteit nog niet bekend is gemaakt, doodgeschoten toen hij met drie andere soldaten een groep Panamese militairen naderde vlak bij het hoofdkwartier van Panama's sterke man, generaal Manuel Antonio Noriega. Volgens de Amerikanen waren de vier in burger en droegen zij geen wapens.

ONWAAR

De Panamezen kwamen zondag met een heel ander verhaal. Volgens hen werden vanuit voertuigen met Amerikaanse nummerplaten schoten afgevuurd die het hoofdkwartier maar ook burgers troffen. Twee burgers en een Panamese soldaat raakten daarbij gewond. Kapitein Art Haubold van het Amerikaanse zuidelijke bevel noemde de versie van de Panamezen "absoluut onwaar". De vier militairen waren niet gewapend, zaten samen in een auto en raakten de weg kwijt in de buurt van het hoofdkwartier, waar zij werden tegengehouden door soldaten, aldus Haubold. Zij voelden zich bedreigd door de Panamese militairen en probeerden te vluchten. Toen werd het vuur geopend, waarbij de officier dodelijk werd getroffen. De drie andere Amerikanen bleven ongedeerd.

Het incident kwam een dag nadat de Nationale assemblee van Panama het land in staat van oorlog met de Verenigde Staten had verklaard wegens de al ruim twee jaar durende confrontatie tussen Noriega's bewind en de Verenigde Staten. De VS betreuren het incident en onderzoeken de omstandigheden waaronder het plaats had, zo verklaarde een woordvoerder van het Witte Huis zondag.

Men wilde niet ingaan op de vraag of de schietpartij verband hield met de afkondiging van de staat van oorlog door de Panamese assemblee.

De Amerikaanse militaire autoriteiten hebben Amerikaanse militairen en burgers gelast alle openbare plaatsen in Panama te mijden.

WARSCHAU - De Poolse inflatie zal dit jaar uitkomen op negenhonderd procent. Dat heeft de onderminister van Financien verklaard.

Vrijdag werd in Warschau een overeenkomst getekend met het Internationale Monetaire Fonds. Daardoor zal Polen ongeveer 3,5 miljard dollar ontvangen. Om uit de crisis te komen wil de regering de lonen verlagen, bezuinigingen doorvoeren en de belastingopbrengst verhogen door een betere controle.

MENSEN

DALLAS - De vroegere miljardair en zwendelaar Nelson Bunker Hunt (64) moet een baan gaan zoeken. Dat is het resultaat van een lange reeks juridische processen over een periode van negen jaar die tegen hem en zijn broer William Herbert zijn aangespannen. Beiden zijn indertijd schuldig verklaard aan malversaties in de zilverhandel in 1979 en 1980.

Een Amerikaans faillissementsgerechtshof heeft afgelopen vrijdag met Nelson Hunt een regeling getroffen, waarmee voor Hunt per 1 januari een einde komt aan alle faillissementsprocedures die tegen hem zijn aangespannen. Door de gerechtelijke uitspraak is Nelson Hunt nu bijna al zijn geld kwijt geraakt, aldus zijn advocaat Russel Munsch. Al het inkomen boven de 25.000 dollar dat Hunt jaarlijks zal ontvangen moet worden afgedragen, zo is bepaald.

BITTER

Hunt en zijn vrouw mogen hun huis, twee oude auto's en een aantal persoonlijke bezittingen houden. "Hij zal een baan moeten zoeken. Het zal een heel ander leven worden. Het is een bittere dag wanneer je een van de grootste vermogens ter wereld moet afstaan", zei Munsch.

De gebroeders Hunt - Lamar, Nelson Bunker en William Herbert - bezaten eens een vermogen van meer dan drie miljard dollar. Voor het grootste deel hadden zij dit geërfd van hun vader, de Texaanse oliemagnaat H.L. Hunt.

In 1979 en 1980 hebben zij geprobeerd de zilverprijs op de wereldmarkt fors op te drijven, hetgeen na enkele maanden - toen de zilverprijs in elkaar zakte - leidde tot de val van hun onderneming. Daarop volgden een golf van aanklachten en rechtszaken, waarbij zij schuldig werden verklaard aan woeker en fraude met grond en belastingen.

De acteur Lee van Cleef, hier tijdens een opname van een film die hem later als 'spaghetti-western' acteur beroemd zou maken, overleed zaterdag in California. De 64-jarige filmster kreeg vermoedelijk een hartaanval.

Controle van Santa Claus in Peking

■ *PEKING - Op het door de studentenopstand beroemd geworden Pekingse Plein van de Hemelse vrede werden de identiteitspapieren gecontroleerd van Santa Claus. Deze was op weg met cadeautjes naar een kinderfeest. De papieren bleken te kloppen zodat hij zijn weg kon vervolgen. (AFP)*

Oudgediende Cuby in jubileumconcert

Bluesfenomeen Harry 'Cuby' Muskee viert zijn 25-jarig podium jubileum op 27 januari met een optreden in de grote zaal van muziekcentrum Vredenburg in Utrecht. De muzikanten van het eerste uur van **Cuby and the Blizzards**, de legendarische bluesband uit het Drentse Grollo, staan hem muzikaal bij. Muskee (zang en mondharmonica) is de laatste jaren master of ceremonies van de jaarlijkse bluesestafette in Vredenburg. Tijdens dit bluesfestival kondigt hij de diverse bluesartiesten aan, maar treedt zelf niet meer op. In januari staat Muskee zelf weer in de schijnwerpers met onder meer Eelco Gelling (gitaar) Hans Lafaille (slagwerk) Kaz Lux (zang, gitaar) Hans Waterman (slagwerk) en Jaap van Eik (basgitaar).

AGENDA CURAÇAO

NACHTDIENST ARTSEN: Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

*****

THORAX CENTRUM (Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 85544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 85917.

WIT GELE KRUIS voor wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria: tel.: 82344, 82412 en 82947; Montagne Abao: tel.: 673711 en Kaya Fensu (Koraal Specht): tel.: 618577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, kantooruren van 07.00-12.30/13.00-17.00 uur. Na 17.00 uur bereikbaar: zuster Botermans, tel.: 72682.

KLEUTERBUREAU: 14.00-16.00 uur alleen volgens afspraak.

ZUIGELINGENBUREAU: maandagmiddag van 12.30-15.30 uur; donderdagmorgen van 07.15-10.30 uur; alleen volgens afspraak.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING (voorheen Wijkverpleging Curaçao): kantoor Rio Canario-/Gosieweg, tel.: 44231/44232; geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-18.00 uur; de wacht heeft zuster Bynoe, tel. 676824, pageboy 027-053 b.g.g. 43838.

*****

GEZINSVERZORGING (Kwido pa Famia): geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-12.30/13.30-17.00 uur, kantoor Santa Maria 17, tel.: 80222.

*****

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU: voor meer informatie kunt u de volgende nummers bellen: 75628, 672289 en 55304.

*****

LUCHTPOSTSLUITING (Postkantoor Groot Kwartier)

Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.

Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.

DIERENARTS (Veterinaire Dienst, Parera): bij spoedgevallen na 17.00 uur of in het weekeinde gelieve tel.: 614000 op te bellen voor de dienstdoende arts.

DIERENASIEL (tel.: 54300): dagelijks geopend van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur zaterdag van 08.00-13.00/14.00-18.00 uur.

*****

BOTICA BANDABAO: dagelijks geopend van 08.00-19.00 uur.

BOTICA'S (nachtdienst)

Otrobanda

Sta Maria, Winston Churchillweg 155, tel.: 80800.

Punda

Wilhelmina, Hendrikplein 13, tel.: 612300 613078.

*****

DIVERSEN

ANTILLIAANSE GNOSTISCHE BEWEGING

Brievengat: iedere maandag- en woensdagavond om 19.30 uur te Jirajaraweg 4, Centrum Devi Kundalini.

iedere woensdag- en vrijdagavond om 19.30 uur te **Openbare basisschool Brievengat.**

Bandabao: iedere donderdagavond om 19.30 uur gebouw Credit Union San Pedro.

Kanga: iedere woensdag- en zaterdagavond om 19.30 uur te Centrum Abraham (achter Kooyman).

Santa Rosa: iedere maandag- en zaterdagavond om 19.30 uur te Aloëstraat 12.

INTERNATIONAL TRADE CENTER: 20.00 uur optreden van de zangeres Vikki Gio -Exhivition Hall.

LEZING: 17.00 uur aula - UNA (spr.: dr. F.B.M. Kunneman; ond.: 'Juridisch (leren) denken').

*****

DINSDAG

DIVERSEN

TENTOONSTELLING

GALLERY EIGHTY-SIX (Bloksteeg, Punda, tel.: 613417): geopend van dinsdag t/m vrijdag van 08.30-12.00/15.00-17.30 uur; maandag en zaterdag van 09.30-12.00 uur.

t/m 24 december gelegenheid tot bezichtiging expositie van schilderijen en papiertekeningen gemaakt door Lihie Talmor.

TOERISTENSCHIP: 07.00-17.00 uur 'Skyward' (S.J.).

*****

Wega di Number Kòrsou

8 5 1 3 9 6 10 7 4 2

ZAT.:	ZON.:
7266	4706
3370	6127
5255	9857

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scharpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Art Hoyers (hoofdredacteur)
Overige leden Redactie:

Toon van Dongen, Ana van Leeuwen, Joel Labadie, Sheila Rhodes (secretaresse), Izaan Moenirsiam (sportredacteur), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Vica Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-16.00 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór vier uur binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-16.00 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Nassaustraat 110
Tel: 24333 (drie lijnen)

Directeur-Hoofdredacteur:
Jos van der School
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp-Van der School, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Jos van der School en Eileen Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 385, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Groundove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

SABA:
Correspondente:
Esther Mommers, tel. 2265

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewell-weg 1

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Halkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel.: 035-16151, toestel 319)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Nassaustraat 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): mv. A. Wong-Lo-Sing, Kaya Cacique 4

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen vijftien gulden per maand

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Heer Bommel en het ontstoffen

door Marten Toonder

4328 — 'Huizen?' vroeg Oole met een volle mond. 'Wat zijn dat, huizen?'

'Arme knaap', zei heer Ollie. 'Je bent veel te kort gekomen. Maar met mijn hulp zullen hier betere tijden aanbreken. Kijk, een huis is om in te wonen. Het biedt onderdak en geeft allerlei gemakken.....'

'Je kunt er bijvoorbeeld eten bewaren', vulde Tom Poes aan. 'Dat is heel prettig in de tijd dat er geen vruchten groeien'.

'Je kunt er bij het haardvuur zitten', hernam heer Ollie, 'en aan mooie dingen denken, terwijl de storm over het dak loeit'.

'Wat is dak?' vroeg het ventje weetgierig.

'Dit', verklaarde heer Bommel en hij tekende vaardig een huisje in het zand. Doch op dat moment verduisterde een donkere gestalte de ingang. Het was de oude mevrouw De War, die toornig binnentrad.

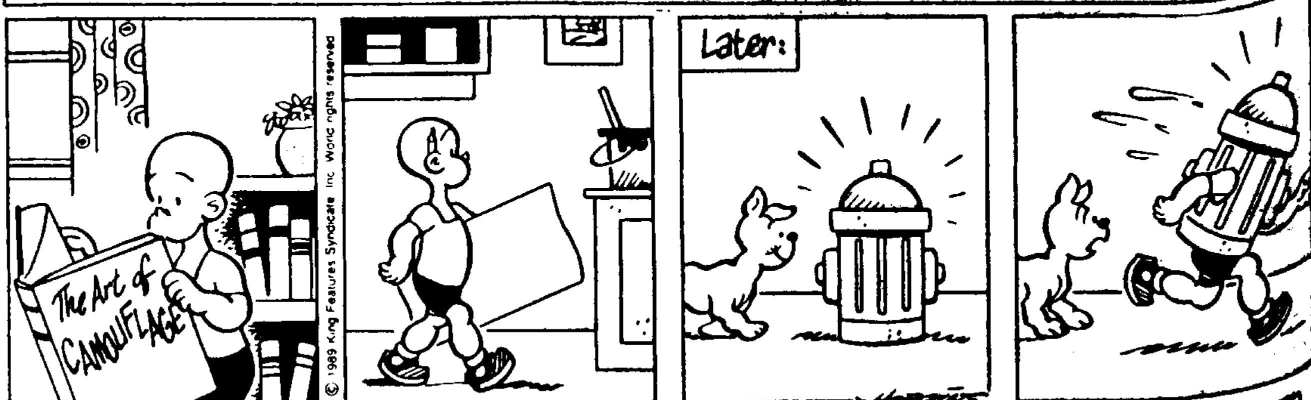
'Stoute jongen!' riep ze met schrille stem. 'Wat zie ik daar? Je zit vastgeschreveld voedsel te eten in plaats van levende vruchten uit de natuur! En nog verbrand ook! Dat koekt vast in je ingewand. Wil je soms verstoffen? Schaam je je niet?'

'Kom, mevrouwtje', sprak heer Ollie met een goedige lach. 'We werken aan de beschaving. Het wordt tijd, dat ook dit land wordt opgeheven. Het is duidelijk een achtergebleven gebied want de tijd van de vliegende bezem is voorbij. Een heer kan niet vliegen, dat zei u zelf, en daarom.....'

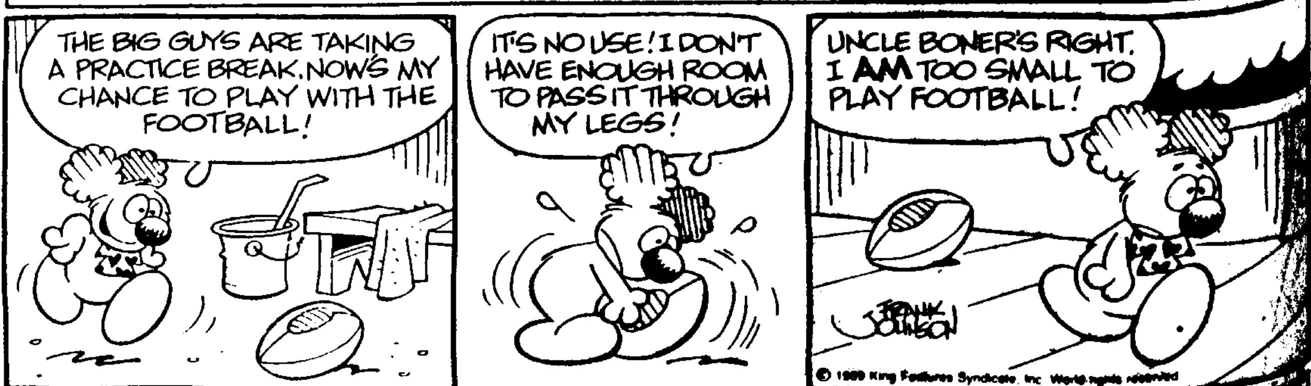
'Hier moet nodig ontstoft worden', krijste het vrouwtje. 'Hupla! Weg!'

En met deze kreten begon ze driftig haar bezem te roeren, dat de gehele inhoud van de grot door de nauwe ingang naar buiten vloog......

HENRY ® By Dick Hodgins

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08 00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(**openingstijden** voor het publiek) maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-17.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(**openingstijden** voor lezers) woensdag van 14.00-19.00 uur

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.45 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Kiwanis: donderdagavond 19.30 uur - Hotel Bonaire.
Lions: informatie E. Felipa. tel.: 8546/8238.
Round Table: elke tweede maandag - Buurtcentrum Tera Cora.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

BESTUURSKANTOOR EN BEVOLKING: 08.00-12.00/14.00-15.30 uur loketten geopend.

MUZIEKBIBLIOTHEEK: voor bezichtiging hiervan gelieve contact op te nemen met de heer Rudy Bedacht, Noord Nikiboko 194.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

SPREEKUUR GEZAGHEBBER: elke donderdag van 09.00-11.00 uur op het Bestuurskantoor, Kralendijk; laatste donderdag van de maand van 10.00-12.00 uur te Rincon.

LVV: **openingstijden Slachthuis** maandag t/m vrijdag van 06.00-11.00/11.30-14.30 uur.

Militair tehuis helpt Pasadia met leermiddelen

KRALENDIJK — Afgelopen maandag overhandigde Robert Deen namens de Stichting Militair Tehuis De Vijf Glaesen een cheque aan de directrice van de Pasadia Cariño, Janita de Vriend als een bijdrage om het leermateriaal van deze school voor gehandicapte kinderen te Rincon wat uit te breiden. Een welkom geschenk, want in het tienjarig bestaan van de Pasadia is de financiele zorg altijd groot geweest.

Uiteraard is het niet de eerste maal dat de Pasadia Cariño een donatie ontvangt, maar een overzicht van de problemen waarvoor de Pasadia zich gesteld ziet, leert dat elke hulp nog steeds van grote noodzaak is. Robert van Veen, die op Curaçao bij een zelfde stichting betrokken is, liet doorschemeren, dat verzoeken om hulp van de Fundashon Kuido di Personanan Desabilitá di Bonaire, zeker gehoor zullen vinden op het zustereiland.

De Pasadia Cariño te Rincon treedt de laatste tijd meer naar buiten, hetgeen er kennelijk op wijst, dat er een betere acceptatie is ontstaan voor dit bedrijf van geestelijk gehandicapte kinderen en adolescenten.

Het is eigenlijk nog pas tien jaar geleden dat er aandacht is besteed aan de opvang en begeleiding van geestelijk gehandicapte kinderen. Wat is begonnen als een wekelijkse clubmiddag is nu uitgegroeid tot een volwaardig dagverblijf. Een gevolg van een goede samenwerking tussen gemotiveerde volwassenen uit Curaçao, Nederland en Bonaire.

Die samenwerking begon in september 1978 op initiatief van het toenmalige hoofd van de Pedagogisch Didactische Dienst (PDB) Emmy Schermer. Men zocht een opvang voor geestelijk gehandicapte kinderen in de gemeenschap voor wie eigenlijk officieel nog nooit iets was gedaan. Het bleek in eerste instantie zelfs noodzakelijk de vaak schuilgehouden kinderen te inventariseren. De ingestelde clubmiddagen werden allengs clubdagen, en al spoedig bleek het de wensdroom een eigen dagverblijf te kunnen opzetten. Er werd eeen voorlopig bestuur samengesteld, waarin vertegenwoordigers uit de medische, sociale, overheids- en onderwijssector zitting hadden. Uiteraard werden ook ouders bij het project betrokken.

Op 5 maart 1980 werd er een stichting in het leven geroepen: De Fundashon pa Kwido di Personanan Desabilitá na Bonaire. De eerste voorzitster - die deze funktie trouwens nog steeds bekleedt - was zuster Djodjopawirdo. De stichting en het kinderverblijf werden ondergebracht in het door de Federatie Antilliaanse Jeugdzorg (FAJ) aangekochte zusterklooster te Rincon, waarin kinderen opgenomen konden worden van 4 tot 21 jaar.

GEEN OPVANG

Hoewel het van groot belang werd geacht, dat de Bonaireaanse gehandicapte kinderen op het eigen eiland opgevangen zouden worden, was deze opvang er voor de komst van de Pasadia Cariño niet. Vaak verbleven de kinderen op Curaçao, waardoor er een uiteindelijke vervreemding van het eigen gezin ontstond. Hoewel het door FAJ gekochte klooster eigenlijk bestemd was als jeugdcentrum, werd het gebouw toch aan de stichting overgedragen.

Daarmee leek het probleem van het onderkomen opgelost, ware het niet dat het klooster in een uiterst deplorabele toestand verkeerde. Met behulp van de vijftig duizend gulden uit het nationale geschenk dat prinses Juliana werd aangeboden, kon het gebouw in een betere staat gebracht worden, terwijl er zelfs wat geld overbleef voor de exploitatiekosten van het eerste jaar.

OUDEREN

Hoewel de Pasadia Cariño in opzet bestemd was voor de jongere geestelijk gehandicapten tot ongeveer 15 jaar, is het gebrek aan verdere opvangmogelijkheden de reden, dat ook ouderen nog mogen blijven komen. Voor hen is een speciaal programma ontwikkeld om de basisvaardigheden aan te leren. De Pasadia wordt momenteel geleid door de enkele jaren geleden vanuit Nederland aangetrokken directrice Janita de Vriend.

Hoewel er wel contakten zijn met de Watapanaschool en de school voor Zeer Moeilijk Lerende Kinderen (ZMLK) staan deze toch apart van de Pasadia. De Watapanaschool is een basisschool voor leerlingen die moeite hebben met het tempo van de normale basisschool en extra aandacht vereisen van de leerkracht.

Na hun opleiding zijn zij zeker wel in staat om in de maatschappij een funktie te vervullen. De dit jaar gestichte school voor ZMLK is momenteel ondergebracht in een lokaal van Cas di Sosiego in Kralendijk. Daarvoor is een Surinaamse leerkracht met de benodigde bevoegdheden aangetrokken. Beide scholen krijgen hun normale wettelijke vergoeding. De vergoeding voor de Pasadia Cariño is voor de noden van de kinderen echter niet toereikend en dat maakt het initiatief van het Militair tehuis De Vijf Glaesen nog waardevoller.

■*KRALENDIJK — Op de foto de groep kinderen van de Pasadia Cariño te Rincon, samen met directrice Janita de Vriend en Robert Deen uit Curaçao die de cheque kwam aanbieden voor de aanschaf van materiaal en gereedschappen. Het was een donatie van het Militair tehuis De Vijf Glaesen van het zustereiland.*

Fouten met mantel der liefde bedekt

KRALENDIJK — Nu de geschillen in de Bonaireaanse Arbeiderspartij POB weer zijn bijgelegd en algemeen secretaris Elias Benabela inmiddels naar Nederland is getrokken, is de papieren tijger van de partij weer los. 'Geef de keizer wat des keizers is' aldus partijleider Janga 'en stop de verkiezingen, aangezien de parlementariers teveel onrechtvaardigheden moeten verbergen om niet het gevaar te lopen de verkiezingen te verliezen.'

De wens. van Broertje Janga zal vermoedelijk niet bewaarheid worden en derhalve voorziet Janga dat er steeds voldoende ruimte blijft om niet het algemeen belang, maar vooral het eigen belang te dienen. 'De zwakke broeders worden gekocht om op die manier in het BC te blijven' aldus Janga. De POB leider wijst er weer op dat tijdens de problemen van Warahama gezaghebber Solinana duidelijk heeft gesteld dat er een grote fout was gemaakt door persoonlijke zaken niet van overheidszaken te scheiden.

Volgens Janga is het duidelijk dat op Bonaire alles mogelijk is want dezelfde persoon die een fout heeft begaan, mag weer op de lijst staan en er kan weer voor hem gestemd worden. Janga herinnert eraan, dat de coalitie Forsa Nobo bekend was als de 'ontastbaren'. Nadrukkelijk zegt Janga, dat dit soort zaken kennelijk zo normaal zijn geworden op Bonaire, dat een ambtenaar kan stelen, vervolgens opgesloten wordt en dan weer gewoon voor de overheid kan gaan werken.

Janga: 'De POB blijft er op staan, dat wanneer er fouten zijn gemaakt, maatregelen genomen moeten worden zodat er niet voor herhaling gevreesd behoeft te worden. Toen Ellis de fout van zijn partijleider met de mantel der liefde wilde bedekken, heeft de PDB fraktie besloten om een motie van wantrouwen in te dienen. Aangezien Ellis voet bij stuk bleef houden, moest de UPB/POB coalitie vallen.'

ONAANTASTBAAR

Janga merkt op dat tijdens het door de PDB en POB gevormde bestuur constant pogingen zijn gedaan om de UPB weer in het zadel te brengen. Janga: 'Ellis werd de nieuwe gedeputeerde in het BC en een persoon die op een vreselijke manier gefaald had mocht de eed afleggen om statenlid te worden. Kanker dient uitgesneden te worden. Het gevolg is dat allerlei soorten mensen nu Bonaire vertegenwoordigen tussen de gerespecteerde parlementariers van de Nederlandse Antillen.'

Peggy Boyer overleden

KRALENDIJK — Gistermorgen werd op Bonaire het bericht ontvangen, dat de bekende schrijfster en vogelkenner Peggy Boyer in haar woonplaats Midland in Michigan is overleden.

Peggy Boyer en haar echtgenoot Dr. Raymond Boyer waren goede bekenden op Bonaire, die al bijna twintig jaar het eiland bezochten. Peggy is vooral bekend geworden om haar in 1984 gepubliceerde boek Birds of Bonaire. Dat werk leverde haar veel waardering op van Prof. Voous die samen met frater Candidus van der Linden de schrijfster niet alleen adviseerde, maar ook vele nuttige tips gaf over de fauna van het eiland. Het boek van Peggy Boyer werd in het Papiamentu vertaald door Mildred Weert. Hoewel haar dood niet geheel onverwacht kwam zijn haar vrienden toch geschokt. Gladys Peereboom, de echtgenote van tandarts drs. Frits Peereboom, met wie het echtpaar Boyer al meer dan vijftien jaar bevriend is, heeft een fotoalbum samengesteld over de overleden schrijfster.

■*KRALENDIJK— Gisterochtend werd het feit herdacht dat 159 jaar geleden de vrijheidsstrijder Simon Bolivar is overleden. Ter gelegenheid hiervan heeft het BC samen met de consul generaal van Venezuela Lic. Vasco Altuve Febes een krans gelegd bij de buste van Bolivar. Voor de overheid waren aanwezig gezaghebber Solinana, de gedeputeerden Ellis en Marsera, en het hoofd van de Protocolaire dienst Thomas. Ook ex-consul Frederico Marinus Istruriz en zijn echtgenote waren aanwezig. Op de foto gedeputeerde Cai Marsera die uit naam van het BC een krans legt.*

Koersen Centrale Bank

NOTERINGEN CENTRALE BANK VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN GELDIG OP MAANDAG 18 DECEMBER 1989 EN TOT NADER ORDER:

US DOLLAR	1.77	1.78	1.80
CAN DOLLAR	1.51	1.53	1.55
PND STERLING	2.785	2.84	2.90
NED GLD	90.84	91.56	92.36
BOLIVAR	—	—	—
ZW FRANCS	114.57	115.29	116.09
FR FRANCS	28.92	30.02	30.72
DUITSE MARK	102.69	103.41	104.21
IT LIRE	1.06	1.36	1.42
JAPANSE YEN	122.75	123.61	124.41
SUR GLD	—	100.07	102.59
AR FLORIN	98.00	100.00	100.20

KOERSEN VAN DE GEMIDDELDE OBLIGATIELENINGEN VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN UITGEGEVEN DOOR HET DEPARTEMENT VAN FINANCIEN EN GELDIG VANAF HEDEN 18 DECEMBER 1989 EN TOT NADER ORDER.

13 %	OBLIGATIELENINGEN PER 86/90	102.97
12 %	OBLIGATIELENINGEN PER 88/92	103.36
10.25 %	OBLIGATIELENINGEN 1986 PER 1990	100.05
9. %	OBLIGATIELENINGEN PER 1987/2002	95.00
8.5 %	OBLIGATIELENINGEN PER 1994/98	100.28

DE AANKOOP VAN OBLIGATIELENINGEN KAN GESCHIEDEN BIJ HET LOKALE BANKWEZEN.

OP DE EFFECTEN-beurs van Taipei zijn de aandelenkoersen behoorlijk gedaald. Het beursgemiddelde sloot 232,09 punten ofwel 2,8 procent lager op 8176,08 punten. De koersdaling houdt verband met regeringsplannen om een belasting op koerswinsten in te stellen.

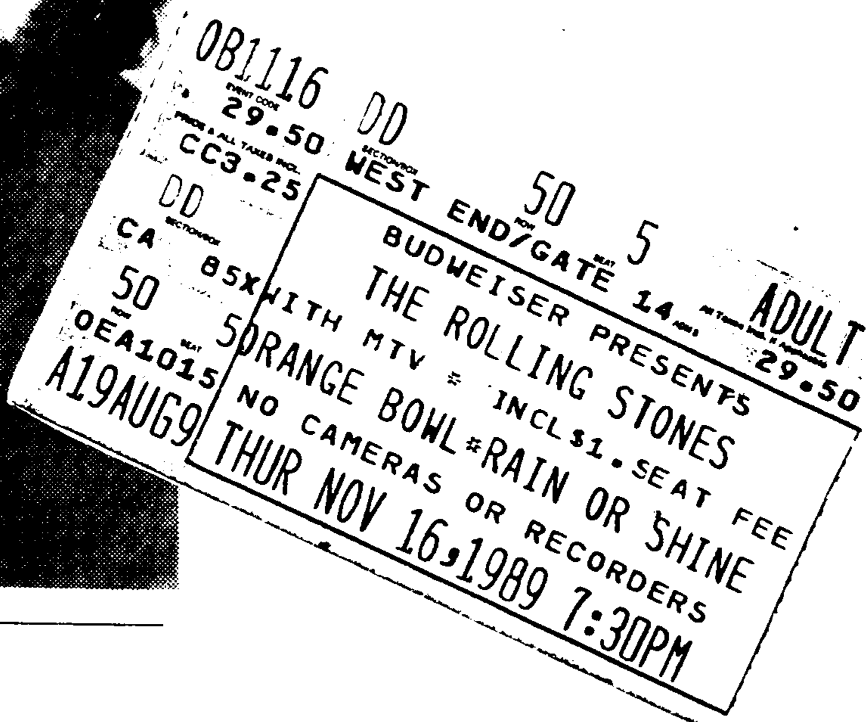
WEGWIJZER

GEEF VOORRANG AAN DEZE ZAKEN.

- door Frans Heiligers -

MIAMI — In grote delen van Oost-Europa werd 'Gorbi-Gorbi' geroepen alsof de Russische partijleider Mikail Gorbachov een nieuw popidool was. Vreemd genoeg wordt hij in eigen land, ironisch genoeg dank zij de door hem zelf doorgevoerde 'glasnost', steeds meer verguisd.
Tezelfdertijd werd er letterlijk gehouwen in de Berlijnse muur, nadat de nieuwe partijleider Egon Krenz (inmiddels afgetreden, red.) de grensrestricties tussen Oost- en West-Duitsland had opgeheven. Onderwijl kondigde de Chinese partijleider Deng Tsiao Ping zijn besluit aan om zijn biezen te pakken en plaats te maken voor iemand van een jongere generatie.
Temidden van deze voor de wereldgeschiedenis zeer gewichtige gebeurtenissen, kwamen op 15 en 16 november circa 130.000 rock-liefhebbers bijeen — onder meer uit Curaçao — in de Orange Bowl in Miami. Niet voor een protestbijeenkomst, noch voor een steunbetuiging met de mensen achter het inmiddels vrij hoog opgetilde ijzeren gordijn, maar gewoon voor een concert van de legendarisch geworden groep The Rolling Stones met de eens zo controversiële Mick Jagger.

Veel sympathie voor duivelse musici

Stones fans betalen met een credit card

In feite is er weinig schokkends aan een concert van de Stones. Immers, twee decennia en langer geleden gaven zij ook al concerten. Toch was het recente USA-toernee van de Stones waarachtig een wapenfeit voor het rock & roll-gebeuren.
De Stones hebben samen met groepen als The Beatles het voortouw gehad in het rockgebeuren van het begin van de roerige 60-er jaren. In tegenstelling tot de meeste anderen hebben de Stones die tijd overleefd. Op gitarist Ron Wood (ex-Small Faces) na, zijn het de bandleden van het eerste uur, van de tijd van de hit '(I can get no) Satisfaction' uit 1962: de welbekende zanger en gitarist Mick Jagger, zijn compagnon componist/gitarist Keith Richards, bassist Bill Wyman en drummer Charlie Watts. De Stones blijken naast de 'iets minder jongeren' nog altijd grote groepen jongeren aan te spreken. Dat is te meten, niet alleen aan de verkoopcijfers van hun platen, maar ook aan de belangstelling voor hun concerten.
In het kader van de VS-toernee ter promotie van hun laatste LP/CD 'Steel Wheels', was voorzien in een eenmalig optreden in Miami. Omdat in augustus jl de 65.000 toegangskaarten voor het concert van 16 november binnen vijf uur volledig uitverkocht waren, werd een tweede concert ingelast. Die was ook binnen een mum van tijd uitverkocht.
Die 16e november was het allemaal Stones wat de klok sloeg in Miami. Vanaf 3 uur in de middag werd via de radio bekend gemaakt hoe het verkeer vast zat op alle toegangswegen tot het 'Football Stadium' van de 'Miami Hurricanes'. Geen pretje voor omwonenden? Velen van hen maakten van de nood een deugd en stelden hun grasveldjes beschikbaar als parkeergelegenheid, soms twee rijen dik. Daarvoor werd tussen de 3 en 25 dollar per auto gevraagd. Van deze spontane service werd gretig gebruik gemaakt.
Ondanks de goede kaartverkoop bleek bij een vluchtige controle niets van een bloeiende zwarte markt van kaarten. De organisatoren hadden hier deels een stokje voor kunnen steken door hooguit zes kaarten per persoon te verkopen. Er was veel politie op de been en te paard, maar de 'sterke arm' had er betrekkelijk weinig moeite mee om de grote meute in goede banen te leiden naar de diverse ingangen.

RISICO'S

Bij Stones-concerten gaat het er nu heel wat gemoedelijker aan toe dan in de 60-er jaren, toen er veel grotere risico's verbonden waren aan het bezoek aan zo'n concert. In die tijd kwam het herhaaldelijk voor dat Stones-concerten uitliepen op een massale knokpartij, onder andere omdat velen trachtten om die concerten binnen te komen zonder te betalen.
Verleden maand heerste er een totaal andere sfeer in Miami. De 'wilde jongeren' van toen zaten er heel rustig bij. Zij hadden geen boksbeugels op zak en hadden netjes vantevoren hun kaartje gekocht, dikwijls gebruik makend van hun 'creditcard'.
Uit voorzorg werd trouwens iedereen bij de ingang gefouilleerd op wapenbezit, op drank en drugs, maar ook op opname-apparatuur. Het is streng verboden om tijdens dit soort concerten bandopnamen of zelfs foto's te maken.
Uit veiligheidsoverwegingen was bepaald dat er in het stadion geen alcoholhoudende dranken geschonken mochten worden. Zij die toch wat sterkers wilden dan 'soda', brachten dat vocht in plastic zakken mee het stadion in.
Er is nog een element dat aangeeft hoe anders het is geworden bij Stones-concerten. Waar het bedrijfsleven vroeger zo min mogelijk van doen wilde hebben met popevenementen, zeker met 'onbeschaafde typen' als de Stones, werd de VS-toernee van de Stones gesponsord door het biermerk Budweiser.
Overigens hinkten de Stones zelf ook op twee gedachten bij de uitvoering van het concert: er waren oude hits om het rijke muzikale verleden van de groep te belichten, maar eveneens veel nieuw werk van recentere LP/CD's, vooral van Steel Wheels.

VUURWERK

Vrijwel direct na het optreden van Living Colour in het voorprogramma maakten de vele tienduizenden stampvoetend kenbaar waar zij werkelijk voor gekomen waren. Het lawaai was elke keer oorverdovend als men dacht dat 'the greatest rock and roll group on earth' de bühne betrad. Dat moment brak pas aan na een geweldig vuurwerk. Vanuit de rookontwikkeling, die daarop volgde, sprong ineens Mick in een felgroene glitterjas naar voren en toen barstte het zware rock-geweld van de Stones los. Voor de rest was hetgeen Mick en kornuiten te zien en te horen gaven als van ouds.
Van de oude hits waren er onder andere Angie, Tumblin' Dice, Honky Tonk Women, Midnight Rambler, Gimme Shelter (waarin gastsaxofonist Bob Keys tot zijn recht kwam), Paint it black, 2000 light years, Brown Sugar, It's only Rock & Roll, Harlem Shuffle, Satisfaction, Jumpin' Jack Flash, Little Red Rooster en Sympathy for the devil. Van de recentere nummers speelden zij onder andere Miss you, Sad sad sad, Under cover of the night, Miss you, Hard way, Mixed Emotions, Rock and a hard place en Hearts for sale. In totaal volgden 24 nummers zich in snel tempo op.
Minder sprankelend waren naast Gimme Shelter en Harlem Shuffle de twee nummers die Keith Richards zelf zong: Can't be seen (with you) en Slipping away. Die misten duidelijk de dynamiek die Mick er wel in weet te leggen. Maar dat deerde het geheel nauwelijks.
Het optreden van de Stones duurde twee en een half uur. Al die tijd heeft Charley Watts, die enkele jaren geleden Abraham al heeft gezien, zijn drumsticks gehanteerd. Voorwaar geen sinecure, vooral niet als dat moet in dezelfde snelheid als in het begin van de 60-er jaren! Mick Jagger schijnt ondanks zijn 42 jaar nog altijd in staat tijdens het zingen en gitaar spelen uren lang te dansen en te springen. Omdat hij als gevolg daarvan hevig transpireerde, kleedde hij zich keer op keer om.
Hoewel de muziek van de Stones over het algemeen uitstekend gebalanceerd doorklonk tot in alle uithoeken van het stadion, waren de musici zelf ver van het publiek verwijderd. Er gaapte een flinke kloof tussen het podium en de eerste rij stoelen. Het was een hoog podium, lang uitgerekt in de breedte waardoor Mick af en toe toch wat dichterbij delen van het publiek kon komen. Maar voor de rest bleven de musici poppetjes in de verte. Mick kwam in een lift op het podium; dat geeft al aan wat voor een gevaarte dat was.
Zij die bekend waren met de situatie ter plaatse, hadden dus veel aan de verrekijkers die zij hadden meegenomen. Anderen waren aangewezen op drie reusachtige beeldschermen waarop vrij redelijk gevolgd kon worden van wat er zich op het podium afspeelde.
Gedurende het hele optreden werd gezorgd voor een indrukwekkende lichtshow die zich uitstrekte door het hele stadion. Bovendien werden bij de eerste tonen van Honky Tonk Women twee grote vrouw-figuren opgeblazen van een hoogte van circa 35 meter. Uit deze reuze honky tonk-vrouwtjes ontsnapte de lucht weer snel na het spelen van dit nummer, zodat de gevaarten handig opgevouwen konden worden om op te bergen in speciaal daarvoor bestemde koffers.
Overal was in voorzien en niets was overgelaten aan het toeval. Ook de toegift Jumpin' Jack Flash niet, want daar gingen veel vuurwerk en een fontein van licht-effecten aan vooraf. Jammer was het wel dat de groep Living Colour in het voorprogramma absoluut niet uit de verf kwam. Omdat de geluidsweergave veel te wensen overliet, werdt de voorkeur geboden aan hun platenopnamen die kwalitatief vele malen beter zijn. Natuurlijk brachten zij ondermeer hun huidige hit 'Glamour Boys' ten gehore.
Jong en oud vermaakten zich overigens uitstekend, ondanks de ijzige wind die af en toe door het stadion blies. Opvallend was dat de jongere Amerikanen de oude Stones-nummers even fanatiek meezongen als de iets ouderen van jaren.

...een gezinspelgrimage naar de Stones: Mike Wallerstein ging met zijn 13-jarige zoon Elias naar de Orange Bowl...

LIMOUSINES

Na afloop van het concert was het een drukte van jewelste om het stadion weer uit te komen. Buiten stonden lange rijen limousines met chauffeur te wachten; ingericht met bars, met speciale verlichting en andere 'gimmicks'. Die limousines van afwisselende lengte waren er niet voor de Stones, maar voor de beterbedeelde concert-bezoekers: de jet-set van Miami, die evenmin iets had willen missen van deze 'happening'.
Voor sommige concert-gangers was het een gezinsfestijn. Er waren namelijk diverse ouders aanwezig met hun tiener-kinderen. Kortom, de Stones waren er voor jong en oud, voor rijk en minder rijkelijk bedeelden.
Allen hadden zich door de Stones aangetrokken gevoeld, omdat het hoe dan ook een optreden betrof van vertolkers van de 'classic rock'. Het laatste publieke optreden van de Stones dateert van 1981. Alleen al daarom was een bezoek aan de Orange Bowl alleszins de moeite waard. The Rolling Stones hebben met hun hele VS-toernee bewezen dat zij de classificatie 'classic rockers' nog steeds ten volle waard zijn.

Camera's en recorders taboe in het stadion

Dank zij de succesvolle toernee hebben de vaste leden van de Rolling Stones meer gedaan dan slechts hun pensioen veilig stellen: 70 miljoen dollar heeft de groep opgestreken, zonder enig risico te lopen. Gezien de belangstelling voor de concerten kan de empresario die het ondernemers risico nam zelf per saldo ook ettelijke miljoenen incasseren, ook al kostte de verzorging van het geluid en de lichtshow naar raming totaal 17 miljoen gulden. Oftewel: rock + roll = $. Mede daarom wijst niets er voorlopig op dat de Stones van plan zijn om te gaan genieten van hun oudedagsvoorziening en hun instrumenten aan de wilgen te hangen.
Door het tijdschrift Forbes zijn de Stones bestempeld als de rijkste pop-groep (op Pink Floyd na) met een jaarinkomen van 44 miljoen dollar.
Mick Jagger mag dan beschouwd worden als een vreemde vogel, hij heeft toch maar mooi alle deuren voor hem zien opengaan en zich ontpopt als de uitermate succesvolle commerciële leider van de groep. Hij en Keith hebben er bovendien toch maar voor gezorgd dat de Stones 'as strong as ever' zijn. Weinigen hadden het 25 jaar geleden voor mogelijk gehouden dat Jagger cum suis in staat waren — gezien de manier waarop zij toen aanschopten tegen alles wat te maken had met 'the establishment' — om van hun passie voor Rock & Roll en Rythm & Blues een zo bloeiende commerciële onderneming op te bouwen. Feit is evenwel dat het Stones-imperium rotsvast verankerd ligt in de hedendaagse muziek. Kortom, laat die Stones maar rollen.....

...door toedoen van Mick Jagger is deze tong het herkenningsteken en het symbool geworden van de Rolling Stones...

Kerst Krant Editie 1989

Pluizen in het verleden van oude families

Genealogie: niet alleen kwestie van snobisme

-door Carel de Haseth-

WILLEMSTAD - Onder genealogie verstaat men de wetenschap, die zich bezig houdt met het onderzoek naar de af-en herkomst van de familie. Alhoewel de belangstelling voor de genealogie de afgelopen decennia flink is toegenomen, wordt zij door velen nog gezien als een uiting van snobisme. Het zou de genealogisch onderzoeker vooral te doen zijn een indrukwekkende lijst voorouders bijeen te garen om daarmee indruk te maken op zijn tijdgenoten. Dit beeld is beslist onwaar en -vooral in een kleine gemeenschap als de onze - kan de genealogie een interessante bijdrage leveren aan de kennis van het verleden. Niet voor niets wordt de genealogie beschouwd als een hulpwetenschap van de geschiedenis!

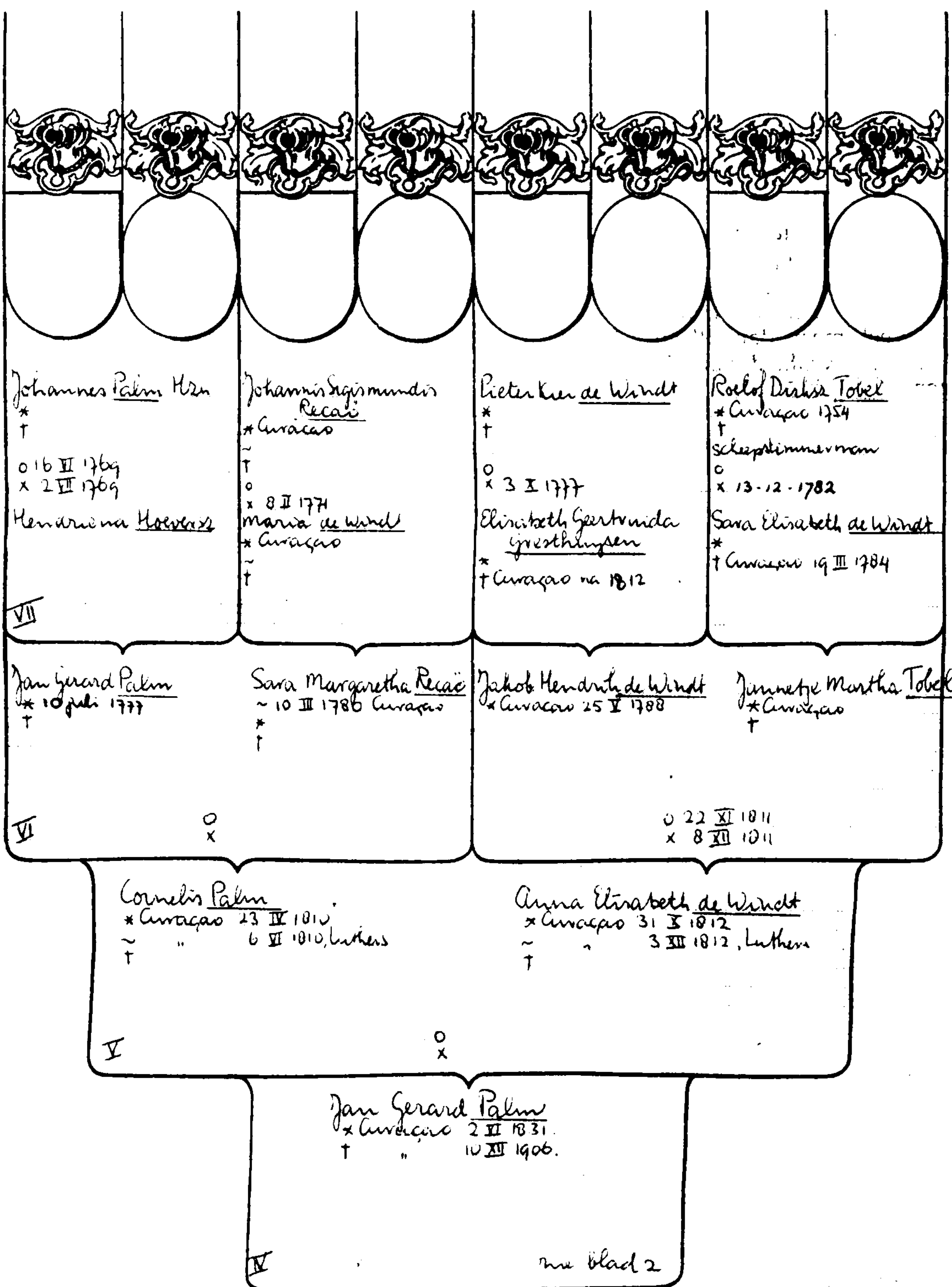
Het ligt niet in de bedoeling in dit artikel een volledige beschrijving te geven van de ontstaansgeschiedenis van de genealogie, noch om in te gaan op de verschillende vormen waarin zij bedreven werd of wordt. Genealogie is bijna zo oud als de mensheid zelf: van oorsprong diende zij waarschijnlijk om de maatschappelijke machtsposities van bepaalde families, door hun afstamming van historische of legendarische voorouders, te rechtvaardigen en te bevestigen. In deze vorm vinden wij stamreeksen in allerlei oude geschriften, van de Bijbel tot de Indiaanse codices uit Midden-Amerika. Aan het andere eind van het spektrum komen we de genealogie ook tegen in het dagelijks leven: in de wijze waarop de naamgeving geregeld is en in verschillende onderdelen van onze wetgeving, met als meest sprekend voorbeeld het erfrecht.

Als wij de geschiedenis van een gemeenschap zien als de resultante van het handelen van de afzonderlijke individuen in die gemeenschap, dan zal het duidelijk zijn dat, hoe kleiner die gemeenschap is, hoe belangrijk ook kennis van de familierelaties is voor een beter begrip van de geschiedenis van die gemeenschap. Andersom kan men een interessant beeld van een bepaald tijdperk verkrijgen, door het wel en wee van een familie of een groep families te bestuderen. Wat de Antillen betreft, zijn veel geschiedschrijvers voorbij gegaan aan bestaande familierelaties en het is niet onwaarschijnlijk dat zij daardoor bepaalde verbanden niet hebben kunnen leggen. Een van de historici, die duidelijk een open oog had voor familierelaties, is wel Knappert. In zijn *Geschiedenis van de Nederlandsche Bovenwindsche eilanden in de 18-de eeuw* uit 1932 wordt relatief veel aandacht besteed aan genealogische persoonsinformatie.

Behalve dat de genealogie van belang kan zijn als hulpmiddel bij geschiedkundig onderzoek geeft het ook antwoord op de zuiver menselijke vragen *Wie ben ik?* en *Waar kom ik vandaan?* En daarmee zijn we beland bij het familieonderzoek als persoonlijke bezigheid.

STAMBOMEN

Er zijn in feite twee manieren om een familie-onderzoek op te zetten. In het eerste geval gaat men uit van een persoon en zoekt men uit wie er allemaal van die persoon afstammen. In het tweede geval neemt men één persoon en gaat na wie zijn voorouders zijn geweest. Als men de gevonden gegevens in een tabel weergeeft, levert de eerste methode een *stamboom* op (waarbij elke volgende generatie meer personen bevat) en de tweede een *kwartierstaat* (waarbij in elke vorige generatie meer personen voorkomen). Bij een stamboom kan als beperking opgelegd worden dat alleen de afstamming in mannelijke lijn wordt uitgewerkt. Een kwartierstaat omhelst als regel ook de afstamming in vrouwelijke lijn. Het begin van een familieonderzoek is meestal relatief eenvoudig. Wil iemand bijvoorbeeld zijn kwartieren uitzoeken, dan kan hij in zijn direkte omgeving al de eerste gegevens bijeen krijgen: geboorte, doop, huwelijk en overlijden van ouders en grootouders zijn meestal relatief gemakkelijk te achterhalen. Trouwboekjes en uittreksels uit de registers van de Burgerlijke Stand, alsook oude familiebijbels, kunnen hierbij van dienst zijn. Voor het verdere onderzoek zal gebruik gemaakt moeten worden van andere bronnen.

Kwartierstaat van de componist Jan Gerard Palm.

GEDRUKTE BRONNEN

Wat de Antillen betreft zijn er reeds een aantal uitgebreide studies gedaan op het gebied van de genealogie, die de beginnend genealoog heel wat tijd en moeite kunnen besparen. Een belangrijk -zo niet het belangrijkste -werk is wel Krafft's *Historie en oude families van de Nederlandse Antillen* uit 1951. Waar bij Krafft de nadruk legt op protestantse families, bevat Emmanuel's *History of the Jews of the Netherlands Antilles* uitsluitend gegevens over Joodse families van ons eiland. Daarnaast zijn er verschillende min of meer uitgebreide publikaties over individuele families, zoals bijvoorbeeld de families Alvarez Correa, De Windt en Heyliger.

Eenmaal - al dan niet met behulp van gegevens uit deze gedrukte bronnen - op weg, zal de familieonderzoeker zijn weg verder moeten zoeken in archieven, bibliotheken en andere instanties. Het is beslist niet zo dat de gegevens zomaar voor het oprapen liggen. Zeker voor ons eiland geldt dat veel bronnenmateriaal de invloeden van insekten, vocht en opruimwoede door de eeuwen heen niet hebben weerstaan. Van veel jaren missen bijvoorbeeld de doop- en trouwregisters. Dat betekent echter niet dat onderzoek onmogelijk is. Vaak kan men via omwegen toch nog heel veel te weten komen. In dit opzicht zijn bijvoorbeeld testamenten van groot belang. Waar deze bewaard zijn gebleven, kunnen ze aanvullende gegevens opleveren over kinderen, sterfdata, en dergelijke. Testamenten bieden daarnaast de mogelijkheid wat meer te weten te komen over de personen zelf. Wat waren de bezittingen, aan wie werden die nagelaten en waarom, welke waren de vrienden van degene die het testament opmaakte, kon de testateur schrijven, zijn allemaal vragen die met een testament beantwoord kunnen worden. In bijzondere gevallen kan men ook een zicht krijgen op bijvoorbeeld het boekenbezit van de persoon of de geneesmiddelen in het bezit van een arts of apotheker. Via een testament komen de mensen uit het verleden als het ware weer tot leven, zoals bijvoorbeeld de 13-jarige Willemina Bundes, die in 1727 ziek te bed liggend haar testament maakte, waarin zij als haar wens bepaalde dat aan een aantal personen een gedachtenis zou worden gegeven: haar kleren en sieraden, een *rode trekpot met gouden beslag* en *een negerjongen* worden nagelaten aan tantes, neven en nichten. Daarnaast bepaalde zij dat haar slavin en diens kindje niet verkocht mochten worden...

ARCHIEFBRONNEN

Tot voor kort kon men alleen voor archiefstukken vanaf het tweede kwart van de vorige eeuw bij het Centraal Historisch Archief op Curacao terecht. Voor oudere stukken moest men naar het Algemeen Rijksarchief in Den Haag. Sinds kort echter is dit oud-archief beschikbaar op microfiche, waarvan een kopie bij het Centraal Historisch Archief berust. Gelijk met de afronding van deze fase van het microficheringsprojekt, verscheen er als uitgave van het Algemeen Rijksarchief een nieuwe *Inventaris van het oud archief Curacao, Bonaire en Aruba tot 1828*, een herziening en bewerking door drs. T. van der Lee van de oude inventaris van mr. R. Bijlsma uit 1920/1924. Voor wie familieonderzoek wil doen is deze uitgave een welkome aanwinst: Van der Lee geeft een veel uitgebreider beschrijving dan Bijlsma en besteedt aandacht aan gegevens, die voor genealogen van belang zijn. Vooral de detaillering van het archief van de Wees- en Boedelkamer moet in dit opzicht worden vermeld. Van der Lee heeft hiermee een eerste aanzet gegeven voor wat ooit kan uitgroeien tot een index op het archief, zoals die elders bestaan. En een goede index is de droom van elke genealoog! Wat dit betreft moet zeker ook gewezen worden op het handschrift van Hamelberg, dat bij de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag berust. Hamelberg, die rond de eeuwwisseling archivaris is geweest op Curacao, heeft ruim vijfduizend korte genealogische fiches (aantekeningen) gemaakt, die de onderzoeker een enorme hoeveelheid werk kunnen besparen.

Misschien is het zinvol ook dit handschrift te microficheren en op te nemen in het Centraal Historisch Archief?

In een immigrantengemeenschap als de onze zal elke familieonderzoeker vroeg of laat zijn onderzoek naar het buitenland moeten verplaatsen. Er bestaan in de meeste landen genealogische verenigingen, die de onderzoeker wegwijs kunnen maken en bij het onderzoek kunnen helpen. Vaak ook is er sprake van een centraal instituut voor familie-onderzoek. In Nederland bestaat er bijvoorbeeld het Centraal Bureau voor Genealogie, waar verzamelingen van de Overheid en partikulieren zijn samengebracht en waar iedere belangstellende terecht kan voor informatie of eigen onderzoek: Het Bureau, dat gevestigd is aan het Prins Willem-Alexanderhof 22 in Den Haag, geeft verschillende publikaties over genealogie uit, evenals handleiding voor de beginnend en gevorderd onderzoeker. Daarnaast zijn er ook speciale kwartierstaat-formulieren en dergelijke te krijgen, waarop de gevonden data kunnen worden ingevuld. Een volledige prijslijst is op aanvraag verkrijgbaar.

VERSLAVEND

Wie serieus aan familieonderzoek wil beginnen, moet zich goed realiseren waar hij aan begint. Bij een kwartierstaat bijvoorbeeld moet men beseffen dat het aantal voorouders exponentieel toeneemt: twee ouders, vier grootouders, acht over-grootouders enz. Als men 25 jaar rekent voor elke generatie, heeft iemand over twee eeuwen gerekend al zo'n 500 voorouders bij elkaar! Er is niets zo frustrerends om ergens 'dood' te lopen, niet verder te komen. Maar daar staat dan het heerlijke gevoel van voldoening tegenover wanneer plotseling een hele serie voorouders boven water komt...

The Vampires naar Orange Bowl

DE QUASI officiële Curaçaose afvaardiging naar het Stones-concert in Miami bestond uit diverse musici van de lokale nostalgy-rock groep The (New) Vampires: gitarist Tony Prins, drummer Freddy Sadek, gitarist August Sprock en zanger Peer Jansen met echtgenote Marisol. Toen zanger Marco Tjong op het laatste moment niet mee kon, sloot Frans Heiligers zich snel bij hen aan.

Op de dag van het Stones-concert toog deze groep met de ALM naar Miami. Na een bezoek aan de muziek winkel Ace Music, waar een paar plastic maracas werd gekocht, begonnen de zenuwen te gieren. Gevreesd werd dat de gehuurde 'mini-van' vast zou komen te zitten in het verkeer en dat ze de 'Orange Bowl' te laat zou bereiken! Dat zou toch eeuwig zonde zijn van de oversteek uit Curaçao! De graad van zenuwachtigheid nam allengs toe toen de radio continu prima opnamen uitzond van het concert van de dag ervóór.

Het geluk was met hen. Met hulp van kennissen in de gezellige taco-eettent Cisco's lukte het op tijd en tegen betaling de auto te stationeren op een privéperkje vlakbij het stadion. Het eten schoot er even bij in, maar op dat moment treurde niemand daar om. Een Amerikaanse hot dog bedaarde naderhand de grommende magen enigszins. Te klagen viel er niet veel, want er werden Stones' T-shirts gekocht om zich beter tegen de kou te weren. Trouwens zowat alle vooraf kenbaar gemaakte verlangens voor bekende Stones-nummers werden gehonoreerd.

Na het concert werd opnieuw in Cisco's een drankje genomen op de goede afloop. Lang na middernacht werd Quality Inn opgezocht. Na amper twee uurtjes slaap was iedereen weer op pad voor de nieuwe dag: voor een zakenvlucht naar Tampa, voor een bezoek aan Orlando of voor de terugreis naar Curaçao. Kort en krachtig, maar daarom niet minder memorabel.

Op 30 december aanstaande organiseren The (New) Vampires hun gebruikelijke 'year end party' in Rust & Burgh. Daarvoor zijn ondermeer diverse oude Stones-nummers ingestudeerd. Evenwel, in Miami is afgesproken dat het traditionele 'Oranje Bal' van The (New) Vampires op 30 april (Koninginnedag) in het nieuwe jaar wordt omgedoopt in 'Orange Bowl'!...

...de groep uit Curaçao vlak na aankomst in Miami en meteen klaar voor het Stones-concert, het doel van de komst...

Kerst Krant Editie 1989

Geprikkeld om te schrijven in haar moedertaal

Maria Diwan, dichteres voor de gewone mensen

- Door Ithel Brute -

IN DE MAAND September verscheen bij Editorial Antiyano de eerste poëziebundel van de schrijfster Maria Diwan, getiteld 'Suspiro' (zucht of verzuchting). Naar aanleiding van deze gebeurtenis, bezochten wij haar op een zaterdagmiddag voor een interview, waarin zij de kans kreeg om iets over zichzelf, haar gedichten en haar literaire ideeën te vertellen. Ze ontving mij in haar knus ingerichte appartement aan de Incastraat. Maria Diwan is geen onbekende in onze samenleving, ze schreef en publiceerde lang voordat genoemde dichtbundel het lichtzag.

'Mijn eerste publikaties waren twee kinderverhalen in de serie van vier kinderboeken van de U.M.A. (Union di Muhé Antiano), die de titel *'Dakue di kuenta'* droegen, en die uitgegeven werden ter gelegenheid van het Jaar van het kind in 1979. In 1981, ter gelegenheid van het jaar van de gehandicapten, verscheen de bloemlezing *'Chimichimi'* waarin ik twee gedichten en een kort verhaal publiceerde. In 1982 kwam de verhalenbundel *'Solo ta sali pa bo tambe'* uit, die drie korte verhalen bevat; eveneens ter gelegenheid van het jaar van de gehandicapten. Verder publiceer ik regelmatig in het tijdschrift *'Independiente'*, allemaal korte kinderverhalen. Laatst verscheen nog een verhaaltje van me in de bloemlezing *'Awa fresku'*, die door de A.M.K. (Asosiashon di Maestronan Kristian) is uitgegeven. Op het ogenblik ben ik al bezig met mijn tweede gedichtenbundel; ik kan het onmogelijk bij die eerste bundel laten'.

'ROTTAAL'

Maria Diwan had zich, op de MULO al, voorgenomen ooit in haar moedertaal *schoon* te zullen schrijven. Dit besluit volgde op een onaangename ervaring die ze had met een lerares Nederlands in de achtste of de negende klas. Ze zat op het Maria College, in een tijd waarin het de Antilliaanse leerlingen ten strengste verboden was hun moedertaal, het Papiamentu, op het schoolterrein en in de klaslokalen te bezigen. In een onbewaakt ogenblik bezondigde Maria Diwan zich echter hieraan door een stuk in haar moedertaal op te stellen tijdens een les van de juffrouw Nederlands. Ze werd betrapt en uit de klas verwijderd, terwijl haar de huid vol werd gescholden met de mededeling dat ze in geen geval die rottaal van haar mocht gebruiken.

'Die dag heb ik me heilig voorgenomen, ooit te zullen schrijven in die 'rottaal' van mij, en er zo toe bij te dragen dat die geaccepteerd wordt; daarom schrijf ik in het Papiamentu'. Een bewijs van haar voorliefde voor haar moedertaal vinden we in het gedicht *'Papiamentu'*, dat als volgt begint:

Pakiko tantu/ desakuerdo?/ Pakiko tantu/desunion?/Si nos promé/palabra ta na/papiamentu/ i ta na/papiamentu/ta lanta nos/pone para.

In dit gedicht van korte krachtige verzen, houdt de schrijfster duidelijk een pleidooi voor haar moedertaal die, tot haar verbazing, ondanks de vele natuurlijke en sociale redenen die er bestaan, een minderwaardige positie inneemt in onze samenleving. De poëziebundel die zijn naam ontleent aan de titel van het tweeentwintigste gedicht, bevat 26 gedichten en is hoofdzakelijk in grijs uitgevoerd. Een kleur die tevens in twee gedichten in de bundel wordt genoemd, namelijk *'Awaseru'* en het titelgedicht *'Suspiro'* zelf.

GRIJS

Voor Maria Diwan heeft deze kleur een speciale betekenis: 'Ik heb grijs altijd een mooie kleur gevonden. Vroeger overheerste die kleur in mijn klerenkast, maar ook in veel dingen die ik deed. Men zegt dat het een kleur van rouw is. Voor mij is het in ieder geval een bijzondere kleur. Toen ik van de drukker een kleur mocht kiezen voor de omslag heb ik meteen grijs gekozen. Voor mij is grijs de kleur van de sereniteit, van de senere stemming. Als het weer verandert, wordt de lucht ook grijs. Het is een kleur die mij tot nadenken stemt, tot overpeinzing. Ja, tot overpeinzing van het leven en van 's mensens lot. Het is ook de kleur van de voorspelling'. Deze gedichten vormen duidelijk de neerslag van een langdurige overpeinzing, meestal in de stilte van de nacht, van de ik-figuur, die in dit geval zonder twijfel een vrouw is, echter niet noodzakelijkerwijs de schrijfster. Sommige recensenten hebben namelijk een sterke neiging het lyrisch subject altijd met de dichter/schrijver te vereenzelvigen, maar volgens mij hoeft dit niet per definitie het geval te zijn.

> **"Grijs heeft voor mij speciale betekenis"**

ONDERZOCHT

Mijn persoonlijke mening, na de gedichten verschillende malen te hebben gelezen, is dat de ik(-figuur) van de gedichten, zichzelf grondig heeft geanalyseerd. Ze heeft haar gevoelens, verlangens en begeerten diepgaand onderzocht om, zodoende, zichzelf beter te leren kennen, te begrijpen en wellicht de oorzaken van haar stemmingen, haar gemoedstoestand, te ontdekken. Gedichten zoals *'Luna'*, *'Muhe den sinku'* en *'Fin di karta'*, geven duidelijk aan dat de bundel een zelfanalyse van de ik-figuur vertegenwoordigt. Het eerste gedicht in de bundel *'Luna'* opent gelijk met deze betekenisvolle verzen in de tweede strofe:

Mi no ke splendor/rondó di mi,/sino den mi alma pa mi mira ken mi ta.

Het gedicht *'Fin di karta'*, de negende in de bundel, bevestigt het zelfonderzoek van de ik-figuur: Na fin di mi karta mi ke splikabo, ku bo/ousensia ta fuente di mi desesperashon pro-/fundo *i analisando sintimientu* mi a realisá/ ku ta ...Den bo presensia/mi kurason ta krese,/ ...'Ik kan de boodschap van deze gedichten in één zin samenvatten' onderbreekt Maria mij. 'Met liefde bereik je veel meer dan je soms denkt. We staren ons heel vaak blind op wat iemand op één bepaald moment doet in een verhouding, en zijn dan geneigd te vergeten wat hij allemaal in een eerdere fase in de relatie heeft gedaan'.

LIEFDE

'Door liefde is men in staat alle handelingen van die persoon in ogenschouw te nemen en zodoende die persoon beter te beoordelen. Tegenwoordig heeft men ook de neiging teveel naar het uiterlijk van iemand te kijken en hem daarnaar te behandelen. Ik vind dat je meer in ogenschouw moet nemen wat een persoon betekent in een relatie, voordat je hem of haar op een bepaalde manier gaat behandelen. Maar mijn gedichten behelzen veel meer dan alleen liefde. De vrijheid van de mens (gedichten: *Un para, Mi kreashon*) vind ik trouwens ook erg belangrijk, het is ook nooit ofte nimmer mijn doel anderen aan banden te leggen of fysiek te overheersen. De mens is vrij geschapen, al heeft hijzelf allerlei barrières en grenzen geschapen. Als je erop uit bent iemand fysiek te overheersen, kun je allerlei fricties krijgen en zo de verhouding verbruien'. Maria Diwan heeft van die grote schilderijen aan de wand hangen, die huilende kindergezichten laten zien. Ik kijk ernaar terwijl ze een tweede glas voor me inschenkt. De ik-figuur in de gedichten van Maria Diwan nodigt de lezer tevens uit een tijdje bij zichzelf stil te staan en zijn geweten, zijn innerlijke gevoelens (alma, rosea) te onderzoeken (gedichten: *Pousa, Indiferensha*). Als hij op die

☞

Kerst Krant Editie 1989

"Mijn gedichten behelzen veel meer dan liefde"

uitnodiging ingaat, en zichzelf in zijn innerlijke spiegel bekijkt (gedicht: *Spil*), zal hij ontdekken hoe de mens in werkelijkheid is. 'We leven teveel langs elkaar heen. Niemand die naar een ander luistert'.

De ik-figuur geeft zelf het voorbeeld door diep te graven in haar innerlijk en de gevoelens bloot te leggen die gerelateerd worden aan verschillende oorzaken, zoals het verlies of de afwezigheid van een geliefde of de onmogelijkheid om een relatie aan te gaan (gedichten: *inkietut, Ilushon, Atardi*).

ALLES GEPROBEERD

'Je kunt soms in een situatie verkeren dat je van alles hebt geprobeerd om er verandering in te brengen. Op een gegeven moment kun je niet meer. Je geeft de strijd op en slaakt een zucht (gedichten: *Lagrima seku, Suspiro*). Je besluit door te gaan met andere dingen'. Het poëtisch gehalte van de gedichten van Maria Diwan is niet zo hoog. Wel beschouwd, heeft de beeldspraak een ondergeschikte funktie, in haar poëzie. Veel wordt op een zeer direkte wijze geuit. 'Ik heb bewust eenvoudige taal gebruikt in mijn gedichten, want ik wil juist die mensen bereiken die veel moeite hebben met zeer ingewikkelde poëzie. Omdat ze die moeilijke gedichten niet kunnen volgen, verliezen ze de belangstelling voor poëzie. Volgens mij lees je poëzie voor de verstrooiing, om je te vermaken of om je gedachten ervan te verzetten en niet om jezelf te vermoeien. Ik moet zeggen dat ik veel mensen heb ontmoet die zeer enthousiast hebben gereageerd, omdat ze de gedichten meteen hadden begrepen. Ze hadden er geen moeite mee.

GEWONE MAN

Het was niet mijn bedoeling de literaire wereld van Curacao te doen opkijken door mijn gedichten, zo van: kijk eens wat een mooie poëtische woorden gebruikt ze. Ik wilde de gewone man en de gewone vrouw bereiken met mijn poëzie, en dat de boodschap op een rustige, ontspannen manier wordt begrepen. Ik schrijf immers voor het volk'. Op het ogenblik is er veel te doen om Otrobanda. De schrijfster is daar geboren en opgegroeid en daarom treffen we in haar bundel maar liefst twee gedichten aan, gewijd aan dit romantische stadsgedeelte, de gedichten '*Otrobanda*' en '*Nos Otrobanda*'. 'Otrobanda is mijn geliefde wijk, ik ben daar geboren en getogen, heb mijn tienerjaren daar doorgebracht, bewaar zeer mooie herinneringen eraan. Vroeger hoefde je er bijvoorbeeld 's nachts de deuren niet op slot te doen. De mensen hadden een zeer hechte band onderling. Je leefde echt met elkaar. Ook toen had je daar veel prostituees die met hun ordinaire taalgebruik, in hoge mate bijdroegen tot de bijzondere sfeer in de wijk. Zij zorgden er bijvoorbeeld voor dat iedereen op de hoogte werd gehouden van het wel en wee van elkaar.

Op hun manier droegen zij bij tot de sterke band die er onderling heerste. Net als vroeger zijn de prostituees, vandaag de dag, nog steeds in Otrobanda, maar de sfeer van toen is er niet meer. Vroeger bijvoorbeeld werd de prostitutie achter gesloten deuren bedreven, tegenwoordig gebeurt dat met de deuren en de ramen open.

RONDJE OTROBANDA

Als ik me onrustig voel, ga ik meestal een rondje rijden in Otrobanda, mijn oude wijk, en als ik terug naar huis rijd, heeft het gevoel van onrust plaats gemaakt voor de nostalgie'. '*Muhé den sinku*', het achtste in de bundel en '*Mi kreashon*', het laatste in de bundel, zijn de gedichten die het meest opvallen vanwege hun originaliteit. Eerstgenoemde gaat over de vijf verschillende verhoudingen die een vrouw met een man zou kunnen aangaan of over de vijf verschillende funkties die een vrouw zou kunnen vervullen in een relatie met een man.

Vier van de vijf verhoudingen of funkties worden konkreet aangeduid, alleen de vijfde heeft geen naam. Wat wordt door die vijfde vertegenwoordigt, de funktie van minnares of die van een prostituee? 'De vijfde funktie of verhouding van de vrouw hoeft niet persé die van een minnares of van een prostituee te zijn. Het komt heel vaak voor dat een man een relatie heeft met een vrouw, waarin de vrouw slechts als een toevluchtsoord voor hem dient in tijden van nood, in moeilijke omstandigheden. Er hoeft helemaal geen sprake te zijn van sex. De man weet dat wanneer hij in een moeilijk parket zit, er iemand is met wie hij kan praten, zijn hart kan luchten. De ik-figuur in het gedicht heeft zich bij haar lot neergelegd, en stelt zich in die rol van een toevluchtsoord ter beschikking van die man. Het is niet mijn bedoeling geweest om aan die vijfde vrouwelijke funktie een naam te geven, ik heb het open gelaten zodat de lezer zelf het kan invullen als hij het nodig acht'.

VERSCHILLEND

Het gedicht '*Mi kreashon*' heeft een titel die, op het eerste gezicht, zeer verschillend kan worden opgevat. 'Dat klopt, je kunt het op de volgende manieren interpreteren, namelijk dat het gedicht zelf mijn schepping is, want ik heb het gemaakt. Het gedicht gaat over de schepping van de vrouw, maar kan bovendien, gezien de plaats die het in de bundel inneemt, van toepassing worden gebracht, op de hele bundel, die ook mijn schepping is. In dit gedicht toon ik me een voorstander van de gelijkwaardigheid van de vrouw in onze samenleving (zie ook gedicht: *Muh di Kórsou*). Dit gedicht is in het Engels vertaald en zal zeer waarschijnlijk, over niet al te lange tijd, in een bloemlezing van Caraibische schrijfsters (The CAFRA Anthology of Caribbean Women's Poetry) verschijnen'. Er zit veel meer dan alleen liefde in haar gedichten, zei Maria Diwan reeds. Ja, ook aanklacht (verzuchting) komt om de hoek kijken in het gedicht '*Onderstant*'. 'Ik ben fel tegen de manier waarop die financiële steun aan de mensen wordt uitgekeerd. Ze moeten om de twee weken in lange rijen in de felle zon staan wachten. Het is godgeklaagd dat vrouwen van middelbare leeftijd, het vernederend gevloek van kerels moeten aanhoren, die in buitengewoon vulgaire bewoordingen, scheldend op de overheid, uitgebreid uit de doeken doen hoe ze het geld in de Campo zullen gaan spenderen. Ik vind dat er iets gedaan moet worden aan deze manier van betalen van de onderstand, daarom mijn gedicht'. (Dit is inmiddels gebeurd, Red.)

VERKOOP

Of Maria Diwan tevreden is met de verkoop van haar bundel! 'De oplage van de bundel was 500 exemplaren groot. Ik moet zeggen dat het goed loopt. Er zijn niet zoveel meer over. Wat de reakties betreft, het is zoals ik al zei, ik heb veel enthousiaste commentaren gehad, al moet ik erbij zeggen dat die zeer uiteenlopend waren. Enkele mensen reageerden verrast, maar zoals altijd, heb ik van anderen van wie ik een reaktie verwachtte, niets gehoord'. Maria Diwan is, sinds juli 1988, van maandag tot vrijdag, elke ochtend tussen half zes en zes uur te beluisteren op Radio Z-86, waar ze een programma verzorgt, waarin de nadruk gelegd wordt op de poëzie in Papiamentu van bekende en onbekende Antilliaanse dichters. De spreekwoorden en de gezegden in het Papiamentu krijgen tevens veel aandacht. De middag liep ten einde, zo ook ons gesprek. Maria maakte aanstalten om mijn glas opnieuw te vullen, maar deze keer hield ik mijn gastvrouw tegen, want het was tijd om te gaan. Het leek alsof Maria een zucht slaakte......Suspiro, om in één adem uit te lezen!

MUHE DEN SINKU

Pa mi por baha ku bo te den profundidat di mi rosca, konfiabo tur loke mi ta sinti, lo mi mester tabata bo amiga.

Pa mi por ta uni ku bo pa lei di naturalesa, sin tin di envidiá ningun di bo amornan, lo mi mester tabata bo ruman.

Pa mi por kuidabo respaldábo den momentunan difisil, dunabo e kariño mas limpi i sagrado, lo mi mester tabata bo mama.

Pa mi por stimabo sintimi parti di bo, karisiábo tur dia tur momentu, lo mi mester tabata bo muhé.

Pero komo mi no ta ningun di nan, lo mi skonde mi kariño, mi ternura i konformámi ku ser únikamente bo oase di okashon.

Kerst Krant Editie 1989

Schuchtere pogingen op onderwijsterrein

Integratie gehandicapten blijft moeizaam proces

-Door Nel Casimiri-

DIT JAAR IS door de Europese commissie uitgeroepen tot 'Jaar van de integratie'. Nu kan integratie plaatsvinden op velerlei gebied, maar het gaat hier om de integratie van lichamelijk en geestelijk gehandicapte mensen in de maatschappij. Ongeveer 10% van alle mensen lijdt aan een blijvende min of meer ernstige lichamelijke of geestelijke handicap en er zijn van dat percentage geen grote schommelingen te verwachten. Wel worden er steeds nieuwe technologieën ontwikkeld die mogelijkheden scheppen voor beter onderwijs, een betere mobiliteit, communicatie en aanpassing aan de leefomgeving, waar we tot nu toe nog maar weinig van weten. Daarom worden er op diverse plaatsen in Europa deze maanden congressen gehouden, conferenties belegd, waar men onderling meningen en ervaringen uitwisselt.

Zo kwam vorige maand in Rotterdam o.a. ter sprake: de positie van het gehandicapte kind in de verschillende onderwijssystemen binnen de landen van de Europese Gemeenschap, de ontwikkelingen van de nieuwe technologieën die het mogelijk maken hulp te bieden bij problemen door middel van de techniek, onderwijsmethoden en onderwijsorganisatie, de banden tussen onderwijs en arbeidsmarkt, de rol van het onderwijs bij het vergroten van kansen voor de gehandicapte mens bij het veroveren van een financiële onafhankelijkheid, de rol en het standpunt van het bedrijfsleven in deze, en de gehandicapten als employees.

Curacao heeft niet alleen de organisatie en inrichting van het reguliere onderwijs overgenomen van Nederland, ook het speciaal onderwijs op het eiland is gestoeld op de Nederlandse wetgeving. Daarom is het zinvol de ontwikkelingen binnen Europa te blijven volgen. Deze hebben invloed op het onderwijs op Curacao en wij kunnen met allerlei ideeën die naar voren komen ons voordeel doen. Als blijkt dat ze uit te voeren zijn en dat we ze willen uitvoeren, hoeven we ook niet te wachten op de, vaak trage, ontwikkelingen in Nederland.

SEGREGATIE

Curacao is in navolging van Nederland een land van onderwijssegregatie: voor kinderen van wie vaststaat dat ze overwegend op orthopedagogische en orthodidaktische benadering aangewezen zijn, bestaat het speciaal onderwijs. Curacao kent acht verschillende soorten speciaal onderwijs, verdeeld over 19 scholen, een uitgebreide vorm van externe differentiatie, die in de meeste gevallen is gebaseerd op medische criteria. Aanbod schept behoefte en het aantal leerlingen in het speciaal onderwijs groeit gestaag.

De Stichting Totolica houdt zich al vele jaren bezig met het begeleiden van geestelijk gehandicapte kinderen. Op deze archieffoto kan men zien hoe kinderen die lijden aan het Down-syndroom creatief bezig worden gehouden. Rechts op de foto mevr.Amintha da Costa Gomez, voorzitster van Totolica.

Het sterk gedifferentieerde stelsel van onderwijs is al geruime tijd onderwerp van kritiek. Zowel scholen en ouders als de gemeenschap wijzen op de verschillende nadelen van het apart en geisoleerd onderwijzen van leerlingen met handicaps en leerproblemen. Om met een voorbeeld van het laatste beginnen: in sterke mate zijn en blijven leerlingen die hun opleiding op een school voor (voortgezet) speciaal onderwijs ontvingen, in de maatschappij gestigmatiseerd.

Onderwijskundige voorbeelden die scholen voor speciaal onderwijs soms signaleren zijn de leerlingen met leer- of opvoedingsproblemen, of met een lichamelijke handicap, die van het onderwijs wellicht meer zouden profiteren in een omgeving die hen uitdaagt, waar het aanbod sneller en minder individueel is, vóór hen stimulerender is. Laten we echter niet voorbijgaan aan de voordelen van een sterk gedifferentieerd stelsel van speciaal onderwijs. In de eerste plaats voor de leerlingen die de verschillende vormen van speciaal onderwijs bezoeken. Voor verreweg de meeste leerlingen is een vorm van speciaal onderwijs de enige plaats die kan voldoen aan hun specifieke pedagogische en/of didaktische behoeften. Dit is zeker het geval zolang het reguliere onderwijs door verschillende oorzaken deze leerlingen nog niet de adequate zorg en opvang kan geven.

Een ander voordeel van dit stelsel van externe differentiatie is de mogelijkheid tot verkrijgen, bewaren en verdiepen van zeer specifieke deskundigheid. Lesgeven aan homogene groepen leerlingen kan onderwijskundige voordelen hebben en vormt zeker een groot organisatorisch voordeel.

Van integratie van leerlingen met een handicap of met leerproblemen is in Nederland, en ook op Curacao, nog nauwelijks sprake. Toch wordt deze integratie van een aantal kanten om verschillende redenen wel bepleit. Daarom is het goed na te denken over de voor- en nadelen van integratie en over de randvoorwaarden om op zorgvuldige wijze een vorm van integratie tot stand te brengen. Hiertoe kan het nuttig zijn om in andere landen te kijken hoe men vorm geeft aan de zorg voor leerlingen met problemen en welke hiermee de ervaringen zijn.

ITALIE

In Italië bijvoorbeeld is de integratie van gehandicapte kinderen ver doorgevoerd. Op enkele instituten voor dove en blinde leerlingen na, werden rond 1976 de scholen voor speciaal onderwijs officieel opgeheven, hetgeen vrij snel en zonder zeer grote voorbereidingen geschiedde, maar met wettelijke ondersteuning. Deze gebeurtenis paste in het geheel van culturele veranderingen in het Italië van de jaren zestig en zeventig zoals hervormingen in de gezondheidszorg (o.m.de anti-psychiatrie) en nauwere samenwerking tussen onderwijs, sociale dienstverlening en arbeidsmarkt. Leerlingen met specifieke pedagogische en/of didaktische behoeften worden in reguliere scholen en in reguliere klassen op gedifferentieerde wijze onderwezen en behandeld. Indien zij, na vaststelling door een multi-disciplinair team en met toestemming van de ouders, als officieel gehandicapt geregistreerd staan, krijgt de desbetreffende school voor deze leerling(en) extra uren ondersteuningsonderwijs toegewezen. De verandering in structuur van het onderwijs wordt in Italië als positief ervaren.

Daar echter aan een aantal randvoorwaarden niet is voldaan, doen zich op didaktisch en organisatorisch terrein dezelfde problemen voor die wij op Curacao zouden aantreffen met betrekking tot de zorgverbreding in het regulier onderwijs.

Ook Denemarken is een land waar in vrij korte tijd integratie ver is doorgevoerd. Ook hier waren bij deze operatie zowel de gemeenschap, wetgeving en ouders, als scholen betrokken. Termen als 'normalisatie', 'decentralisatie' en 'integratie' vormden en vormen de kernpunten van de veranderingen. Vooral de termen 'normalisatie' en 'integratie' roepen ambivalente gevoelens op. Normalisatie is 'a challenge to society, not a wish or a demand for 'adapting' the individual to make him 'normal'' (Ministry of education, Denmark, 1988). De eigen, unieke waarde van ieder mens staat centraal in dit begrip, niet de aanpassing aan een (meestal grijze) middenmoot. Het Deense ministerie noemt normalisatie slechts een administratief begrip. Concretisering van normalisatie is bijvoorbeeld in Denemarken het intrekken van de speciale wetgeving met betrekking tot de doven, blinden en mentaal geretardeerden in de samenleving. Ook in Italië is evenals in Denemarken de wetgeving over alle leerplichtige leerlingen ondergebracht in een wetgeving, wat een belangrijk verschil is met Nederland, waar pas sinds 1985 de wet op het speciaal onderwijs haar intrede deed in de vorm van een interimwet tot 1995.

CURACAO

Curacao kent geen wet voor het speciaal onderwijs. Er zijn in de wet voor het reguliere onderwijs een paar artikelen bijgeschreven over het speciaal onderwijs. De organisatie van dit onderwijs berust echter voornamelijk op afspraken. Bij het begrip 'integratie' in het onderwijs zijn er een tweetal kenmerken waar we op zullen moeten letten: - integratie is nooit af te dwingen. De omgeving kan voorwaarden scheppen tot de mogelijkheid van integratie voor degeen die dat wil; -men kan nooit spreken over groepen die geintegreerd zouden moeten worden. Spreken over wensen en mogelijkheden tot integratie kan slechts in zeer individuele gevallen.

De mensen die voorkeur uitspreken voor het leven in een, bijvoorbeeld, dove of mongoloïde 'sub-cultuur' spreken herkenbare en te respecteren

☞

Kerst Krant Editie 1989

wensen uit. Voor integratie van gehandicapten in de samenleving is de pubertijd de moeilijkste periode. Een puber vergelijkt zichzelf vooral met anderen die meer kunnen en is zich in vele gevallen in deze periode zeer bewust van zijn handicap. De puber zou in deze periode zelf een keus moeten kunnen en mogen maken tussen een geintegreerde plaats in het regulier onderwijs of in een meer gespecialiseerde vorm van onderwijs.

Dat betekent echter wel dat het reguliere onderwijs mogelijkheden moet bieden tot integratie. Dat wil zeggen dat de leerkrachten opgeleid moeten zijn om kinderen met een handicap te begeleiden en dat er leerkrachten uit het speciaal onderwijs verbonden moeten worden aan scholen voor regulier onderwijs. Door het openstellen van de reguliere scholen voor alle leerlingen, met en zonder handicap en door het inzetten van leerkrachten speciaal onderwijs in het team is er sprake van verbreding van kennis, van inzichten en vaardigheden bij alle leerkrachten. De aanwezigheid van gespecialiseerde leerkrachten in de school noopt tot overleg en creativiteit. De onderwijsbegeleiders, psychologen en pedagogen zouden uit het onderwijs voort moeten komen en een aantal uren per week les moeten geven om het contact met het directe onderwijs niet te verliezen. Ook bij de bouw en restauratie van de schoolgebouwen zou men met leerlingen en leraren met verschillende handicaps rekening moeten houden. Het gaat niet om twee schooltypes, regulier en speciaal. Wij allen bevinden ons ergens op een continuum tussen normaal en gehandicapt. Overgangsvormen zoals de zorgverbreding in het reguliere basisonderwijs kunnen versterkt worden indien de faciliteiten aan het kind gekoppeld worden en niet aan een speciale school.

DOWN-SYNDROOM

In 1986 is in Nederland de V.I.M. opgericht, een vereniging van ouders en beroepsopvoeders die willen proberen een geintegreerde opvoeding voor mongoloïde kinderen (syndroom van Down) mogelijk te maken. Zij doen dit vanuit het basisgevoel dat de opvoeding van een kind zo 'gewoon' mogelijk moet verlopen. Ze proberen hun mongoloïde kind geplaatst te krijgen bij een gewone peuterspeelzaal, later ook bij een reguliere kleuter- en basisschool. De VIM zet zich niet af tegen het speciale onderwijs of tegen een kinderdagverblijf. Het gaat hun er alleen om ruimte te maken voor ouders om hun eigen keuze te maken. Die ouders zien wel de voordelen van de kleine groepen, de logopedie, fysiotherapie en speciale begeleiding, maar kiezen toch voor de veel grotere, maar geintegreerde groep kinderen van het gewone kindercentrum. Het streven van deze groep ouders heeft bij verschillende basisscholen weerklank gevonden. Er zijn nu zo'n 30 scholen verspreid over heel Nederland waar een of meer mongooltjes als leerling zijn opgenomen. Aan de andere kant ondervinden zij ook veel weerstand. Men wijst erop dat verstandelijk gehandicapte kinderen, net als dove en blinde een typisch eigen ontwikkelingsproces tot menswording doormaken. Dat wil zeggen: wij moeten niet proberen een vorming op te dringen, die niet bij hun mens-zijn past. Een blinde moet niet leren praten over kleuren, anders wordt hij belachelijk gevonden en degene die hem dat opdringt blijft buiten schot. In de opvoeding van doven moeten gebaren maken niet onderdrukt worden. Maar doven hebben een oorlog moeten voeren om op school legaal gebaren te mogen maken. Verstandelijk gehandicapte kinderen moeten niet overvoerd worden met abstracties die wij belangrijk vinden. In het speciaal onderwijs vinden kinderen meer steun in hun eigen ontwikkelingsproces.

Ook op Curacao zullen er over de de mogelijkheden tot integratie van gehandicapten zoveel meningen zijn als er mensen rondlopen. De tijd dat we geestelijk gehandicapten opsloten in een achterkamer zodra er bezoek voor de deur stond, is voorbij. We vroegen een aantal personen die direct betrokken zijn bij dit probleem hun mening over integratie in het onderwijs. Over het algemeen zag men de voordelen wel, maar wogen de praktische bezwaren zwaar, zo niet zwaarder.

Mevrouw Vigdis Jonckheer-Mensingh, directrice van het R.K.Centraal Schoolbestuur vertelde dat er ook op Curacao al enkele jaren over dit probleem gesproken wordt, maar dat integratie in de praktijk op dit moment niet mogelijk is. Er zijn al zoveel problemen binnen het reguliere onderwijs en wegens een gebrek aan leerkrachten heeft men dit jaar op drie scholen voor MLK niet kunnen starten met een eerste groep. Daarvoor komen nu binnenkort krachten uit het reguliere onderwijs naar het speciaal onderwijs, zodat die groepen in januari toch kunnen starten.

Voor een betere integratie is nascholing en een verbetering van de opleiding nodig. De normale onderwijzers hebben geen opleiding gehad voor dit soort integratie en je kunt niet van ze verwachten, dat ze naast de hun gewone problemen dit ook oplossen. Je kunt ze er zeker niet toe dwingen.

Als een kind nadat het getest is, door Sedukal verwezen wordt naar het speciaal onderwijs, is dat niet meer dan een verwijzing. Mevrouw Richardson van Sedukal legt er de nadruk op dat het laatste woord altijd aan de ouders is. Toch kan mevrouw Jonckheer zich geen geval herinneren waarin een ouder niet akkoord is gegaan met die verwijzing naar het onderwijs.

Mevrouw Aminta Da Costa Gomez-Sprockel is voorzitster van de Stichting Totolica, de oudervereniging voor geestelijk gehandicapten en zelf moeder van een dochter met het Down-syndroom. Zij is een voorstandster van meer integratie, maar waarschuwt meteen dat het kind daar niet de dupe van mag worden. Vooral in het onderwijs betekent het een van voren af aan beginnen. De onderwijzers worden in hun opleiding niet voorbereid op deze begeleiding en moeten vaak al zoveel energie steken in het gewone onderwijs dat zo'n extra begeleiding vaak onmogelijk zal zijn.

GEWONE SCHOOL

Mongoloïde kinderen beginnen vaak op een gewone speelschool, soms ook nog op een gewone kleuterschool en worden dan door Sedukal getest waarna ze naar een speciale school gaan (meestal ZMLK) Een gewone school heeft volgens mevrouw Da Costa Gomez ook nadelen. De gehandicapte kinderen zullen nooit ergens in uitblinken en dat is in het speciale onderwijs wel mogelijk. Dat is fijn voor een kind. Het voordeel van de imitatie van leeftijdsgenootjes vindt zij niet doorslaggevend: 'Als de ouders ze thuis ook met andere kinderen in aanraking brengen, pikken ze daar ook veel op. De tijd dat we deze kinderen opsloten is voorbij. De mensen bellen ook naar Totolica om hulp. Dat is een teken dat ze zorg willen dragen voor hun kind. De kinderen worden over het algemeen goed verzorgd thuis en zij gaan ook meer uit. Wij willen dat uitgaan nog uitbreiden, maar dat eist wat van de ouders. Het hoeft helemaal niet dat de kinderen geen andere mensen zien. Mijn dochter nemen we overal mee naar toe'. De Stichting Totolica heeft ook een arbeidstrainingcentrum gesticht voor geestelijk gehandicapten. Dat bestaat nu 3,5 jaar. Het is een opleiding voor schoolverlaters waarvan de prognose is dat ze later in het arbeidsproces kunnen worden opgenomen. Het gaat om 50 pupillen, jongens en meisjes, die les krijgen in koken, naaldvakken, timmeren, tuinieren en sociale vaardigheden. 'Alle kinderen vinden het er heerlijk. Ze vinden het vreselijk als het vakantie is. Zij kunnen het weten, zij voelen zich daar gelukkig.' Een gewone school heeft voor deze kinderen niet veel voordelen, vindt mevrouw Da Costa Gomez, wel voor de gewone kinderen. Die leren namelijk dat deze kinderen ook bestaan. Nu vinden ze het vaak maar 'rare' mensen. Maar het zou wel volgens een goed systeem moeten, niet zomaar iets invoeren, onderstreept ze.

'We zien nu dat de maatschappij er nog niet klaar voor is. We moeten erg lobbyen om stageplaatsen te krijgen. In de tussentijd zijn we zelf begonnen met het opzetten van bedrijfjes. Het wachten is nog op de subsidie om de begeleiding te betalen. Onze produktie is niet genoeg om dat allemaal zelf te bedruipen'.

STIGMA

Ook dokter Jansen, de directeur van het Monseigneur Verriet Instituut, wijst op het gevaar van een zwart-wit beslissing. Kinderen die naar het speciaal onderwijs gaan, houden daar altijd een stigma aan over. Het is een afwegen wat het beste is voor het kind en het blijft een keuze. En zo'n keuze wordt vaak gemaakt door mensen die er niet genoeg van weten. 'Normaal is altijd beter, maar als je in het vak zit kom je altijd ernstige specialisaties tegen die je in het normale onderwijs niet kunt vinden. Dan wordt de beslissing zwart-wit. Als zo'n kind naar een speciale school gaat weegt dat op tegen alle nadelen. Maar als een kind naar een school gaat voor moeilijk opvoedbare kinderen, en het gaat goed, en hij wordt goed 'opvoedbaar', wat gebeurt er als hij solliciteert naar een baan? Men ziet dat hij van een MOK-school komt en neemt voor alle zekerheid toch liever een ander. Of een kind gaat naar het individueel basisonderwijs. Dan moet het ook naar het individueel voortgezet onderwijs kunnen. Als dat er niet is, moet je ook aan de eerste stap niet beginnen.'

Hij zit met hetzelfde probleem bij het Verriet Instituut. Het Instituut is met de beste bedoelingen gesticht voor lichamelijk gehandicapte kinderen. Natuurlijk heeft men wel beseft dat ze 12 of 18 jaar zouden worden, maar men was niet in staat een vervolg te organiseren. Men dacht dat dat wel zou komen. Het gevolg is nu dat het oudste kind zo oud is als het Verriet Instituut zelf, nl. 45 jaar.

Gelukkig kent dokter Jansen ook gevallen van bewoners die wel hun weg in de maatschappij hebben gevonden, zoals Shamili Haile, die voorzitter is van Fuphafi, of een ander die in zijn rolstoel voor 100 % kan deelnemen aan het dagelijks leven en nu een baan als bewaker heeft. Minguel is terug naar huis en zit o.m. op het Radulphus college. Er zijn in de loop der jaren ook enkele bewoners geweest die op de gewone lagere school tegenover het instituut hebben gezeten, maar bijna alle kinderen kregen toch les op de mytylschool op het terrein van het Instituut. Die mytylschool krijgt ongeveer 50% van haar leerlingen van het Verriet Instituut en 50% van buiten.

'Kinderen die vanaf hun geboorte lichamelijk gehandicapt zijn, hebben vaak ook moeilijkheden met hun mentale ontwikkeling. Ze zijn in een vroeg stadium vaak veel geopereerd en misten telkens een paar maanden onderwijs. Daardoor mis je een deel van je opleiding. Soms gaat zo'n kind toch over, maar het gemiste deel haalt het niet meer in. Daarom moeten deze kinderen beter begeleid worden, anders komt er veel onterechte uitval. En er is in het normale onderwijs niet genoeg mankracht om dat op te lossen'. Een ander probleem vormen de soms zeer slechte sociale achtergronden waardoor een kind eerder in het Instituut terechtkomt. Met wat betere begeleiding had een kind soms best thuis kunnen blijven. Als een kind van baby af in een instituut wordt opgevoed en geen gewoon gezinsleven kent, is dat nog een extra handicap die aan zijn andere handicap wordt toegevoegd.

Dokter Jansen pleit ervoor zoveel mogelijk te bevorderen dat het kind thuis blijft. Het kan dan van de revalidatieafdeling van het Verriet gebruik blijven maken. Daarvoor zou thuis soms financiële hulp nodig zijn, maar je spaart de opnamegelden van zestig gulden per dag uit. Voor die financiën moet je bij Sociale Zaken zijn en daar zijn ze bang om precedenten te scheppen. Stel dat iedereen zijn huis wil laten verbouwen om een flutreden? Dokter Jansen: 'Die zwart-wit modellen zijn niet goed. Aan het grijze model komen we door gebrek aan besluitvaardigheid niet toe. Soms is het ook moeilijk beoordelingsnormen te verdedigen'.

Ook bij het Verriet Instituut is men bezig met een integratieproject. Er zijn onderhandelingen bezig met het FKP om in de wijken een aantal woningen voor gehandicaptwen te bouwen, die daar in een beschermde woonvorm zelfstandig kunnen wonen. Daartoe zal op het terrein van het Verriet een woning bij worden gebouwd waarin men kan oefenen en als alles naar wens verloopt kan een groepje bewoners daarna verhuizen naar een woning buiten het terrein.

LICHAMELIJK

Integratie van lichamelijk gehandicapten in het reguliere onderwijs geeft vaak meer mogelijkheden dan de integratie van geestelijk gehandicapten. Het is duidelijker welke hulpmiddelen nodig zijn en of die benodigdheden in een bepaalde situatie mogelijk zijn. Zo zijn er verschillende kinderen met een zeer slecht gezichtsvermogen dank zij de hulp van het blindeninstituut op een reguliere basisschool. Toch kan het ook goed mislopen, zoals bleek uit het verhaal van Charles Virginia, de boekhouder van de Amigoe.

Charles is lichamelijk gehandicapt, en kwam op zijn zesde jaar in het Verriet Instituut terecht waar ook zijn oudere broer woonde. Hij bleef in contact met zijn ouders en ging in de vakanties naar huis. Hij volgde de mytylschool op het terrein van het instituut, waar hij normaal basisonderwijs volgde. Hij bleef daar tot zijn zestiende jaar. Na de basischool wilde hij graag naar de mavo, maar dat werd hem afgeraden door het hoofd: 'Lijkt je dat wel prettig? Ben je niet bang dat je overal wordt nagekeken?' En: 'Ik denk dat het te moeilijk voor je is.'

Toen hij zestien was, werd besloten dat Charles naar de sociale werkplaats zou gaan. Hij wist niet wat dat inhield, maar was blij nu zelf geld te gaan verdienen. Op de sociale werkplaats, bestemd voor geestelijk gehandicapten, toen nog in de Penstraat, mocht Charles kalebassen schilderen, aldoor kalebassen schilderen en niets anders dan kalebassen schilderen. Als ze op waren rustte hij, d.w.z. sliep hij. Uiteindelijk nam hij maar boeken mee naar de sociale werkplaats. Een probleem bleef het vervoer.

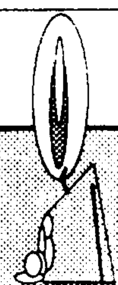
Af en toe was er geen bus en ging hij niet naar de socioale werkplaats, die later verhuisde naar Santa Martha. Op zulke dagen maakte hij zich verdienstelijk op de school van het Verriet Instituut, deed allerhande karweitjes zoals tikwerk e.d. Daar kwam echter een nieuwe onderwijskracht, mevrouw Stomp, die ervoor zorgde dat Charles na 8 jaar sociale werkplaats naar de avondmavo ging.

Dat was ongeveer in dezelfde tijd dat Charles ook het Verriet Instituut verliet, samen met zijn broer en weer bij zijn moeder ging wonen. Mevrouw Stomp vond een baan in de omgeving (in verband met vervoer) voor hem en Charles volgde de mavo, leerde steno en typen en is nu boekhouder. Als zijn onderwijs van het begin af aan meer geintegreerd was geweest, was deze lange weg niet nodig geweest.

(Gegevens over Nederland en Europa van mw. M.Mildenberg, stafmedewerker specialisaties van de Hogeschool Midden Nederland. Gegevens over Curacao van mw.Richardson van Sedukal)

Kerst Krant 1989

Kerst Krant Editie 1989

Orion Lodge: Broederschap in de praktijk

Loge op St. Eustatius een van de oudste in de regio

- van een medewerker -

ALS RUIM ELF jaar geleden op St. Eustatius Orion Lodge nr. 16 wordt opgericht onder de jurisdictie van de King Solomon Grand Lodge uit New York, lijkt met de komst van deze loge de geschiedenis zich te herhalen.
Zo'n 230 jaar geleden daarvoor was het immers Edward Gilliard die toestemming kreeg van de Engelse Grandlodge om een loge op St. Eustatius op te richten.
Zoals gebruikelijk ging de oprichting en toetreding van nieuwe leden in 1978 gepaard met de gebruikelijke geheimzinnigheid. Inmiddels is men de afgelopen jaren gewend geraakt aan het bestaan van de vrijmetselaarsloge op het eiland, niet in het minst doordat de loge zich regelmatig in het openbaar vertoont, activiteiten ontplooit, kerkdiensten bijwoont en contacten heeft met loges buiten het eiland.
Velen zullen rond Kerstmis in laatste instantie denken aan de Vrijmetselarij hoewel het feest van St. Jan op 27 december een belangrijke rol speelt. De universele broederschapsgedachte, het uitbannen van onverdraagzaamheid en vooroordelen ten opzichte van de medemens, al of niet vrijmetselaar. De werkplek waar de broederschapsgedachte gestalte krijgt, is de loge waar een levenshouding wordt aangekweekt en bijgebracht voor een wereld waarin er plaats is voor en waarin men werkelijk als broeders, ongeacht huidskleur en geloof samenleeft en samenwerkt.

De oorsprong van de vrijmetselarij zoals die zich onder andere tijdens de Golden Rock periode van St. Eustatius op het eiland manifesteerde, kan teruggeleid worden naar de gildes in het Middeleeuwse Europa. De gebruiken, riten en symbolen zijn voorts ontleend aan de Bijbel, het bouwgilde in het bijzonder en het licht. De bouwgildes uit die tijd hielden zich, vooral in de tweede helft van de Middeleeuwen: de jaren na 1000 A.D. bezig met de bouw van kathedralen die in de loop der jaren in verschillende bouwstijlen: de Romaanse en Gotische, werden uitgevoerd. Een voorname rol bij de bouw speelden de bouwmeesters die in de 'loges' (letterlijk werkplaats voor metselaars) bijeenkwamen om de voorbereiding en uitvoering van het werk te bespreken en te regelen.
De Honderdjarige oorlog tussen Engeland en Frankrijk (1337-1453) heeft behalve de achteruitgang van de bouwgildes ook zijn invloed op het economische leven van die tijd. Het is niet meer zo vanzelfsprekend dat de gelden worden uitgegeven aan de bouw van kathedralen en dergelijke. Ook andere zaken krijgen financieel de aandacht.
Daardoor verdwijnen in de loop der volgende eeuwen de zogenaamde 'operatieve logges' voornoemde werkplaatsen van bouwmeesters en metselaren om plaats te maken voor symbolische loges en moderne vrijmetselarij (= afkomstig van de naam freestone masons ter onderscheiding van de overige metselaars.
Freestone masons gebruikten kalksteen voor de beelden in de kerkgebouwen. In het spraakgebruik werd dit woord verbasterd tot freemason.) Tot de symbolische loges liet men op den duur ook niet-vaklieden toe die door hun functie een zeker prestige verleenden aan de loge. (daartoe behoorden edellieden, rijke kooplieden etc.)

GROOTLOGE

Als begin achttiende eeuw vier Engelse loges (1717) samenkomen en besluiten tot de oprichting van een grootloge is in feite de symbolische vrijmetselarij geboren. Reeds enkele jaren na de oprichting wordt aan een Schots predikant (Anderson) gevraagd de plichten zoals die golden voor de Middeleeuwse vaklieden te herschrijven om als basis te kunnen dienen voor de moderne, symbolische loges.
De constituties van Anderson, zoals zij nu bekend staan, zijn de grondslag geweest voor alle maconnieke recht.
In navolging van de oprichting van een Engelse Grootloge worden in de daaropvolgende jaren in diverse landen eveneens (groot)loges gesticht.
In 1730 introduceert Engeland de vrijmetselarij in haar kolonieën in het Caribisch gebied en Noord-Amerika.
In het begin van de achttiende eeuw is St. Eustatius in handen van de West-Indische Compagnie.
In 1636 werd het door een handvol Zeeuwen onder aanvoering van Pieter van Corselles gekoloniseerd voor de Zeeuwse familie Snouck. In eerste instantie was men erop uit getrokken om zich op St. Croix te vestigen.
De ontwikkeling van de landbouw (suikerriet, tabak) werd met kracht ter hand genomen, waarvoor arbeidskrachten uit de omliggende landen en Afrika werden gehaald.De gunstige ligging van het eiland in de Caribische zee was er debet aan dat het eiland in de periode 1636-1696 afwisselend in Engelse, Franse of Nederlandse handen is. Nadat het eiland in 1696 weer in Nederlandse handen was overgegaan, ontwikkelde het eiland zich in de achttiende eeuw steeds meer tot een belangrijk depot voor de handel in slaven. Een ontwikkeling die was gestart in de zestiger jaren van de voorgaande eeuw (17e). Zoals al eerder opgemerkt, had de gunstige geografische ligging met betrekking tot de vaarroutes van de schepen en zijn centrale ligging tussen Engelse en Franse eilanden tot gevolg dat het eiland zich kon ontwikkelen tot een handelsplaats, bij uitstek geschikt voor de overslag, aanlevering, doorvoer, in- en uitvoer van wapens, munitie, suikerriet en tal van andere goederen die legaal óf illegaal (smokkel) het eiland binnenkwamen of verlieten.

GETUIGEN

De Benedenstad met zijn veelheid aan ruines van pakhuizen en cisterns en de Bovenstad met haar Synagoge, Nederlands Hervormde Kerk, Fort Oranje, diverse begraafplaatsen en de talloze resten van forten (fortjes) en versterkingen op het eiland zijn de stille getuigen van en herinneren aan een tijd die St. Eustatius de bijnaam : 'de Gouden Rots' opleverde.
Het lijkt onbegrijpelijk dat een dergelijk klein eiland van slechts 21 km een dermate belangrijke plaats kon innemen in die tijd. De stormachtige economische ontwikkeling die het eiland doormaakte onder Nederlandse vlag in de jaren 1696-1781 en na een kort Engels en Frans bewind tussen 1784 tot 1795 betekende voor de bevolking een toename van 1170 in 1665 tot 1274 in 1715 en 3056 in 1779 naar 8124 in 1790. Een bevolking die afkomstig was uit diverse landen. Hiervan getuigt de volgende passage die een Schotse dame in haar memoires schreef toen zij St. Eustatius aandeed in januari 1775: I never met with such variety: 'Here was a merchant vending goods in Dutch, another in French, a third in Spanish. The diversity is really amusing'.

EERSTE LOGES

In 1747 als het eiland 2515 inwoners telt, zo'n 600 meer dan het eiland anno 1989 telt, wordt door een aantal Engelsen of Engelssprekenden op het eiland een verzoek gericht aan de Engelse Grootloge om een constitutie te verlenen voor de oprichting van een loge van Free and Accepted Masons van St. Eustatius. De constitutie wordt verleend door de afgevaardigde van de Engelse Grootloge in het Caribisch gebied, W. Mathew, provinciaal grootmeester aan de voorzitter van de nieuwe loge Edward Gilliard. Oprichtingsdatum is 26 juni 1747.
Dit is 10 jaar voordat op Curacao de Loge De Vergenoeging wordt opgericht en negen jaar voordat de republiek zijn Grootloge had. De economische ontwikkeling van het eiland bleek een vruchtbare bodem voor de vrijmetselarij te zijn. Enkele jaren na de oprichting wordt Gilliard in 1754 tot gedeputeerd grootmeester benoemd.
Een jaar later wordt besloten de loge te splitsen in twee loges met de zelfde naam met de nummers 268 en 269. Augustus 1785, enkele maanden na de beslissing tot splitsing worden de beide loges weer verenigd tot een loge. Het ledental zal hier waarschijnlijk een rol in hebben gespeeld.
Waren de aanvragen voor de eerste twee loges gedaan bij de Engelse Grootloge, nog geen twee jaar later wordt er bij de Nederlandse Grootloge een verzoek ingediend van de loge St. Pieter door W. Crawford en 15 anderen (Engelsen!). Dit ondanks de aanwezigheid van een Gedeputeerd Grootmeester van de Engelse Grootloge (E. Gilliard.) Blijkbaar had men toestemming verleend.
De jaren daarna laten de oprichting zien van meerdere loges, waaraan de toename der bevolking zeker een rol gespeeld heeft.
Augustus 1758 wordt de loge Les Parfaits Macons opgericht door Huet Duplessis die in 1772 door de Nederlandse Grootloge tot Provinciaal Grootmeester wordt benoemd.
Vanaf 1760 zien we dat de loges alleen nog werken onder het gezag van de Nederlandse Grootloge. Uitzondering daarop is de Union Lodge die onder het Engelse gezag werkte.
In datzelfde jaar wordt Nic. Heyliger provinciaal grootmeester als opvolger van Jacobus Meykel die dat het jaar daarvoor was geworden. Het betekent tevens dat de Loge St. Jan de Doper het licht ziet. Naast Heyliger, behoren Hassel, Zaegers Blyden, en Mussenden tot de aanvragers. Virtue Reward ziet het licht in 1773 als Meykel in zijn hoedanigheid van provinciaal Grootmeester de constitutiebrief verleend.
Als in 1776 Johannes de Graaff het beruchte saluut laat geven aan de Andrew Doria door Abraham Ravene, zijn er op het eiland drie loges actief. Vijf jaar later na de ordinaire plunder- en rooftocht van Rodney op het eiland ter meerdere eer en glorie van het volk, vaderland en zijn eigen zak lijkt het te zijn gedaan met de vrijmetselarij op het eiland.
Het eiland komt er echter in het laatste decennium van de achttiende eeuw weer bovenop, economisch gezien. Dat heeft tot gevolg dat er aanvragen worden gedaan voor de oprichting van nieuwe loges: in 1791 de Unity Lodge wiens constitutie door Heyliger wordt verleend aan Watson, in 1793 de loge Concordia en de loge Willemstad.
In 1800 de loge Reunion, waarvan de naam doet vermoeden dat het om een samenvoeging van bestaande loges ging.
De economische teruggang van het eiland in het begin van de negentiende eeuw gaat gepaard met het verdwijnen van de loges. Na 1813 wordt er geen gewag meer gemaakt van het functioneren van enige loge. Een poging door A. de Veer om, een loge op te richten verzandt om onbekende redenen.
Met de oprichting van Orion Lodge nr. 16 in 1978 lijkt de maconnieke historie zich te herhalen. De maconnieke activiteiten van de Orion Lodge nr. 16 kunnen de komende jaren in de kleine gemeenschap die St. Eustatius nu eenmaal is bijdragen aan de ontwikkeling van een gevoel van echte broederschap, samenwerking en saamhorigheid.
Juist door die ontwikkeling kan St. Eustatius zich ontplooien tot een leefbare samenleving.

De Orion Lodge nr.16 van de 'Ancient Free and accepted Masons' op St.Eustatius.

KerstKrant 1989

Kerst Krant Editie 1989

Historia di un kalor di mil demoño

Fo'i shinisi di olvido!

- Ernesto P. Rosenstand -

AKI UN FRAGMENTO di e buki ku mi a skirbi relashoná ku e rekuerdonan di mi infansia na Kompanashi! E buki ta hiba komo titulo: FO'I SHINISHI DI OLVIDO!

Ta kos di hopi tempo pasá! Tabata mainta un kalor di mil demoño! E merdia ei di hopi aña pasá tabata teribel! Mi no tabata sa ki hasi! Mi tabata haya mi fastioso. Poko poko mas trempan ku di kustumber mi a sali for di kas. Sodó tabata kore tur kaminda! Mi tabata pa desesperá! Mi tabata kere ku p'afó lo mi haya mas fresko ku si mi a keda p'aden! Un idea masha ridikulo mes, ma ki hasi?

Nunka mi tabata sa sali trempan. Semper mi tabata hasi esaki pa banda di kuat'or i mei di atardi. E oranan ei tambe mi tabatin mi tareanan di skol kla! I p'e sei mi por a sali! No mi so, ma tur mi amigonan tambe!

E ora atardi ta kuminsá bira mas fresko. Tabatin mas energia pa move. E oranan ei temperatura sa ta mas kristian tambe. E oranan ei nos tabata buska ko'i hasi o nos tabata organisá un ke otro wega. Bo tin mas ánimo pa hasi loke bo kier hasi. Asina mes nos mayornan tabata rabia pasobra nos tabata [illegible] asina trempan. Nan no tabata gusta esaki. I e dia ei mi a sali hopi mas trempan. Mi no tabata por ku e kalor ku tabata hasi. Kalor tabata hasa. Mi tabata haya mi pa desesperá. Kalor no tabata duna mi gana di hasi nada. I na kas mi no kier a keda. Lo mi a preferá di bai lamá, ma esei tampoko tabata por.

Bai lamá no tabata di e fásil ei. No tabatin e kantidat di outo ku tin awendia i kamindanan no tabata di e bon ei tampoko. Tin biaha nos tabata sa bai na pia. Ma esei tabata un bon halá. Mas tanto nos tabata hasi esaki den fakansi anto mainta trempan, pasobra ta banda di Palm Beach nos tabata sa bai. Ma na e oranan ei masha poko nos tabatin kustumber di hasié. Ora di bai lamá nos tabata kombiná esaki ku otro aktividat, manera mata bestia o bai buska koko. Ma e oranan ku mi a sali e atardi ei esaki no tabatin sentido.

AMIGONAN

P'esei mi a disidí di bai buska mi amigonan. Dak tabata kai riba mi kabes. Mi no por a haya mi den kas. Mi a kere ku p'afó lo tabata mihó, ma ei fo un damp di mil demoño tabata sali for di tera ku tabata perde asina su delaster umedat. E tempo tabata pone tur hende keda p'aden. Menos ami. I di pio tabata ku no tabata hasi niun tiki biento. Blachinan di mata tabata paralisá. Nan tabata parse ku nan tabata mata artifisial, pasobra for di nan no tabata bin ningun movemento. Den un palabra, tabata hasi un tempo teribel.

Promé instante mi tambe a duda si lo mi a sali o no. I di [illegible] tabata sigur tabata ku mi no kier a keda kas. Mi no tabata gusta kas mucho. Ei den mi tabata haya mi tur fastioso. Kas no tabata trahá p'ami. P'afó mi tabata sinti mi den mi [illegible] Keto keto mi a sali i a bai sinta tras di e ka'i galiña ku tabatin p'atras di kas. Hopi biaha mi tabata sa hasi esaki. Ora ku mi kier tabata so t'ei mi tabata sa sinta. Mas tanto anochesito. E oranan ei tabata oranan dushi pa reflekshoná.

Mi tabata bai sinta ei tras tambe ora ku tabata hasi hopi kalor. Ei tras tabata hopi keto. Ei tabata poko mas fresko ku otro parti. Ma esaki no tabata e kaso e dia ei. For di unda mi tabata sintá mi tabatin un bista kla riba e felt di bala ku na e momentonan ei tabata tota den solo. E felt mes tabata un desierto. Galiñanan den kouchi tabata keto keto. Ku nan boka habrí nan tabata buska manera di hala rosea, mira si asina nan por a horta e tiki aire ku ainda tabata keda.

I tras di e ka'i galiña aki mi no a sintí mi hepi! Algo tabata hinka mi. Mi tabata inkieto. Mi no tabata sa di kon. I ta p'esei mes ku mi no a keda mucho ei tras. Den esei mi a disidí di bai buska mi amigonan. Unda nan lo por tabata e oranan ei? Mi no a sinti ni mira ningun di nan.

KASITA

Un momento mi a bolbe duda. Unda kuminsá? Den esei mi a dirigí mi pasonan na e palo di kwihi grandi unda aya riba kasi na e topi nos tabatin nos kasita di palo i sink. Ma ei den mi no a haya nada. I nada tabata mustra ku algun di mi amigonan a pasa ei banda. E kasita aki tabata nos lugá di diskushon [illegible] nos imaginashon bula riba halanan di biento. Ta hopi plannan a yega di traha ei den! Hopi biaha nos tabata sa bai ei tambe ora nos tabata sinti ku nos mester ta so!

Den e kasita aki nos tabata purba deskubrí esensia di bida den diskushonnan ku práktikamente nunka tabata trese solushon pa e problemanan ku kuné nos tabata kana ront! E kasita aki tabata tambe nos kuartel general!

Ora ku nos tabata bai guera ku otro bario ta aki den nos tabata prepará nos estrategia! Ku un seriedat ku mi ta kere ku ni generalnan di potensianan grandi tabata sa hasi! Ma mayoria di biaha nos tabata usé pa ta so! So ku nos pensamentonan!

Ma na e momentonan ei e kasita tabata bashí. Ningun hende. Mi a sinta un rato mira si e otronan tabata bin i ora ku esaki no tabata e kaso mi a disidí di sigui. Mi no tabatin tempo pa perde. Mi kier a move. Mi a sali, baha i dirigí mi pasonan na e wenkel di karpintería ku tabata keda poko p'abou di mi kas. Esaki mi a hasi automátikamente. Aki sigur ku lo mi topa ku un di mi amigonan. Esaki tambe tabata un luga unda nos tabata sa topa. Hopi biaha e wenkel tabata nos punto di salida for di unda nos tabata kuminsá ku nos wega. I ta p'esei ku nos tabata sa topa ei. Den e bario e tabata keda basta sentral. I e no tabata keda muchu leu for di nos kasita. Mi tabata sigur ku lo mi a topa ku algun di nan. Nan meskos ku mi lo a ko'i kaya pa buska fresko. Mas aire. Ma mi a kiboká. Tur kos tabata keto.

DOMINO

Trahadónan tabata keto [illegible] sa hasi. [illegible] entre [illegible] un or, despues ku nan kome nan tabata [illegible] un wega di domino ku di aleu kaba bo tabata sa ku bo tabata yegando serka. Gritamento di otro mundo. I ora ku un di nan no hunga bon, anto zundramento solem. Pues ei banda semper tabatin desorden. Ma e merdia ei nada. Un silensio total. Esaki mes mi a hava straño ora ku mi tabata yegando serka. Tabata keto keto. Kalor tabatin tur dominá. Bo no tabata tende ni e mínimo sonido. Tabata parse ku tur kos a drenta den un letargo profundo. Te asta e mashinnan tabata duna bo e impreshon ku nan tampoko kier a traha. Zagnan no tabata grita manera porko flako. Tur tabata pagá.

Tabata keto keto, bo por a sinti kalor drenta p'aden. I, úniko sonido ku bo tabata sinti tabata esun di un galiña ku su dos puyito ku tabata buska kuminda den e sero di sagsel ku tabatin pa suit di e wenkel i ku nan tabata kita djei tur fin di siman. Mihó bisá tur diasabra mainta. E kalor tabata impresionante. Na e wenkel aki ku tabata trahá di sink, for di leu kaba bo tabata sinti solo ta bonsbek hasiendo e ambiente hopi mas kayente ainda. Un forno. E damp tabata un muraya invisibel.

Den e bario e wenkel aki tabata hopi konosí. Den dje nos tabatin kustumber di topa pa traha nos ko'i hunga. O buska un ke otro pida palo ora ku nos tin mester. Mayoria di biaha nos tabata hasié merdia ora ku e trahadónan tabata sosegá e ora hopi biaha nos tabata sa usa nan herment. E hermentnan aki nan tabata fia pa traha nos arma, maske hopi biaha esakinan tabata [illegible] nan no tabata gosta bo mors ku nan herment. Nan tabata saka e forma pa nos. I nos mester kab'é i hasié bunita.

Kerst Krant Editie 1989

I esaki mes tabata un pasatempo agradabel. Oranan largo nos tabata pasa ta hasi nos revolver o skopet [illegible]. Ma mi mester bisa si [illegible] mayoria di nos tabata traha nos mes arma ku kua nos tabata hunga despues, [illegible]op. Esaki tabata e wega ku tabata perkurá pa henter e bario hunga i no hasi malo. Ora di hunga oranan largo bo tabata mira i sinti kantidat di mucha ta kore tras di otro pa hiba otro preso. Esaki tabata sosodé ku un seriedat nunka bisto.

SERIEDAT

[illegible] mes ta kuminsá ku [illegible]dat di otro mundo. [illegible] parti e grupo den dos bando. Loke tabata [illegible] den e bario tabata e [illegible]an i rònt di e figuranan [illegible] tabata traha dos [illegible]. Tabatin mucha ku [illegible] hunga e wega aki a lo [illegible]onal. P'esei forma[illegible] di e dos gruponan [illegible] pasa konsiensuda[illegible]. I ora di forma e [illegible]onan tur hende tabata [illegible] la pata. Si mester kis un [illegible]cha ku no ta bon, anto [illegible] ora bo tabata tende bos [illegible] protesta ta bai halto. I [illegible] tabata un klasa di des[illegible]ashon di alto grado. [illegible]nan ku tabata sa [illegible] bon i tabata sa salba [illegible] bo tabata kis nan [illegible] hende tabata na altura [illegible]. E otronan tabata pa [illegible] grupo. Ni wori nos [illegible] wori ku nan. Di ante[illegible] nos tabata sa ku nan lo [illegible] promé ku lo bai pres[illegible] [illegible] no tabatin ningun [illegible] di duda. Asina ku e [illegible]onan tabata formá anto [illegible] mira nan pasa tur [illegible]nda o skonde unda nan ta haya mihó, a lo pelíkula.

I si bo logra ko'i un enemigo preso basta leu, anto bo tabata mar'é bou di un di e tantísimo palonan di kwihi ku tabatin na Kompanashi. Den e kunuku aki bo tabatin varios prison i p'afó di dje tambe. Naturalmente ku esakinan tabata sekreto. I den kurso di tempo nos mester a kambia nan pasobra di tanto kambia gruponan tabata konosé nan tur i ora nos haya falta di un di nos amigonan anto ta aya banda bo tabata bai mira si bo tabata por a [illegible]. I tabata sa pasa ku nos tabata lubidá un [illegible] a mara dios-sa-na-unda. "Kayente" di wega tabata pone bo hasi esaki. I ta despues di basta rató ora ku wega kaba i nos bolbe reuní anto ta haya su falta. Anto e ora bo ta konda ku e ta wardá kualkier kaminda.

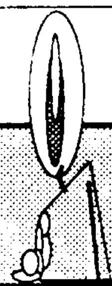
[illegible]AT

Un biaha mi sa bo sa unda. Anto e ora, ban buska. I esei a pasa un biaha ku un di nos. Henter atardi nos a hunga i ora ku a kuminsá bira skur nos a stop. Loke hopi biaha tabata sa pasa ta ku e wega tabata stop di repente. Si kualkier kos no tabata bai na [illegible] di un o otro [illegible] bo tabata stop di hunga. I e biaha ei a pasa nos [illegible]. Di biaha nos a stop. Nos a bai kome i poko rato despues nos a bin haya falta di un di nos.

E tabata un di e proménan ku tabata prisentá bou di e palu [illegible] lus pa bin hunga. Ora ku nos a haya su falta un di nos a bin realisá ku nos a lagué mará bou di un palu di kwihi banda di e rei, ku tabata pasa [illegible] nort di e kunuku. Ata [illegible] skur ta bai busk'é. Ora nos a yega nos a hay'é bon spantá. Nos tabata mara otro bon mará i p'esei kiko ku el a hasi e no por a los. El a kere ku lo el a pasa e anochi ei bou. Su wowonan tabata lombra ni bich'i kandela. Ata e ora, ban pensa triki pa skapa nos mes.

Nos a yega na e konklushon ku si su mayornan reakshoná riba su tardamento di yega kas, nos a planeá un storia den kua nos lo a konta ku su wowonan a bira ku e no por a haya kaminda i ku ta despues di hopi trabou el a bin logra orientá i bin kas. E temponan ei biramento di wowo tabata na moda. Tin hende ku te asta a perde den mòndi i a muri pasobra nan no por a haya kaminda. Asina ta ku e storia no tabata uno eksagerá. Ma afortunadamente nos no mester a konta esaki. Aparentemente nan no a haya su falta na su kas.

Kerst Krant Editie 1989

Zondaar, bekeerling en kloosterling

Tot welk ras behoorde de heilige Augustinus?

- door Jacob Glas -

ZAAIT HET GELOOF verdeeldheid tussen de verschillende rassen of is het juist een verbindend element? De koloniale tijd doet ons kiezen voor het eerste. Het lijkt er veel op dat het evangelie werd verkondigd door een cultuur die zich ver de meerdere voelde. Bekering betekende ook dat men zich cultureel moest aanpassen. De gedwongen overgang tot het geloof accentueerde slechts bestaande verschillen. De vraag moet worden gesteld of dit voorbeeld typerend is voor de geschiedenis. Is het altijd zo gegaan met de verbreiding van het evangelie of levert de geschiedenis ook andere voorbeelden?

WIE WAS AUGUSTINUS?

Om deze vraag te beantwoorden, gaan we terug naar de tijd van Augustinus. Deze kerkvader leefde van 354 tot 430 na Christus. De aanduiding 'kerkvader' zegt meteen al dat het over een persoon gaat die ontzettend veel betekend heeft voor de kerk. Zo'n aanduiding vertelt ons alles, maar toch ook weer niets. De man Augustinus begint pas tot onze verbeelding te spreken zodra we wat meer over zijn leven te weten komen.

Augustinus was in de eerste plaats een zondaar. Bij kerkvaders zijn we al gauw geneigd om te gaan denken aan heiligen. Maar de werkelijkheid is anders. We kunnen met deze werkelijkheid beginnen omdat Augustinus zich juist als zondaar heeft gepresenteerd aan de wereld. In zijn beroemde boek 'Confessiones' dat hij rond 400 geschreven heeft, schrijft hij over zijn zonden. Het boek is geschreven in de vorm van een tweegesprek met God. De latijnse naam betekent twee dingen: belijdenis van zonden en lofprijzing. De titel geeft dus al aan waar het Augustinus om te doen is. Op zestienjarige leeftijd trekt Augustinus naar de grote stad om daar te gaan studeren. Twee jaar later blijkt hij samen te wonen met een concubine, bij wie hij ook een zoon krijgt. Twaalf jaar lang heeft deze situatie geduurd. Toen brak hij met haar, niet omdat hij deze situatie veroordeelde - de kerk in die tijd tolereerde het concubinaat - maar omdat zij een belemmering vormde voor zijn verdere carrière.

ZOEKER

Augustinus is in de tweede plaats de zoeker. Onvermoeibaar was hij in zijn jonge leven op zoek naar het antwoord op de grote vragen die elk mens zich vroeg of laat stelt. Waar komt het kwaad vandaan? Wie is God? Augustinus is ook de man die zich op 32-jarige leeftijd bekeerde. In een psychische crisis hoort hij plotseling de stem van een kind, dat bezig is met een spel: tolle, lege. Neem, lees. Het is voor Augustinus of God tot hem spreekt. En hij doet, wat zoveel mensen voor hem al hadden gedaan en nu nog doen. Ze slaan de Bijbel open en gaan dat lezen waarop hun oog valt. Augustinus las Romeinen 13 vers 12 en 13. Met Pasen 387 laat hij zich dopen, samen met zijn zoon.

Augustinus is verder de kloosterling. Na zijn bekering neemt hij afstand van alles wat hem in contact brengt met zijn vroegere leven. Het klooster is volgens hem de beste manier. Maar Augustinus is toch ook pastor geworden, publicist en verdediger van het geloof. Als pastor van de gemeente werkt hij keihard en preekt vaak twee keer per dag. De kerkelijke leiders hadden in die dagen het recht van tussenkomst in gerechtelijke procedures. Augustinus maakt daarvan gebruik ten behoeve van zijn parochianen. En hij weet het vaak zo in te kleden dat de rechters zich bijna schuldig voelen als zij zijn mensen niet vrijspreken. Als publicist heeft hij ontzaglijk veel geschreven. Het leverde hem de eretitel op: doctor gratiae, leraar van de genade.

Wie was Augustinus? Hij was een mens zoals wij. Een man met een diepgaande persoonlijke relatie met zijn God. Nu, meer dan 1500 jaar later is er geen theoloog die nooit van Augustinus heeft gehoord. Zijn invloed is groot zowel in de Katholieke Kerk als binnen het Protestantisme.

CHRISTELIJK AFRIKA

Tot nu toe is verzwegen waar deze man vandaan kwam. Augustinus is geboren in Thagaste in Noord Afrika, het huidige Tunesië. Met uitzondering van een verblijf van enkele jaren in Italië heeft hij altijd in Afrika gewoond en gewerkt. In zijn tijd was het evangelie in Afrika zeer sterk verbreid, ondanks zware tegenwerking door het Romeinse Keizerrijk. Er was een bloeiend christelijk leven. Afrika vervulde een hoofdrol in de oud-christelijke kerk. Dit werelddeel was theologisch en kerkelijk middelpunt in die tijd.

De bekering van de heilige Augustinus begon in de tuin, waar zijn oog viel op een bijbelse passage.

Jesus maakte geen verschil tussen volken

HUIDSKLEUR

Het gebied waar Augustinus vandaan kwam, kende rasvermenging. Oorspronkelijk woonden er Berbers die zich later vermengden met andere volken rondom de Middellandse Zee. De vraag welke huidskleur Augustinus had, zal niet precies beantwoord kunnen worden. Waarschijnlijk hebben christenen uit het negroïde en blanke ras evenveel identificatiemogelijkheden als het gaat om de persoon van Augustinus. Maar gelukkig wordt het antwoord op de vraag van dit artikel niet beslist door de persoon van Augustinus. Want hoe hij ook zelf geschiedenis heeft gemaakt, hij maakte ook deel uit van een groter geheel: de geschiedenis van de verbreiding van het evangelie in Afrika, en met name onder de negroïde bevolking.

Jezus maakte voor zijn heengaan geen onderscheid tussen de volken toen Hij zijn discipelen de wereld insturde. En hoewel het boek Handelingen in het Nieuwe Testament zich vooral concentreert op de werkzaamheden van Paulus en de gang van het evangelie naar Rome, het regeringscentrum in die dagen, komen we ook andere berichten tegen. Paulus zelf heeft gewerkt in Arabië (brief aan de Galaten, hoofdstuk 1:17). In Handelingen 8 vers 26-40 kunnen we lezen over het contact tussen Filippus en een Ethiopiër. Ethiopië ligt ten zuiden van Egypte en grenst aan Centraal Afrika. De naam 'Ethiopiër' is meer dan een aanduiding tot welk volk men behoort. Het woord komt van het Grieks en betekent 'man met het verbrande gezicht'. Het woord geeft aan dat het gaat over een man van negroïde afkomst. Uit buiten-bijbelse bronnen weten we dat er in Ethiopië en andere delen van zwart Afrika christelijke gemeenschappen waren, bevolkt en bestuurd door de negroïde man en vrouw.

EXPANSIE

Met de expansiedrift van de koloniale machten is het christendom geëxporteerd naar Midden- en Zuid-Amerika en het Caribisch Gebied. Daarbij komt nog dat het zich met verschillende gezichten presenteerde. Spanjaarden en Portugezen brachten het katholieke geloof, Nederlanders en Engelsen het protestantse. De wijze waarop dit gebeurde was vaak te schandalig om hier te noemen. Vanuit culturele prioriteitsgevoelens werden mensen vaak gedwongen om het evangelie aan te nemen. Onjuist bijbelgebruik heeft er toe geleid de slavernij te verdedigen en in stand te houden. Hoe zouden negerslaven ooit zo'n zaak als iets van zichzelf kunnen beschouwen?

God zij dank is de geschiedenis niet pas begonnen met het koloniale tijdperk. En dat geldt helemaal voor de geschiedenis van de christelijke kerk. Nog voordat het evangelie vaste voet had gekregen in wat nu West-Europa heet, het stamgebied van de latere koloniale machten, waren er al zwarte kerken, met een zwarte bevolking en zwarte leiders, waarin alle taken ter hand genomen werden waarvoor christelijke kerken zich nu nog steeds sterk maken.

Het laatste woord over de identificatie van het negroïde met Augustinus zal waarschijnlijk nooit gezegd kunnen worden. Maar gelukkig zijn er nog zoveel andere identificatiemogelijkheden over. Zij kunnen terecht bij Jezus die alle volken op het oog had. Ze kunnen de boodschap van Paulus in zijn brief aan de Galaten (hoofdstuk 3 vers 26-29) tot de hunne maken. Allen zijn zonen van God. Allen zijn in Christus gedoopt. Daarbij is geen sprake van verschillen tussen Jood of Griek, slaaf of vrije of man of vrouw. En gelukkig levert de geschiedenis van de kerk andere en betere voorbeelden dan die van het kolonialisme.

SAMENLEVING

De samenleving waarvan wij allen deel uitmaken is een zeer gemengde en rijk gevarieerde. De variatie in rassen, talen en culturen is nog opvallender wanneer we letten op de kleinschaligheid van onze eilandelijke samenlevingen. Het christelijk geloof treffen we aan in alle culturele lagen van ons volk. Deze situatie mag dan ontstaan zijn in de koloniale periode, en zijn verder gegroeid in de eeuwen daarna, maar de basis daarvoor vinden we in het Nieuwe Testament zelf en in de prediking van Paulus en de andere apostelen. Op die basis is gewerkt ook aan kerken door, van en voor negers, gedurende de eerste eeuwen van onze jaartelling tot diep in Afrika. De stem van een man uit Afrika, een kerkvader, mag ook klinken in onze oren: Waar zou ik liggen, Heer, als Gij niet naar me toe gekomen zou zijn?

Kerst Krant 1989

Kerst Krant Editie 1989

(R) Evolutie van het denken (Slot)

"God is geen Deus ex machina"

- door Henk de Beijer -

ALLES beweegt, niets staat stil., zei Herakleitos en de filosofen, zoals de Eleaten, die zijn school fel bestreden, maakten eenvoudig gebruik van rekenmethodes die niet klopten, al konden zij nog niet weten dat ze niet klopten. Dankzij echter hun [illegible] methodes, konden zij bewijzen dat de wereld, het heelal, statisch was. Herakleitos ontkende niet dat er eenheid was in de wereld, maar noemde haar vrucht van verscheidenheid een uitspraak die zonder meer uit de mond van Teilhard de Chardin zou kunnen zijn gekomen.

Zelfs de wiskunde bleek, bij nader inzien niet statisch te zijn toen men ontdekte dat op astronomische schaal de som van de hoeken van een driehoek geen 180 graden hoefde te zijn en de kortste afstand tussen twee punten geen rechte lijn. Zelfs de tijd bleek, na Einstein geen absoluut gegeven meer te zijn maa: we kunnen zonder overdrijving zeggen dat die revolutie nog bij lange na niet is doorgedrongen in het menselijk begripsvermogen in zijn algemeenheid. Het is alsof dit onderdeel van de relativiteitstheorie nog steeds voorbehouden blijft aan enkele bevoorrechte natuurkundigen.

Sommige science-fictionschrijvers hebben de pretentie dat het hun domein is, maar maken het gewoonlijk tot een karikatuur. Hun paradoxale verhalen van reizen door de tijd en ruimtereizen met snelheden die die van het licht benaderen met als konsekwentie dat zij, bij terugkeer belanden op een wereld die inmiddels duizend of meer jaar verder is in zijn geschiedenis, zijn natuurlijk best aardig als ontspanningslektuur, maar ze demonstreren tevens dat het algemene denken op dit punt nog niet verder is gekomen dan dat van de vervolgers van Galilei en Darwin.

[illegible] hebben we hier te maken met een van de belangrijkste natuurwetenschappelijke ontdekkingen van onze [illegible] die onomstotelijk [illegible] aangetoond dat de tijd geen absolute konstante is, want [illegible] al is zij konstant voor iemand die haar ondergaat, [illegible] kan, in verhouding tot een ander objekt, dat zich sneller of trager voortbeweegt, langzamer of vlugger verlopen. De lichtdeeltjes, die ons bereiken vanaf sterrenstelsels, die honderden tot [illegible] lichtjaren van ons verwijderd zijn, zijn, gedurende die lange reis, geen [illegible] ouder geworden. Zij [illegible] geen [illegible] tijd ondergaan.

DUUR

Uren, dagen, maanden, jaren... Ons jaar kan, theoretisch op een ander hemellichaam in een uur verstreken [illegible] toch een jaar hebben [illegible] voor de bewoners [illegible] Daarmee zijn we aanbeland bij het begrip duur dat [illegible] in psychologie [illegible] jongeman [illegible] grootvader trachten [illegible]. Als je op een [illegible] zit met een leuk [illegible] lijkt een uur nauwelijks [illegible] dan een minuut, [illegible] je met je achterste op een gloeiende kachel zit, lijkt [illegible] meer dan een uur. [illegible] voor zover onze [illegible] strekken [illegible] zowel voor wat [illegible] als tijd of liever, [illegible] betreft het tijd-kontinuum. Tijd en [illegible] (onlosmakelijk met [illegible] verbonden) hebben [illegible] richting, van een [illegible] naar een eindpunt, [illegible] naar toekomst. [illegible] de Speciale Relativiteitstheorie van Einstein is overigens niet zo. Daarin [illegible] de tijd wel degelijk alle [illegible] van de meetkunde [illegible] dubbele richting. [illegible] schijnt Einstein [illegible] te zijn geweest [illegible] van zijn overleden [illegible] Michele Basso schrijft hij letterlijk: 'Voor ons, die overtuigde fysici zijn, is het onderscheid tussen verleden, heden en toekomst alleen maar een illusie, hoewel een hardnekkige'. Hij bewijst hiermede overigens een slecht filosoof te zijn, (wat voor natuurkundigen niet ongebruikelijk is) want de fysica vereist geen overtuiging maar bewijzen. Overtuiging hoort thuis op het vlak van de filosofie en theologie en daarover zegt hij zelf: 'Ik ben een diep-religieus ongelovige'.

Als de tijd omkeerbaar zou zijn, en zich inderdaad zou omkeren, zou de evolutie zinloos zijn. Zelfs in het geval van een cyclisch heelal blijft elke cyclus, elke kringloop, toch een onomkeerbaar proces, omdat elke nieuwe cyclus toch weer van een begin naar een eindpunt voert. Telkens opnieuw zou het een kosmos in ontwikkeling zijn, een kosmos in evolutie en elke evolutie is volmaakt zinloos als zij geen hoogste top heeft waar zij op uit moet monden.

De eschatologische verwachting van het einde van de wereld die zo vele religies beheerst - allemaal, in feite -heeft wel een erg zwakke basis als zij zich uitsluitend instelt op het vergaan van de aarde. Toch is dat nu nog de verwachting van de meeste, zelfs grote christelijke kerken, ondanks het feit dat Christus zelf het heeft over 'het einde der tijden'. Maar hoe zou er een eind aan de tijd kunnen komen, als er een enkele planeet in het universum verloren gaat. Het zou uitsluitend een voortijdig einde betekenen van één stukje — een minuskuul stukje kosmische evolutie.

'Niet is het de aarde die moet vergaan', zegt Teilhard de Chardin, 'Het is de kosmos die moet verdwijnen'. Maar de kosmos kan niet verdwijnen dan alleen door een uiterste omkering aan de top van een evolutie waar tegelijkertijd al het bewuste naar toe al de bewustzijns verzameld worden en zich verenigen 'waarbij elk van hen zich bewust blijft van zichzelf' (...) 'en zelfs, en dit dient men goed te begrijpen, elk meer zichzelf wordt en dus meer verscheiden van de ander',aldus alweer Teilhard de Chardin in HET VERSCHIJNSEL MENS.

We stelden aan het eind van de eerste aflevering van deze serie de vraag naar het einddoel van de evolutie. Misschien duizelt het U nu inmiddels; misschien vindt U dat dit alles wat al te ver gaat; misschien blijft U liever met beide benen op de grond staan, zoals dat heet, net als de Neanderthaler die de hokuspokus van zijn zoon afwees, omdat in de gedachtenwereld, waarmee hij groot was geworden, al datgene wat onbegrijpelijk was van de goden moest komen. Maar zeer waarschijnlijk was zijn zoon niet de eerste en waren er elders op de aarde al anderen door de stamoudsten veroordeeld. Of, zoals de door ons verzonnen vaderfiguur van Columbus, die nog gelijk kreeg ook, dat zijn zoon in Italië zelf met zijn nieuwlichterijen geen poot aan de grond kreeg en voor wie de evidentie (dat is de absolute zekerheid van de waarneming) dat de aarde [illegible] houvast had [illegible] zich heen kon zien. En toch... volgens Bertrand Russell moet als vaststaand worden aangenomen, dat Columbus zich baseerde op een uitspraak van Posidonius, - een Syrische Griek die leefde van 135 tot 51 vóór Christus (!) en die schatte dat Indië kon worden bereikt 'na 70.000 stadiën zeilen in westwaartse richting vanuit Cadiz. (De Griekse lengtemaat stadion varieerde van streek tot streek tussen ongeveer 175 en 192 meter)'.

Of, zoals de fiktieve vader van Galileo Galilei, wiens voorspelling bijna uitkwam dat zijn zoon nog eens op de brandstapel zou belanden. Toch was Galilei niet de eerste die het geocentrische heelal verwierp. Hij kende het geschrift van Copernicus, dat de publieke verguizing ontliep omdat het voor niet ingewijden vrijwel onleesbaar was en bij de eerste uitgave werd voorzien van een voorwoord van de uitgever dat suggereerde dat de schrijver het niet als stellige bevindingen bedoelde. In het begin van de 17e eeuw werd het echter op de Index (de lijst van verboden boeken) gezet. Met andere woorden, toen Galilei het las was het een voor katholieken op straffe van doodzonde, verboden boek.

Eén ding is onomstotelijk bewezen door de geschiedenis der mensheid: ook al gingen alle behoudzuchtige krachten op hun achterste benen staan, het vuur maken was niet aan de goden voorbehouden; de aarde bleek wel rond te zijn; de aarde is niet het middelpunt van het heelal; de mens is wel degelijk produkt van een lang evolutieproces; het tijd-ruimte-kontinuum is alles behalve statisch maar in voortdurende evolutie naar een eindpunt, of liever een toppunt en boven dat alles is God geen Deus ex machina, geen poppenkastbaas die dan hier dan daar af en toe eens iets nieuws in Zijn schepping inplant of eruit trekt. God is de Alpha en de Omega, de oorsprong en het doel en als Omega - dat mogen wij als christen ten volle aanvaarden, - trekt Hij de evolutie onweerstaanbaar naar Zich toe.